

Regeringens proposition

2004/05:140

Genomförande av transparensdirektivet

Prop.
2004/05:140

Regeringen överlämnar denna proposition till riksdagen.

Stockholm den 23 mars 2005

Mona Sahlin

Thomas Östros
(Näringsdepartementet)

Propositionens huvudsakliga innehåll

I propositionen lämnas förslag till lagstiftning för genomförande av EG-kommissionens direktiv 80/723/EEG av den 25 juni 1980 om insyn i de finansiella förbindelserna mellan medlemsstaterna och offentliga företag samt i vissa företags ekonomiska verksamhet, senast ändrat genom direktiv 2000/52/EG; det s.k. transparensdirektivet.

Direktivet uppställer tre olika redovisningskrav som skall underlätta kommissionens tillämpning av EG-fördragets konkurrensregler, främst de som gäller statligt stöd till näringslivet. Dessa krav föreslås bli genomförda i svensk rätt genom en särskild lag, lagen om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m.

Lagförslaget innebär ett tydliggörande av föreskrifter i direktivet som skall säkerställa kommissionens insyn i de finansiella förbindelserna mellan, å ena sidan, det allmänna (stat, kommun och landsting) och, å andra sidan, offentlig företagsverksamhet. Det gäller oavsett om företagsverksamheten bedrivs inom en myndighet eller i ett bolag där myndigheten har ett dominerande inflytande. Bestämmelserna innebär att det tydligt skall redovisas bl.a. vilka offentliga medel som det allmänna har tillfört företagsverksamheten och hur medlen har använts (öppen redovisning).

Lagförslaget innebär vidare att företag som bedriver, å ena sidan, ekonomisk verksamhet med ett legalt monopol eller liknande särställning och, å andra sidan, annan affärsverksamhet skall särredovisa intäkter och kostnader för de båda områdena (separat redovisning). Dessa bestämmelser kan omfatta både offentliga och privata företag. I fråga om offentlig företagsverksamhet gäller reglerna oavsett om verksamheten bedrivs inom myndigheten eller i ett bolag.

Från de nya bestämmelserna undantas, i enlighet med direktivet, företag vars nettoomsättning understiger 40 miljoner euro och företag som tillhandahåller tjänster som inte påverkar handeln med andra EES-länder i nämnvärd omfattning. Bestämmelserna om den separata redovisningen skall inte heller gälla för verksamheter som omfattas av andra EG-relaterade bestämmelser om separat redovisning (t.ex. reglerna i ellagen [1997:857] om separat redovisning av elnätsverksamhet).

Informationen från de öppna och separata redovisningarna skall på begäran ges in till Konkurrensverket för att överlämnas till EG-kommissionen. Samma regler om bevarande skall gälla för informationen som för annan räkenskapsinformation.

För att kontrollera att redovisningskraven uppfylls föreslås att det berörda organets revisor skall granska redovisningarna och utfärda ett särskilt intyg över granskningen.

Konkurrensverket föreslås få en tillsynsroll och skall kunna genomdriva de nya redovisnings- och rapporteringskraven genom ålägganden som kan förenas med vite.

Lagförslaget omfattar slutligen äldre föreskrifter i direktivet om årlig ekonomisk rapportering till kommissionen om större offentliga tillverkningsföretag. I denna del har direktivet hittills fullgjorts genom rapportering av regeringen efter insamling av information i enskilda fall. Nu föreslås att rapporteringen regleras i lag och att uppgiften läggs på Konkurrensverket.

Lagstiftningen föreslås träda i kraft den 1 augusti 2005.

1	Förslag till riksdagsbeslut.....	5
2	Lagtext.....	6
2.1	Förslag till lag om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m.	6
2.2	Förslag till lag om ändring i lagen (2005:110) om ändring i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m. ...	11
2.3	Förslag till lag om ändring i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.	12
2.4	Förslag till lag om ändring i lagen (1997:614) om kommunal redovisning.....	13
2.5	Förslag till lag om ändring i bokföringslagen (1999:1078).....	14
3	Ärendet och dess beredning.....	15
4	Bakgrund	15
4.1	Transparensdirektivet och konkurrensrätten.....	15
4.1.1	Inledning	15
4.1.2	Öppen redovisning av offentliga finansiella förbindelser	17
4.1.3	Separat redovisning av konkurrensskyddad och annan affärsverksamhet	17
4.1.4	Särskild information om offentliga tillverkningsföretag.....	19
4.2	Redovisnings- och revisionsregler	19
4.2.1	Inledning	19
4.2.2	Statliga myndigheters redovisning	20
4.2.3	Redovisning i kommuner och landsting	23
4.2.4	Offentliga och privata företags redovisning ...	26
4.2.5	Revision	29
4.3	Gällande regler om separat redovisning	30
4.3.1	Inledning	30
4.3.2	Separat redovisning av digitala TV-tjänster ...	31
4.3.3	Separat redovisning av elnätsverksamhet.....	32
4.3.4	Separat redovisning av naturgasverksamhet...34	
5	Ny lagstiftning med anledning av transparensdirektivet.....	35
5.1	Principiella utgångspunkter	35
5.2	Separat redovisning av konkurrensskyddad och annan affärsverksamhet	36
5.2.1	Förutsättningarna och motiven för en separat redovisning.....	36
5.2.2	Undantag från kravet på en separat redovisning.....	47
5.2.3	Den separata redovisningens utformning och innehåll.....	54
5.2.4	Underlaget för den separata redovisningen ...	56
5.3	Öppen redovisning av offentliga finansiella förbindelser	58

5.3.1	Behovet av lagregler om öppen redovisning ..	58
5.3.2	Den öppna redovisningens utformning och innehåll.....	60
5.3.3	Undantag från krav på öppen redovisning	63
5.4	Årlig rapportering om offentliga tillverkningsföretag	64
5.5	Bevarande av information.....	67
5.6	Kontroll och sanktioner.....	68
5.6.1	Revision	68
5.6.2	Tillsyn och sanktioner.....	71
5.7	Övriga frågor.....	73
5.7.1	Vilken myndighet skall fullgöra de nya myndighetsuppgifterna?.....	73
5.7.2	Var bör de nya bestämmelserna tas in?	76
5.7.3	Förordnande om separat redovisning i enskilda fall.....	79
5.7.4	Ikraftträdande.....	80
6	Konsekvenser	80
7	Författningskommentar	83
7.1	Förslaget till lag om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m.	83
7.2	Förslaget till lag om ändring i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.	96
7.3	Förslaget till lag om ändring i lagen (1997:614) om kommunal redovisning.....	97
7.4	Förslaget till lag om ändring i bokföringslagen (1999:1078).....	97
Bilaga 1	Sammanfattning av utredningens förslag	99
Bilaga 2	Utredningens lagförslag.....	101
Bilaga 3	Förteckning över remissinstanser	109
Bilaga 4	Kommissionens direktiv	110
Bilaga 5	Statistisk näringsgrensindelning, utdrag från Nace (rev 1) .	137
Bilaga 6	Lagrådsremissens lagförslag	150
Bilaga 7	Lagrådets yttrande	158
	Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 23 mars 2005	159

Regeringen föreslår att riksdagen antar regeringens förslag till

1. lag om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m.,
2. lag om ändring i lagen (2005:110) om ändring i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.,
3. lag om ändring i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.,
4. lag om ändring i lagen (1997:614) om kommunal redovisning,
5. lag om ändring i bokföringslagen (1999:1078).

2 Lagtext

2.1 Förslag till lag om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m.

Härigenom föreskrivs¹ följande.

Lagens innehåll

1 § I denna lag finns bestämmelser som syftar till att ge Europeiska gemenskapernas kommission insyn i de finansiella förbindelserna mellan det allmänna och offentliga företag samt i vissa företags ekonomiska verksamhet.

Definitioner

2 § I denna lag betyder:

1. *Offentligt företag*: ett företag som det allmänna direkt eller indirekt har ett dominerande inflytande över på grund av ägarskap, finansiell medverkan eller de regler som gäller för företaget. Om inte annat följer av omständigheterna skall ett dominerande inflytande anses finnas om det allmänna direkt eller indirekt innehar mer än hälften av rösterna eller kapitalet i företaget eller har rätt att utse mer än hälften av personerna i företagets administrativa eller verkställande ledning eller i dess styrelse.

2. *Offentligt företag inom tillverkningsindustrin*: ett offentligt företag med en nettoomsättning som till minst hälften hänför sig till verksamhet som anges i Avdelning D: Tillverkning, i bilagan till rådets förordning (EEG) nr 3037/90 av den 9 oktober 1990 om statistisk näringsgrensindelning i Europeiska gemenskapen (Nace, rev. 1)².

3. *Exklusiva rättigheter*: rättigheter som det allmänna genom lag eller annan författning eller något administrativt instrument beviljar ett företag och som ger företaget ensamrätt att bedriva viss verksamhet inom ett geografiskt område.

4. *Särskilda rättigheter*: rättigheter som det allmänna genom lag eller annan författning eller något administrativt instrument beviljar ett begränsat antal företag och som inom ett geografiskt område

a) begränsar antalet företag som har rätt att bedriva viss verksamhet till två eller flera,

¹ Jfr kommissionens direktiv 80/723/EEG av den 25 juni 1980 om insyn i de finansiella förbindelserna mellan medlemsstater och offentliga företag samt i vissa företags ekonomiska verksamhet (EGT L 195, 29.7.1980, s. 35, Celex 31980L0723), senast ändrat genom kommissionens direktiv 2000/52/EG av den 26 juli 2000 (EGT L 193, 29.7.2000, s. 75, Celex 32000L0052).

² EGT L 83, 3.4.1993, s. 1.

b) beviljar flera konkurrerande företag tillstånd att bedriva viss verksamhet, eller

c) ger ett eller flera företag författningsmässiga fördelar som i betydande mån påverkar andra företags möjligheter att bedriva samma verksamhet på i allt väsentligt likvärdiga villkor.

Som särskilda rättigheter enligt första stycket 4 anses inte sådana rättigheter som beviljats enligt objektiva, proportionerliga och icke-diskriminerande kriterier.

Öppen redovisning av finansiella förbindelser

3 § Ett offentligt företag skall redovisa sina finansiella förbindelser med det allmänna så att det tydligt framgår vilka offentliga medel som företaget fått direkt eller indirekt, via andra offentliga företag eller finansiella institut, och hur medlen har använts (öppen redovisning).

Av den öppna redovisningen skall särskilt framgå finansiella förbindelser som avser kapitaltillskott, förlustbidrag, amorteringsfria eller på annat sätt förmånliga lån, gynnande genom avstående från vinst, fordran eller normal avkastning på offentliga medel samt ersättningar för ekonomiska ålägganden från det allmänna.

Redovisningsskyldigheten enligt första stycket omfattar inte det allmännas förbindelser med

1. företag som tillhandahåller tjänster som inte i nämnvärd omfattning kan påverka handeln med andra EES-länder,
2. företag som är kreditinstitut, när det gäller insättningar på normala affärsmässiga villkor, eller
3. företag med en nettoomsättning som för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren har understigit 40 miljoner euro eller, om företaget är ett kreditinstitut, en balansomslutning som vid vart och ett av de två senaste räkenskapsårens utgång har understigit 800 miljoner euro.

Separat redovisning av olika verksamheter

4 § En särskild ekonomisk redovisning (separat redovisning) skall för varje räkenskapsår upprättas för ett företag som har

1. beviljats exklusiva eller särskilda rättigheter, eller
2. anförtratts att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse enligt artikel 86.2 i EG-fördraget och som fått offentligt stöd i någon form för detta,

allt under förutsättning att företaget även bedriver annan ekonomisk verksamhet.

Redovisningsskyldigheten enligt första stycket gäller inte för

- a) företag som tillhandahåller tjänster som inte i nämnvärd omfattning kan påverka handeln med andra EES-länder,
- b) företag med en nettoomsättning som för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren har understigit 40 miljoner euro eller, om företaget är ett kreditinstitut, en balansomslutning som vid vart och ett av de två senaste räkenskapsårens utgång har understigit 800 miljoner euro,

c) företag enligt första stycket 2 som fått det offentliga stödet för en skälig tidsperiod genom ett öppet, genomblickbart och icke-diskriminerande förfarande, eller

d) verksamheter som omfattas av särskilda bestämmelser om separat redovisning av motsvarande slag med EG-rättslig grund.

5 § I den separata redovisningen skall

1. organisationen och finansieringen av olika verksamheter beskrivas,
2. intäkter och kostnader i företagets verksamheter enligt 4 § första stycket 1 och 2 redovisas skilt från intäkter och kostnader i annan verksamhet, vilket skall göras på ett korrekt och konsekvent sätt enligt sakligt motiverade redovisningsprinciper, och

3. principerna och metoderna för beräkningen och fördelningen av intäkter och kostnader för olika verksamheter anges på ett tydligt och fullständigt sätt.

Händelser av ekonomisk art skall redovisas uppdelat på de olika verksamheter som skall redovisas åtskilda enligt första stycket 2.

Arkivering m.m.

6 § En öppen redovisning och en separat redovisning enligt 3 och 4 §§ som avser verksamhet som bedrivs inom en kommun eller ett landsting och som inte utgör räkenskapsinformation enligt lagen (1997:614) om kommunal redovisning skall arkiveras i enlighet med bestämmelserna om bevarande och arkivering m.m. i 2 kap. 10–13 §§ den lagen. Det samma gäller uppgifter av betydelse för redovisningarna.

Sådana redovisningar och uppgifter som sägs i första stycket och som avser verksamhet som bedrivs av en fysisk eller juridisk person vilken omfattas av bokföringslagen (1999:1078) skall arkiveras i enlighet med bestämmelserna om arkivering m.m. i 7 kap. den lagen även om informationen inte utgör räkenskapsinformation i bokföringslagens mening.

I arkivlagen (1990:782) finns ytterligare bestämmelser om arkivering.

Revision

7 § Företagets revisor skall för varje räkenskapsår granska om en öppen redovisning och en separat redovisning för ett företag har fullgjorts i enlighet med bestämmelserna i denna lag och i föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Revisorn skall utfärda ett särskilt intyg över granskningen. Intyget skall lämnas till stämman och styrelsen eller motsvarande lednings- och förvaltningsorgan på samma sätt och inom samma tid som föreskrivs för revisionsberättelsen enligt tillämplig revisionsförfattning för företaget.

8 § Ett offentligt företag inom tillverkningsindustrin skall för varje räkenskapsår som nettoomsättningen överstiger 250 miljoner euro ge in bestyrkta kopior av följande handlingar till Konkurrensverket:

1. årsredovisningen,
2. varje koncernredovisning eller motsvarande sammanställd redovisning som företaget omfattas av,
3. revisionsberättelser som avser redovisningar enligt 1 och 2,
4. kallelse till och protokoll från stämma eller motsvarande sammanträde där redovisningar enligt 1 och 2 har behandlats, och
5. om det inte framgår av årsredovisningen, en särskild handling med upplysningar om
 - a) mottagna kapitaltillskott och alla väsentliga villkor för tillskotten,
 - b) lån och andra krediter som beviljats av det allmänna samt alla väsentliga villkor för krediterna,
 - c) garantier och andra säkerheter som ställts av det allmänna samt alla väsentliga villkor för säkerheterna,
 - d) utdelning och annan disposition av vinstmedel, samt
 - e) mottagna bidrag, befrielse från skulder och alla andra former av offentligt stöd.

Handlingarna skall ges in så snart det kan ske och senast inom sex månader efter det att företagets räkenskapsår avslutades.

Vad som föreskrivs i första och andra styckena gäller även ett holding-företag som har ett eller flera offentliga företag inom tillverkningsindustrin som dotterföretag, om sådana dotterföretags sammanlagda nettoomsättning överstiger 250 miljoner euro.

Normgivningsbemyndigande

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. den öppna redovisningens och den separata redovisningens utformning och innehåll i olika företag, och
2. revisionen av den öppna redovisningen och den separata redovisningen enligt 7 §.

Regeringen får vidare meddela föreskrifter om att information från en öppen redovisning och en separat redovisning samt intyg enligt 7 § andra stycket skall ges in till en eller flera myndigheter.

Tillsyn m.m.

10 § Tillsynen över företags efterlevnad av denna lag och av föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen utövas av Konkurrensverket.

11 § Om det behövs för att Konkurrensverket skall kunna överlämna information till Europeiska gemenskapernas kommission eller i övrigt fullgöra sina uppgifter enligt denna lag, får verket ålägga

1. ett företag eller någon annan att tillhandahålla uppgifter, handlingar eller annat,

2. ett företag att efterleva vad som föreskrivs i 3–8 §§ eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

12 § Ett åläggande enligt 11 § gäller omedelbart, om något annat inte bestäms.

13 § Åtgärder enligt 11 § får inte avse en skriftlig handling

1. vars innehåll kan antas vara sådant att en advokat eller hans biträde inte får höras som vittne därom, och

2. som innehas av honom eller av den till förmån för vilken tystnadsplikten gäller.

14 § Vid ett åläggande enligt 11 § finns det inte någon skyldighet att röja företagshemligheter av teknisk natur.

15 § Ett åläggande enligt 11 § får förenas med vite. Talan om utdömande av vite som förelagts med stöd av denna lag förs vid tingsrätt av Konkurrensverket. Stockholms tingsrätt är alltid behörig att pröva en sådan talan.

16 § Beslut av Konkurrensverket om åläggande enligt 11 § får överklagas hos Marknadsdomstolen. Vid handläggningen i Marknadsdomstolen tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden. I fråga om rättegångskostnader skall dock gälla vad som föreskrivs i 31 kap. rättegångsbalken.

1. Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2005.

2. Bestämmelserna i 3–8 §§ tillämpas första gången av företag för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 juli 2005.

2.2 Förslag till lag om ändring i lagen (2005:110) om ändring i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.

Härigenom föreskrivs i fråga om lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.

dels att 1 § lagen i stället för dess lydelse enligt lagen (2005:110) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse,

dels att ikraftträdandebestämmelsen till lagen (2005:110) om ändring i nämnda lag skall ha följande lydelse.

Lydelse enligt SFS 2005:110

Föreslagen lydelse

1 §

Marknadsdomstolen handlägger mål och ärenden enligt

1. konkurrenslagen (1993:20),
2. marknadsföringslagen (1995:450),
3. lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden,
4. lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare,
5. lagen (1994:615) om ingripande mot otillbörligt beteende avseende offentlig upphandling,
6. lagen (2000:1175) om talerätt för vissa utländska konsumentmyndigheter och konsumentorganisationer,
7. *försäkringsavtalslagen*
(2005:104).

Bestämmelserna i 14, 15 och 16–22 §§ tillämpas inte i mål eller ärenden enligt konkurrenslagen, marknadsföringslagen eller *försäkringsavtalslagen*. I mål enligt marknadsföringslagen eller *försäkringsavtalslagen* tillämpas inte heller 13 a §. I stället gäller vad som föreskrivs i dessa lagar.

8. *lagen (2005:000) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m.*

Bestämmelserna i 14, 15 och 16–22 §§ tillämpas inte i mål eller ärenden enligt konkurrenslagen, marknadsföringslagen eller *lagen om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m.* I mål enligt marknadsföringslagen tillämpas inte heller 13 a §. I stället gäller vad som föreskrivs i dessa lagar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2005.

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Marknadsdomstolen handlägger mål och ärenden enligt

1. konkurrenslagen (1993:20),
2. marknadsföringslagen (1995:450),
3. lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden,
4. lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare,
5. lagen (1994:615) om ingripande mot otillbörligt beteende avseende offentlig upphandling,
6. lagen (2000:1175) om talerätt för vissa utländska konsumentmyndigheter och konsumentorganisationer,

7. *försäkringsavtalslagen*
(2005:104),

8. lagen (2005:000) om insyn i
vissa finansiella förbindelser m.m.

Bestämmelserna i 14, 15 och 16–22 §§ tillämpas inte i mål eller ärenden enligt konkurrenslagen, marknadsföringslagen eller lagen om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. I mål enligt marknadsföringslagen tillämpas inte heller 13 a §. I stället gäller vad som föreskrivs i dessa lagar.

8. lagen (2005:000) om insyn i
vissa finansiella förbindelser m.m.

Bestämmelserna i 14, 15 och 16–22 §§ tillämpas inte i mål eller ärenden enligt konkurrenslagen, marknadsföringslagen, *försäkringsavtalslagen* eller lagen om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. I mål enligt marknadsföringslagen *eller försäkringsavtalslagen* tillämpas inte heller 13 a §. I stället gäller vad som föreskrivs i dessa lagar.

Denna lag träder i kraft den 1 januari 2006.

¹ Senaste lydelse lagförslag 2.2.

2.4 Förslag till lag om ändring i lagen (1997:614) om kommunal redovisning

Härigenom föreskrivs¹ att 2 kap. 13 § lagen (1997:614) om kommunal redovisning skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap. 13 §²

Om det finns särskilda skäl, får Skatteverket för visst fall tillåta att dokument, mikroskrift och maskinläsbara medier som används för att bevara räkenskapsinformation förstörs före utgången av den tid som anges i 11 §.

Även om ett tillstånd enligt första stycket har meddelats, får dokument, mikroskrift och maskinläsbara medier som används för att bevara information som omfattas av lagen (2005:000) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. inte förstöras förrän tidigast fem år efter utgången av det kalenderår då räkenskapsåret avslutades.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2005.

¹ Jfr kommissionens direktiv 80/723/EEG av den 25 juni 1980 om insyn i de finansiella förbindelserna mellan medlemsstater och offentliga företag samt i vissa företags ekonomiska verksamhet (EGT L 195, 29.7.1980, s. 35, Celex 31980L0723), senast ändrat genom kommissionens direktiv 2000/52/EG av den 26 juli 2000 (EGT L 193, 29.7.2000, s. 75, Celex 32000L0052).

² Senaste lydelse 2003:720.

2.5 Förslag till lag om ändring i bokföringslagen (1999:1078)

Härigenom föreskrivs¹ att 7 kap. 7 § bokföringslagen (1999:1078) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.

7 §²

Om det finns särskilda skäl, får Skatteverket för visst fall tillåta att dokument, mikroskrift och maskinläsbara medier som används för att bevara räkenskapsinformation förstörs före utgången av den tid som anges i 2 §.

Tillstånd enligt första stycket ges av Finansinspektionen när det gäller företag som står under inspektionens tillsyn.

Även om ett tillstånd enligt första stycket har meddelats, får dokument, mikroskrift och maskinläsbara medier som används för att bevara information som omfattas av lagen (2005:000) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. inte förstöras förrän tidigast fem år efter utgången av det kalenderår då räkenskapsåret avslutades.

Denna lag träder i kraft den 1 augusti 2005.

¹ Jfr kommissionens direktiv 80/723/EEG av den 25 juni 1980 om insyn i de finansiella förbindelserna mellan medlemsstater och offentliga företag samt i vissa företags ekonomiska verksamhet (EGT L 195, 29.7.1980, s. 35, Celex 31980L0723), senast ändrat genom kommissionens direktiv 2000/52/EG av den 26 juli 2000 (EGT L 193, 29.7.2000, s. 75, Celex 32000L0052).

² Senaste lydelse 2003:727.

3 Ärendet och dess beredning

Regeringen beslutade den 12 september 2002 att tillkalla en särskild utredare med uppgift att analysera vissa frågor som rör genomförandet av kommissionens direktiv 80/723/EEG av den 25 juni 1980 om insyn i de finansiella förbindelserna mellan medlemsstater och offentliga företag samt i vissa företags ekonomiska verksamhet, senast ändrat genom direktiv 2000/52/EG av den 6 juli 2000 (transparensdirektivet). Utredaren skulle även utarbeta förslag till den författningsreglering som behövs (dir. 2002:117).

Utredningen, som antog namnet Transparensutredningen, redovisade den 30 april 2003 betänkandet *Införlivande av transparensdirektivet* (SOU 2003:48). Betänkandet har remissbehandlats. En sammanställning av remissyttrandena finns tillgänglig i Näringsdepartementet (N 2003/3624/NL).

I en dom av den 15 juli 2004 konstaterade EG-domstolen att Sverige underlåtit att uppfylla sina skyldigheter att genomföra de senaste ändringarna i transparensdirektivet (mål C-141/03).

Till denna proposition fogas en sammanfattning av betänkandet som *bilaga 1*, utredningens lagförslag som *bilaga 2*, en förteckning över remissinstanserna som *bilaga 3* samt kommissionens direktiv 80/723/EEG som *bilaga 4*.

Lagrådet

Regeringen beslutade den 17 februari 2005 att inhämta Lagrådets yttrande över de lagförslag som finns i *bilaga 6*. Lagrådet lämnade förslagen utan erinran, *bilaga 7*. I den nu föreslagna lagtexten har vissa redaktionella ändringar gjorts i förhållande till lagrådsremissens lagförslag. Vidare har tidpunkten för ikraftträdandet ändrats till den 1 augusti 2005. En lagteknisk justering har också gjorts av förslaget till lag om ändring i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m., se avsnitt 7.2.

4 Bakgrund

4.1 Transparensdirektivet och konkurrensrätten

4.1.1 Inledning

Transparensdirektivets övergripande syfte är att EG-kommissionen skall kunna få tillgång till ekonomisk information som behövs för att

kontrollera att företag inte får sådana statliga stöd eller andra fördelar av en medlemsstat som strider mot EG:s konkurrensregler för företag och stater. Transparensdirektivet i en inofficiell konsoliderad version och de officiella ändringsversionerna finns intagna i *bilaga 4*.

I artikel 86.1 i EG-fördraget föreskrivs att företag som av en medlemsstat har erhållit ett legalt monopol eller andra särskilda rättigheter att bedriva en viss sorts verksamhet, vare sig företaget är offentligt eller privat, ändå måste följa konkurrensreglerna. Huvudregeln är alltså att EG-fördragets konkurrensregler, t.ex. artikel 82 om förbudet mot missbruk av dominerande ställning, gäller fullt ut för samtliga företag.

Det finns emellertid i artikel 86.2 ett undantag från denna huvudregel, vilket omfattar företag som bedriver en verksamhet i det allmännas intresse och där företaget ofta har vissa åtaganden, t.ex. att tillhandahålla tjänsten till alla medborgare till ett enhetligt och lågt pris. För att kunna uppfylla sitt åtagande erhåller företaget ofta ett legalt monopol, dvs. en ensamrätt, på att tillhandahålla servicen.

Samtliga medlemsländer är involverade i näringslivsaktiviteter genom offentligt ägda eller på annat sätt offentligt kontrollerade företag. Genom sitt engagemang i näringslivet kommer medlemsstaterna, direkt eller indirekt, att konkurrera med privata företag. EG-fördraget hindrar inte att staten äger och driver företag. Medlemsstaterna har dock enligt artikel 3.1 g i fördraget ett övergripande ansvar att verka för en fungerande konkurrens, som är en grundläggande princip på den gemensamma marknaden. Artikel 86 syftar därför till att balansera gemenskapens och medlemsstaternas intressen. Föreskriften specificerar medlemsstaternas skyldigheter i fråga om offentliga företag för att hindra att medlemsstaterna gör dessa till redskap för en mer nationellt inriktad ekonomisk politik, där förverkligandet av den gemensamma marknaden kommer i skymundan.

Med statlig intervention avses bland annat att medlemsstaterna väljer att reglera marknadsförhållanden på ett sätt som gör att de allmänna konkurrensreglerna inte längre råder på den aktuella marknaden. Det engelska uttrycket "state intervention" används även för statsstöd. Medlemsstaterna intervenerar på marknader dels genom utfärdandet av generella regler om t.ex. prissättning och produktionskvoter, dels genom skapandet av legala monopol eller beviljande av särskilda rättigheter. När ett legalt monopol inrättas leder detta per definition till att monopolföretaget får en dominerande ställning på sin marknad.

Enligt EG-domstolen står medlemsstaterna inte fria att efter eget skön skapa eller bibehålla legala monopol. Enligt artikel 86.3 har kommissionen rätt att utfärda direktiv och beslut till medlemsstaterna i frågor som rör offentliga eller privata företag som omfattas av artikel 86. I samband med arbetet med förverkligandet av den inre marknaden har kommissionen sedan mitten av 1980-talet ägnat offentliga företag och legala monopol en allt större uppmärksamhet. Artikel 86 är ett viktigt redskap i detta arbete. Inom den sekundärrätt som har artikel 86.3 som rättslig grund märks särskilt transparensdirektivet.

EG-fördraget ålägger kommissionen att se till att medlemsstaterna inte ger sådant stöd till offentliga eller privata företag som strider mot den gemensamma marknaden. De finansiella förbindelserna mellan myndigheter och offentliga företag kan dock vara komplicerade och svåra att granska. Transparensdirektivet kräver sedan tidigare att finansiella förbindelser mellan offentliga myndigheter och offentliga företag redovisas öppet så att det klart framgår vilka allmänna medel som offentliga myndigheter direkt eller indirekt, via andra offentliga företag eller finansiella institutioner tillfört offentliga företag samt på vilket sätt dessa allmänna medel har använts (artikel 1.1). Det gäller i synnerhet ekonomiska transaktioner i form av täckande av driftunderskott, tillskott av kapital och vissa andra slag av värdeöverföringar (artikel 3). Med offentliga myndigheter avses stat, regionala myndigheter, lokala myndigheter och alla övriga territoriella myndigheter (artikel 2.1 a). För svensk del berörs alltså staten, kommuner och landsting. Med offentliga företag avses varje företag över vilket de offentliga myndigheterna direkt eller indirekt kan utöva ett dominerande inflytande till följd av ägarskap, finansiell medverkan eller gällande regler (artikel 2.1 b).

Direktivets föreskrifter om en öppen redovisning av finansiella förbindelser behöver inte tillämpas i vissa fall på grund av verksamhetens art eller dess storlek. Undantagen avser främst offentliga företag vilkas tjänster inte kan påverka handeln mellan medlemsstaterna i nämnvärd omfattning samt offentliga företag med en nettoomsättning som understiger 40 miljoner euro (ca 360 miljoner kronor). För offentliga kreditinstitut är motsvarande storleksgräns en balansomslutning på 800 miljoner euro (ca 7 200 miljoner kronor). Direktivets föreskrifter om öppen redovisning har i allt väsentligt haft samma innehåll sedan i början av 1980-talet. Genom en ändring år 1985 kom direktivet att omfatta tidigare undantagna offentliga företag inom vatten- och energiförsörjningen, post- och telekommunikationer samt transporter. Direktivet kom även att omfatta offentliga kreditinstitut för annat än offentliga insättningar på normala affärsmässiga villkor (85/413/EEG).

4.1.3 Separat redovisning av konkurrensskyddad och annan affärsverksamhet

Bakgrunden till den senaste ändringen av transparensdirektivet är att olika ekonomiska sektorer som tidigare kännetecknats av nationella, regionala eller lokala monopol öppnats eller håller på att öppnas för konkurrens. I ingressen till direktivet framhålls vikten av att EG:s konkurrensregler tillämpas rättvist och effektivt, särskilt när det gäller att se till att det inte förekommer något missbruk av en dominerande ställning enligt artikel 82 i fördraget och att det inte ges statligt stöd enligt artikel 87 i fördraget som är oförenligt med den gemensamma marknaden. Det anges vidare att medlemsstaterna ofta beviljar särskilda eller exklusiva rättigheter till företag inom dessa sektorer eller betalar ut bidrag eller någon annan form av ersättning till företag som har anförtrots att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Dessa företag konkurrerar ofta även med andra företag.

Enligt artikel 86.2 och 86.3 i fördraget är det i princip medlemsstaternas sak att, efter eget bestämmande, anförtro vissa företag att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, medan kommissionen har ansvaret för att säkerställa att bestämmelserna i artikel 86 tillämpas korrekt. Enligt artikel 86.1 skall medlemsstaterna beträffande offentliga företag och företag som de beviljar särskilda eller exklusiva rättigheter inte vidta eller bibehålla någon åtgärd som strider mot reglerna i fördraget.

Tillämpningen av konkurrensreglerna och artikel 86 i fördraget försvåras med komplexiteten i de förhållanden som gäller för de olika typer av offentliga eller privata företag som beviljats särskilda eller exklusiva rättigheter eller som anförtrotts att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Tillämpningen försvåras också av att ett och samma företag kan bedriva ett stort antal olika verksamheter för vilka avregleringen av marknaderna nått olika långt i olika medlemsländer. Medlemsländerna och kommissionen behöver därför få detaljerade uppgifter om de berörda företagens finansiella och organisatoriska struktur, framför allt en separat och tillförlitlig redovisning för olika verksamheter som bedrivs av samma företag. Sådan information har tidigare inte alltid varit tillgänglig eller tillräckligt detaljerad och tillförlitlig. Transparensdirektivets ställer därför krav på att varje företag som är skyldigt att ha separat redovisning tydligt redovisar vilka intäkter och kostnader som härrör från de olika verksamheterna (se artikel 1.2).

De företag som är skyldiga att ha separat redovisning är dels varje företag som har beviljats särskilda eller exklusiva rättigheter av en medlemsstat enligt artikel 86.1 i fördraget, dels företag som anförtrotts att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse enligt artikel 86.2 i fördraget och som får statligt stöd i någon form för tillhandahållandet av en sådan tjänst. En förutsättning är dock att företaget bedriver även viss annan verksamhet (artikel 2.1 d).

De olika verksamheter som skall separeras är, å ena sidan, alla varor eller tjänster för vilka ett företag har beviljats särskilda eller exklusiva rättigheter eller anförtrotts att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, och å andra sidan, varje annan enskild vara eller tjänst som ingår i företagets verksamhet (artikel 2.1 e). Med exklusiva rättigheter avses rättigheter som en medlemsstat beviljar ett företag genom lag eller annan författning eller något administrativt instrument och som ger detta företag ensamrätt att tillhandahålla en tjänst eller bedriva en verksamhet inom ett bestämt geografiskt område (artikel 2.1 f). Begreppet berör således olika slag av legala monopol. Med särskilda rättigheter avses rättigheter som en medlemsstat beviljar ett begränsat antal företag genom lag eller annan författning eller något administrativt instrument och som, inom ett bestämt geografiskt område, på annat sätt än utifrån objektiva, proportionerliga och ickediskriminerande kriterier begränsar antalet företag som har tillstånd att tillhandahålla en viss tjänst eller utföra en viss verksamhet till två eller flera, ger flera konkurrerande företag, på annat sätt än enligt dessa kriterier, tillstånd att tillhandahålla en viss tjänst eller utföra en viss verksamhet, eller ger ett eller flera företag, på annat sätt än enligt dessa kriterier, författningsenliga fördelar som i väsentlig grad påverkar andra företags möjligheter att tillhandahålla

samma tjänst eller bedriva samma verksamhet på i allt väsentligt likvärdiga villkor.

Prop. 2004/05:140

Begreppet särskilda rättigheter berör alltså, förenklat uttryckt, olika slag av regleringar eller tillstånd som på ett oproportionerligt sätt gynnar vissa företag framför andra. Begreppet tjänster av allmänt ekonomiskt intresse definieras inte i transparensdirektivet utan avgränsas i stället genom en hänvisning till EG-fördraget (artikel 86.2). Det berör vad som i bland brukar kallas för allmännyttiga tjänster.

Föreskrifterna om en separat redovisning enligt artikel 1.2 behöver inte tillämpas i vissa fall. Undantag finns bl.a. för företag vilkas tjänster inte kan påverka handeln mellan medlemsstaterna i nämnvärd omfattning och företag med en nettoomsättning som understiger 40 miljoner euro (se artikel 4.2).

4.1.4 Särskild information om offentliga tillverkningsföretag

Överföringar av finansiella medel mellan det offentliga och offentliga företag kan ske genom en mängd olika slags finansiella transaktioner och inte bara i form av kapitaltillskott eller liknande. Eftersom det särskilt inom tillverkningsindustrin hade konstaterats att betydande statligt stöd getts utan att anmälas kompletterades direktivet år 1993 (93/84/EEG) med ett särskilt rapporteringssystem för offentliga tillverkningsföretag (artikel 5a).

För att begränsa den administrativa belastningen på medlemsstaterna utformades rapporteringssystemet så att både offentligt tillgängliga uppgifter och uppgifter som är tillgängliga via majoritetsägare skulle kunna utnyttjas. Föreskrifterna innebär att det för vissa offentliga företag eller företagsgrupper årligen skall lämnas viss ekonomisk information till kommissionen. Det förutsätter att nettoomsättning senaste räkenskapsåret överstiger 250 miljoner euro (f.n. ca 2,2 miljarder svenska kronor) och att företaget är verksamt inom tillverkningsindustrin enligt en definition som tillämpas i statistiksammanhang. Den information som skall lämnas är i första hand årsredovisningen. Om det inte framgår av årsredovisningen skall särskild information lämnas om kapitaltillskott och andra värdeöverföringar (se artikel 5a.2). För företagsgrupper kan en koncernredovisning godtas under vissa förutsättningar (se artikel 5a.3).

4.2 Redovisnings- och revisionsregler

4.2.1 Inledning

Både den öppna redovisningen och den separata redovisningen kan betraktas och betecknas som särskilda ekonomiska redovisningar i förhållande till företagets ordinarie redovisning. Trots detta kan de många gånger ingå som en del av företagets ordinarie redovisningsmaterial. De ekonomiska uppgifterna om t.ex. intäkter och kostnader som lämnas i den separat redovisningen kommer av naturliga skäl också att ha sin utgångspunkt i den ordinarie redovisningen, om inga särregler före-

skrivs. Av tillämpningsskäl är det också viktigt att en samordning kan göras med vad som gäller för den ordinarie redovisningen. I det följande beskrivs därför gällande ordinarie redovisningsregler för den krets som i första hand kan komma att beröras av transparensdirektivets redovisningskrav. Vidare behandlas översiktligt reglerna om revision.

4.2.2 Statliga myndigheters redovisning

Myndigheter under regeringen omfattas av förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring (bokföringsförordningen) samt förordningen (2000:605) om årsredovisning och budgetunderlag (årsredovisningsförordningen). Regler om bevarande av verifikationer och annan räkenskapsinformation finns i arkivlagen (1990:782) och i arkivförordningen (1991:446).

Löpande bokföring

Myndigheten skall enligt 5 § 1 bokföringsförordningen löpande bokföra alla ekonomiska händelser enligt bestämmelserna i 8–12 §§. Med ekonomiska händelser avses enligt 3 § alla förändringar i storleken och sammansättningen av en myndighets tillgångar, skulder eller kapital som beror på myndighetens ekonomiska relationer med omvärlden, såsom in- och utbetalningar samt uppkomna fordringar och skulder. Enligt 8 § skall de ekonomiska händelserna bokföras så att de kan presenteras i registreringsordning (grundbokföring) och i systematisk ordning (huvudbokföring). Det skall ske på ett sådant sätt att det är möjligt att kontrollera fullständigheten i bokföringsposterna och att överblicka verksamhetens förlopp, ställning och kapitalförändring. Med bokföringspost avses enligt 3 § varje enskild notering i bokföringen. Myndigheten skall enligt 5 § 2 också se till att det finns verifikationer enligt 13–16 §§ för alla bokföringsposter samt systemdokumentation och behandlingshistorik enligt 18 §. Enligt 13 § skall det för varje ekonomisk händelse finnas en verifikation. Om myndigheten har tagit emot en uppgift om den ekonomiska händelsen, skall denna uppgift, i förekommande fall kompletterad med uppgifter enligt 14 och 15 §§, användas som verifikation. Verifikationen skall enligt 14 § innefatta uppgift om när den har sammanställts, när den ekonomiska händelsen har inträffat, vad denna avser, vilket belopp den gäller och vilken motpart den berör. I förekommande fall skall verifikationen även innefatta upplysning om handlingar eller andra uppgifter som har legat till grund för den ekonomiska händelsen samt var dessa finns tillgängliga. Bokföringsskyldigheten skall enligt 6 § bokföringsförordningen fullgöras på ett sätt som överensstämmer med god redovisningssed. Härvid skall de särskilda bestämmelser för statlig verksamhet som regeringen och Ekonomistyrningsverket, ESV, meddelar iakttas. Om en myndighet bedriver flera verksamheter, skall den enligt 7 § ha en bokföring som omfattar samtliga verksamheter. Från det kravet får ESV medge undantag. I bokföringsförordningen regleras inte närmare när flera verksamheter föreligger.

En myndighet skall enligt 19 § bokföringsförordningen för varje räkenskapsår avsluta den löpande bokföringen med en årsredovisning som skall upprättas enligt årsredovisningsförordningen. Enligt 1 kap. 3 § i den förordningen skall myndigheten årligen upprätta årsredovisning, delårsrapport och budgetunderlag. Dessa handlingar skall kortfattat ge underlag för regeringens uppföljning, prövning eller budgetering av myndighetens verksamhet. Årsredovisningen, delårsrapporten och budgetunderlaget skall enligt 1 kap. 4 § avse all den verksamhet som myndigheten ansvarar för, oavsett hur verksamheten finansieras eller i vilken form verksamheten bedrivs. Årsredovisningen skall ges in till regeringen. En kopia av årsredovisningen skall även lämnas till ESV och Riksrevisionen. Årsredovisningen skall enligt 2 kap. 4 § årsredovisningsförordningen bestå av resultatredovisning, resultaträkning, balansräkning, anslagsredovisning, finansieringsanalys, samt noter. Myndighetens årsredovisning skall även innehålla en sammanställning över väsentliga uppgifter från resultaträkning, balansräkning och anslagsredovisning. Sammanställningen skall även innehålla uppgifter om låneram, anslagskredit samt vissa nyckeltal. Myndigheten skall i årsredovisningen även lämna information om andra förhållanden av väsentlig betydelse för regeringens uppföljning och prövning av verksamheten. Enligt 2 kap. 5 § skall årsredovisningen upprättas på ett överskådligt sätt och i enlighet med god redovisningssed. Årsredovisningens delar skall upprättas som en helhet och ge en rättvisande bild av verksamhetens resultat samt av kostnader, intäkter och myndighetens ekonomiska ställning.

I resultatredovisningen skall myndigheten enligt 3 kap. 1 § årsredovisningsförordningen redovisa och kommentera verksamhetens resultat i förhållande till de mål och i enlighet med de krav på återrapportering som regeringen har angett i regleringsbrev eller i något annat beslut. I de fall regeringen inte beslutat om krav på återrapportering skall myndigheten redovisa och kommentera hur prestationerna har utvecklats med avseende på volym, intäkter, kostnader och kvalitet. Av resultatredovisningen skall också framgå hur verksamhetens kostnader och andra intäkter än sådana av anslag fördelar sig enligt den indelning för återrapportering av verksamheten som regeringen beslutat. Resultaträkningen skall enligt 4 kap. 1 § i sammandrag redovisa myndighetens samtliga intäkter och kostnader under räkenskapsåret. Balansräkningen skall enligt 4 kap. 2 § i sammandrag redovisa myndighetens samtliga tillgångar och skulder samt kapital på balansdagen. Ställda panter och ansvarsförbindelser skall tas upp inom linjen. I 5 kap. årsredovisningsförordningen finns närmare bestämmelser om värdering av tillgångar och skulder. I anslagsredovisningen skall myndigheten enligt 6 kap. 1 § redovisa utfallet på de anslag myndigheten disponerar och de inkomstittlar som myndigheten redovisar mot i enlighet med den indelning som framgår av regleringsbrev eller något annat beslut av regeringen eller myndighet som har fördelat dispositionsrätt. Av anslagsredovisningen skall även framgå i vilken utsträckning myndigheten med stöd av ett tilldelat särskilt bemyndigande beställt varor eller tjänster eller beslutat om bidrag, ersättning, lån eller liknande som medför utgifter följande budgetår men som saknar täckning av anslag som myndigheten

disponerar. Av anslagsredovisningen skall också framgå hur myndigheten har uppfyllt andra finansiella villkor som regeringen har angett.

Finansieringsanalysen skall enligt 6 kap. 2 § visa myndighetens betalningar fördelade på drift, investeringar, uppbörd och transfereringar. Av analysen skall framgå hur dessa verksamheter har finansierats och hur myndighetens likvida ställning har förändrats. I anslutning till finansieringsanalysen skall myndigheten lämna de kommentarer och förklaringar som är nödvändiga för att bedöma finansieringsanalysen. Utöver vad som följer av övriga bestämmelser i årsredovisningsförordningen skall årsredovisningen innehålla de tilläggsupplysningar som ESV föreskriver.

Bevarande av räkenskapsinformation

En myndighet skall enligt 5 § 4 bokföringsförordningen bevara all räkenskapsinformation och sådan utrustning och sådana system som behövs för att presentera räkenskapsinformationen i den form som anges i arkivlagen och arkivförordningen. Med räkenskapsinformation avses enligt 3 § 4 bokföringsförordningen sådana sammanställningar av uppgifter som avses i 8–21 §§, dvs. grundbokföring, huvudbokföring, sidoordnad bokföring, verifikationer, handling m.m. som en verifikation hänvisar till, systemdokumentation och behandlingshistorik, årsredovisning, specifikation till årsredovisning, rapportering till statsredovisningen samt delårsrapport. Som räkenskapsinformation anses också avtal och andra handlingar av särskild betydelse för att belysa verksamhetens ekonomiska förhållanden samt sådana uppgifter i övrigt som är av betydelse för att det skall gå att följa och förstå de enskilda bokföringsposternas behandling i bokföringen.

Affärsverken

Affärsverken omfattas inte av bokföringsförordningen. För affärsverken gäller dock i huvudsak samma bestämmelser i årsredovisningsförordningen som för en myndighet (se 1 kap. 1 § andra stycket årsredovisningsförordningen). För affärsverken finns också vissa särskilda bestämmelser i 10 kap. årsredovisningsförordningen. Enligt 10 kap. 1 § skall affärsverket senast den 1 mars varje år till regeringen lämna en av Riksrevisionen granskad årsredovisning avseende det senast avslutade räkenskapsåret. Årsredovisningen skall omfatta affärsverket och, i förekommande fall, affärsverkskoncernen. Årsredovisningen skall bestå av förvaltningsberättelse, resultaträkning, balansräkning, finansieringsanalys och noter. Affärsverken skall även lämna delårsrapporter och en verksamhetsplan för de kommande tre åren enligt närmare bestämmelser i 2 § respektive 3 § i samma kapitel.

Kompletterande redovisningsnormgivning

För såväl myndigheter under regeringen som affärsverken kan regeringen besluta om anvisningar för redovisningen genom regleringsbrev eller särskilda beslut. Enligt 23 § bokföringsförordningen får ESV meddela de

föreskrifter som behövs för tillämpningen av bokföringsförordningen. Enligt 11 kap. 1 § årsredovisningsförordningen får verket meddela de föreskrifter som behövs för tillämpningen av årsredovisningsförordningen. Vid ESV finns ett särskilt råd för redovisningsfrågor. Rådet skall ge verkets generaldirektör de råd som behövs för att främja utvecklingen av god redovisningssed i staten.

4.2.3 Redovisning i kommuner och landsting

Kommuner och landsting omfattas av lagen (1997:614) om kommunal redovisning (kommunalredovisningslagen).

Löpande bokföring

Kommuner och landsting skall enligt 2 kap. 1 § kommunalredovisningslagen löpande bokföra alla ekonomiska händelser enligt 3 §, vid räkenskapsårets utgång avsluta bokföringen med en årsredovisning, se till att det finns verifikationer enligt 4 § för alla bokföringsposter samt systemdokumentation och behandlingshistorik enligt 7 §.

Bokföringen skall enligt 2 kap. 2 § kommunalredovisningslagen vara ordnad så att det ekonomiska utfallet av verksamheten kan jämföras med den budget som fullmäktige har fastställt, en tillräcklig kontroll av verksamheten kan upprätthållas och en tillfredsställande finansstatistisk information kan lämnas.

Med ekonomiska händelser avses enligt 1 kap. 5 § alla förändringar i storleken och sammansättningen av en kommuns eller ett landstings förmögenhet som beror på kommunens eller landstingets ekonomiska relationer med omvärlden, såsom in- och utbetalningar, uppkomna fordringar och skulder samt andra åtgärder eller transaktioner som påverkar förmögenhetens storlek eller sammansättning. Enligt 2 kap. 3 § skall de ekonomiska händelserna bokföras så att de kan presenteras i registreringsordning (grundbokföring) och i systematisk ordning (huvudbokföring). Detta skall ske på ett sådant sätt att det är möjligt att kontrollera fullständigheten i bokföringsposterna och överblicka verksamhetens förlopp, ställning och resultat. Enligt 2 kap. 4 § skall verifikationer finnas för varje ekonomisk händelse. Har en kommun eller ett landsting tagit emot en uppgift om den ekonomiska händelsen i den form som anges i 10 § första stycket, skall denna uppgift, i förekommande fall kompletterad med uppgifter enligt andra stycket, användas som verifikation. Om det behövs med hänsyn till arten av den mottagna verifikationen, får bokföringen i stället grundas på en särskilt upprättad hänvisningsverifikation. Verifikationen skall enligt 2 kap. 4 § innefatta uppgift om när den har sammanställts, när den ekonomiska händelsen har inträffat, vad denna avser, vilket belopp den gäller och vilken motpart den berör. I förekommande fall skall verifikationen även innefatta upplysning om handlingar eller andra uppgifter som har legat till grund för den ekonomiska händelsen samt var dessa finns tillgängliga.

Räkenskapsinformation skall enligt 2 kap. 10 § kommunalredovisningslagen bevaras i vanlig läsbar form (dokument), mikroskrift som kan läsas med förstoringshjälpmedel, eller annan form som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel (maskinläsbart medium) och som genom omedelbar utskrift kan tas fram i läsbar form. Dokument, mikroskrift och maskinläsbart medium med räkenskapsinformation som kommunen eller landstinget har tagit emot från någon annan skall bevaras i det skick materialet hade när det kom till kommunen eller landstinget. Dokument, mikroskrift och maskinläsbart medium med räkenskapsinformation som en kommun själv eller ett landsting självt har upprättat skall bevaras i det skick materialet fick när räkenskapsinformationen sammanställdes. Enligt 11 § i samma kapitel skall dokument, mikroskrift och maskinläsbara medier som används för att bevara räkenskapsinformation vara varaktiga och lätt åtkomliga.

Handlingarna skall minst bevaras fram till och med det tionde året efter utgången av det kalenderår då räkenskapsåret avslutades. I övrigt gäller bestämmelserna i arkivlagen för dessa handlingar. De skall både före och efter bokföringen förvaras ordnade och på ett betryggande och överskådligt sätt. Maskinutrustning och system som behövs för att presentera räkenskapsinformationen i den form som anges i 10 § första stycket 1 eller 2 skall också hållas tillgängliga under hela den tid som anges i första stycket.

En kommun eller ett landsting får förstöra ett maskinläsbart medium som används för att bevara räkenskapsinformation, om räkenskapsinformationen på ett betryggande sätt överförs till dokument, mikroskrift eller annat maskinläsbart medium. Om räkenskapsinformationen består av uppgifter som en kommun eller ett landsting har tagit emot från någon annan, får det maskinläsbara mediet dock förstöras först från och med det fjärde året efter utgången av det kalenderår då räkenskapsåret avslutades. Om det finns särskilda skäl, får Skatteverket för visst fall tillåta att dokument, mikroskrift och maskinläsbara medier som används för att bevara räkenskapsinformation förstörs före utgången av den tid som anges i 11 §.

Årsredovisning m.m.

I en kommun skall enligt 4 § årsredovisningen upprättas av kommunstyrelsen och i ett landsting skall den upprättas av landstingsstyrelsen.

I årsredovisningen skall enligt 3 kap. 1 § kommunalredovisningslagen redogöras för utfallet av verksamheten, verksamhetens finansiering och den ekonomiska ställningen vid räkenskapsårets slut. Årsredovisningen skall enligt 2 § bestå av en förvaltningsberättelse, en resultaträkning, en balansräkning, en finansieringsanalys och en sammanställd redovisning som omfattar även kommunal verksamhet som bedrivs genom annan juridisk person.

Förvaltningsberättelsen skall enligt 4 kap. 1 § innehålla en översikt över utvecklingen av kommunens eller landstingets verksamhet. Upplysningar skall även lämnas bl.a. om sådana förhållanden som inte skall

redovisas i balansräkningen eller resultaträkningen men som är viktiga för bedömningen av kommunens eller landstingets resultat eller ställning, sådana händelser av väsentlig betydelse för kommunen eller landstinget som har inträffat under räkenskapsåret eller efter dess slut. Upplysningar skall även lämnas om andra förhållanden som är av betydelse för styrningen och uppföljningen av den kommunala verksamheten.

Förvaltningsberättelsen skall enligt 4 kap. 2 § också innehålla en samlad redovisning av kommunens eller landstingets investeringsverksamhet. Resultaträkningen skall enligt 5 kap. 1 § redovisa samtliga intäkter och kostnader och hur det egna kapitalet har förändrats under räkenskapsåret. Den skall ställas upp på visst sätt.

Balansräkningen skall enligt 2 § i sammandrag redovisa kommunens eller landstingets samtliga tillgångar, avsättningar och skulder samt eget kapital på dagen för räkenskapsårets utgång (balansdagen). Ställda panter och ansvarsförbindelser skall tas upp inom linjen. Även balansräkningen skall ställas upp på visst sätt.

I 6 kap. kommunalredovisningslagen finns bestämmelser om värdering av olika tillgångar och skulder. I finansieringsanalysen skall enligt 7 kap. 1 § kommunens eller landstingets finansiering och investeringar under räkenskapsåret redovisas. I 8 kap. kommunalredovisningslagen finns bestämmelser om sammanställd redovisning. Enligt 8 kap. 1 § skall sådana upplysningar som avses i 4 kap. 1 § omfatta också sådan kommunal verksamhet som bedrivs genom andra juridiska personer. Vidare skall särskilda upplysningar om ekonomi och verksamhet lämnas om sådana juridiska personer i vilka kommunen eller landstinget har ett betydande inflytande.

Enligt 8 kap. 2 § skall den sammanställda redovisningen innehålla en resultaträkning som utgör en sammanställning av kommunens eller landstingets resultaträkning och resultaträkningarna för de övriga juridiska personer i vilka kommunen eller landstinget har ett betydande inflytande. Redovisningen skall vidare innehålla en balansräkning som utgör en sammanställning av kommunens eller landstingets balansräkning och balansräkningarna för de övriga juridiska personer i vilka kommunen eller landstinget har ett betydande inflytande.

Kommuner och landsting skall enligt 9 kap. 1 § minst en gång under räkenskapsåret upprätta en särskild redovisning (delårsrapport) för verksamheten från räkenskapsårets början. Minst en rapport skall omfatta en period av minst hälften och högst två tredjedelar av räkenskapsåret. Delårsrapporten skall enligt 2 § innehålla en översiktlig redogörelse för utvecklingen av kommunens eller landstingets verksamhet och resultat sedan föregående räkenskapsårs utgång. Upplysningar skall då lämnas om sådana förhållanden som är viktiga för bedömningen av kommunens resultat eller ställning, och sådana händelser av väsentlig betydelse för kommunen eller landstinget som har inträffat under rapportperioden eller efter dennas slut.

Kompletterande redovisningsnormgivning

Rådet för Kommunal Redovisning har som huvuduppgift att främja och utveckla god redovisningssed i kommuner och landsting i enlighet med lagen om kommunal redovisning. Rådet skall inom ramen för huvud-

4.2.4 Offentliga och privata företags redovisning

När en statlig myndighet, en kommun eller ett landsting bedriver affärsverksamhet inom myndigheten, kommunen eller landstinget omfattas verksamheten av de redovisningsregler som behandlats ovan. Om stat, kommun eller landsting bedriver samma verksamhet i ett aktiebolag eller annan avgränsad juridisk person omfattas företaget av samma redovisningsregler som privata juridiska personer. Juridiska och fysiska personer är, med vissa undantag som inte är av intresse här, bokföringsskyldiga enligt bokföringslagen (1999:1078). För årsredovisningen finns bestämmelser i årsredovisningslagen (1995:1554) eller, för finansiella företag, i lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag respektive i lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag.

Löpande bokföring

Bokföringsskyldigheten innebär enligt 4 kap. 1 § bokföringslagen att löpande bokföra alla affärshändelser enligt bestämmelserna i 5 kap. 1–5 §§, se till att det finns verifikationer enligt 5 kap. 6–9 §§ för alla bokföringsposter samt systemdokumentation och behandlingshistorik enligt 5 kap. 11 §, bevara all räkenskapsinformation och sådan utrustning och sådana system som behövs för att presentera räkenskapsinformationen i den form som anges i 7 kap. 1 § 1 eller 2. Med bokföringspost avses varje enskild notering i grundbokföringen eller huvudbokföringen. Med affärshändelser avses alla förändringar i storleken och sammansättningen av ett företags förmögenhet som beror på företagets ekonomiska relationer med omvärlden, såsom in- och utbetalningar, uppkomna fordringar och skulder samt egna tillskott till och uttag ur verksamheten av pengar, varor eller annat. Med verifikation avses de uppgifter som dokumenterar en affärshändelse eller en vidtagen justering i bokföringen.

Bokföringsskyldigheten skall enligt 4 kap. 2 § bokföringslagen fullgöras på ett sätt som överensstämmer med god redovisningssed. Om ett företag bedriver flera verksamheter skall det enligt 4 kap. 4 § ha en bokföring som omfattar samtliga verksamheter. Trots bestämmelsen i första stycket får ett företag som bedriver flera verksamheter ha en bokföring för varje enskild verksamhet, om det finns särskilda skäl och det är förenligt med god redovisningssed. Företag som skall upprätta årsredovisning enligt 6 kap. 1 § skall då löpande arkivera uppgifter om ställning och resultat i de olika verksamheterna på en gemensam plats. Om företaget bedriver verksamhet på egen hand, skall arkiveringen ske i anslutning till bokföringen för en sådan verksamhet.

Enligt 5 kap. 1 § skall affärshändelserna bokföras så att de kan presenteras i registreringsordning (grundbokföring) och i systematisk ordning (huvudbokföring). Detta skall ske på ett sådant sätt att det är möjligt att kontrollera fullständigheten i bokföringsposterna och överblicka verksamhetens förlopp, ställning och resultat. För varje affärs-

händelse skall det enligt 5 kap. 6 § finnas en verifikation. Om företaget har tagit emot en uppgift om affärshändelsen i viss form, t.ex. läsbar form, skall denna uppgift användas som verifikation. Verifikationen skall enligt 5 kap. 7 § innefatta uppgift om när den har sammanställts, när affärshändelsen har inträffat, vad denna avser, vilket belopp den gäller och vilken motpart den berör. I förekommande fall skall verifikationen även innefatta upplysning om handlingar eller andra uppgifter som har legat till grund för affärshändelsen samt var dessa finns tillgängliga.

Årsredovisning m.m.

Vissa företag skall enligt 6 kap. 1 § bokföringslagen för varje räkenskapsår avsluta bokföringen med en årsredovisning och offentliggöra den enligt 2 §. Det gäller bl.a. aktiebolag, ekonomiska föreningar och handelsbolag i vilka en eller flera juridiska personer är delägare. Det gäller som regel också stiftelser. En årsredovisning skall enligt 6 kap. 1 § bokföringslagen upprättas och offentliggöras enligt bestämmelserna i årsredovisningslagen (1995:1554) eller, i förekommande fall, lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag eller lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag. För vissa mindre företag får den löpande bokföringen avslutas med ett årsbokslut i stället för en årsredovisning. Årsbokslutet upprättas enligt mera förenklade regler i 6 kap. 4–11 §§ bokföringslagen. En årsredovisning skall enligt årsredovisningslagen och de särskilda lagarna för finansiella företag bestå av en balansräkning, resultaträkning, noter, förvaltningsberättelser och i vissa fall särskilda handlingar i form av exempelvis finansieringsanalys. I lagarna finns också utförliga bestämmelser om tilläggsupplysningar i noter eller förvaltningsberättelsen. Vissa företag skall även lämna delårsrapporter för del av ett räkenskapsår. Årsredovisningen och delårsrapporter offentliggörs i de flesta fall genom att ges in till Bolagsverket.

Bevarande av räkenskapsinformation

Räkenskapsinformation skall enligt 7 kap. 1 § bokföringslagen bevaras i vanlig läsbar form (dokument), mikroskrift som kan läsas med förstoringshjälpmedel, eller annan form som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med tekniskt hjälpmedel (maskinläsbart medium) och som genom omedelbar utskrift kan tas fram i läsbar form. Dokument, mikroskrift och maskinläsbart medium med räkenskapsinformation som företaget har tagit emot från någon annan skall bevaras i det skick materialet hade när det kom till företaget. Med räkenskapsinformation avses enligt 1 kap. 2 § 9 sådana sammanställningar av uppgifter som ingår i en balansräkning, grund- och huvudbokföring, sidoordnad bokföring, verifikation, handling m.m. som en verifikation hänvisar till, systemdokumentation och behandlingshistorik, årsredovisning, årsbokslut, noter till balansräkning och resultaträkning samt specifikation av balansräkningspost. Som räkenskapsinformation betraktas också avtal och andra handlingar av särskild betydelse för att belysa verksamhetens ekonomiska förhållanden samt sådana uppgifter i

övrigt som är av betydelse för att det skall gå att följa och förstå de enskilda bokföringsposternas behandling i bokföringen. Dokument, mikroskrift och maskinläsbart medium med räkenskapsinformation som företaget självt har upprättat skall bevaras i det skick materialet fick när räkenskapsinformationen sammanställdes.

Enligt 7 kap. 2 § skall dokument, mikroskrift och maskinläsbara medier som används för att bevara räkenskapsinformation vara varaktiga och lätt åtkomliga. De skall bevaras fram till och med det tionde året efter utgången av det kalenderår då räkenskapsåret avslutades. Förvaringen skall ske i Sverige, i ordnat skick och på betryggande och överskådligt sätt. Maskinutrustning och system som behövs för att presentera räkenskapsinformationen i läsbar form skall hållas tillgängliga i Sverige under hela den tid som anges i första stycket.

I 7 kap. 3 a § medges, trots vad som sägs i 7 kap. 2 §, att ett företag förvarar maskinläsbara medier, maskinutrustning m.m. i ett annat EU-land. Detta gäller alltid om vissa i paragrafen uppräknade förutsättningar är för handen. Utöver det får enligt 7 kap. 4 § Skatteverket eller, i förekommande fall, Finansinspektionen tillåta förvaring utomlands även om förutsättningarna i 7 kap. 3 a § inte är uppfyllda.

Bestämmelserna i 7 kap. 2 § om förvaring i Sverige gäller enligt 7 kap. 5 § inte dokument, mikroskrift, maskinläsbara medier, utrustning och system som avser verksamhet som företaget bedriver genom en filial utomlands, om företaget är bokföringsskyldigt i det landet. Enligt 7 kap. 6 § bokföringslagen får ett företag förstöra ett maskinläsbart medium som används för att bevara räkenskapsinformation, om räkenskapsinformationen på ett betryggande sätt överförs till dokument, mikroskrift eller annat maskinläsbart medium. Om räkenskapsinformationen består av uppgifter som företaget har tagit emot från någon annan, får det maskinläsbara mediet dock förstöras först från och med det fjärde året efter utgången av det kalenderår då räkenskapsåret avslutades. Om det finns särskilda skäl, får skattemyndigheten enligt 7 kap. 7 § för visst fall tillåta att dokument, mikroskrift och maskinläsbara medier som används för att bevara räkenskapsinformation förstörs före utgången av den tid som anges i 7 kap. 2 §. Tillstånd enligt första stycket ges av Finansinspektionen när det gäller företag som står under inspektionens tillsyn.

Kompletterande normgivning

Bokföringsnämnden är ett statligt expertorgan med uppgift att utveckla god redovisningssed. Nämnden ger ut allmänna råd och informationsmaterial om tillämpningen av framför allt bokföringslagen och årsredovisningslagen. Finansinspektionen bevakar att finansiella företag som står under inspektionens tillsyn ger fullständig och tydlig information till sina kunder. Finansinspektionen har också till uppgift att utforma regler för ekonomisk redovisning i finansiella företag. Enligt 8 kap. 1 § bokföringslagen ansvarar Bokföringsnämnden för utvecklingen av god redovisningssed. Finansinspektionen ansvarar för utvecklingen av god redovisningssed i sådana företag som omfattas av lagen (1995:1559) om årsredovisning i kreditinstitut och värdepappersbolag och lagen (1995:1560) om årsredovisning i försäkringsföretag. Till skillnad från

Redovisningsrådet är ett privaträttsligt organ med ändamål att främja utvecklingen av god redovisningssed i publika företag. Rådet utfärdar rekommendationer som i första hand riktar sig till företag vars aktier är föremål för offentlig handel och företag som genom sin storlek har ett stort allmänt intresse. Rekommendationerna behandlar i första hand företagens offentliga redovisning.

Redovisningsrådets akutgrupp gör uttalanden som anger hur rekommendationerna skall tolkas i de fall olika tolkningar förekommer. Akutgruppen har vidare till uppgift att göra uttalanden i redovisningsfrågor som inte behandlas vare sig i befintliga rekommendationer eller i rekommendationer som är under utarbetande.

4.2.5 Revision

Genom lagstiftning som trätt i kraft den 1 juli 2003 är Riksrevisionen den myndighet som har i uppgift att granska den verksamhet som bedrivs av staten. Myndigheten leds av tre riksrevisorer som väljs av riksdagen. Närmare bestämmelser om Riksrevisionen, finns i riksdagsordningen och i annan lag. Enligt vad som föreskrivs i sådan lag kan Riksrevisionens granskning även avse också annan än statlig verksamhet (12 kap. 7 § RF). Närmare bestämmelser om omfattning och inriktningen av Riksrevisionens granskning finns i lagen (2002:1022) om revision av statlig verksamhet m.m. Riksrevisionen får bl.a. granska förvaltningsmyndigheter under regeringen och myndigheter under riksdagen samt den verksamhet som bedrivs av staten i form av aktiebolag eller stiftelse under vissa förutsättningar. Granskningen skall främst ta sikte på förhållanden med anknytning till budget, genomförande och resultatet av statlig verksamhet och åtaganden i övrigt men får också avse de statliga insatserna i allmänhet.

Granskningen skall efter varje räkenskapsår avslutas med en revisionsberättelse. Den skall bl.a. lämnas till regeringen senast en månad efter det att årsredovisningen har lämnats. I vissa fall skall dock revisionsberättelsen lämnas till riksdagen (se 10 § lagen om revision av statlig verksamhet m.m.).

I kommuner och landsting skall fullmäktige tillsätta den eller de nämnder som utöver styrelsen behövs för att fullgöra kommunens eller landstingets uppgifter enligt särskilda författningar och för verksamheten i övrigt. För granskning av den verksamhet som bedrivs inom en nämnds verksamhetsområde skall det finnas revisorer (3 kap. 3 och 8 §§ kommunallagen [1991:900]). Efter val skall nyvalda fullmäktige välja revisorer och ersättare för granskning av verksamheten under de följande fyra åren enligt närmare bestämmelser i 9 kap. 2–6 §§ kommunallagen. Kommun- och landstingsrevisorerna skall i sin granskning biträddas av sakkunniga som de själva väljer och i den omfattning som behövs. Revisorerna granskar årligen i den omfattning som följer av god redovisningssed all verksamhet som bedrivs inom nämndernas verksamhetsområden. De skall också på samma sätt men genom företagets revisorer eller lekmannarevisorer granska verksamheten i ett aktiebolag, ett

handelsbolag, en ekonomisk förening, en ideell förening, en stiftelse eller hos en enskild individ som anförtratts vården av en kommunal angelägenhet (kommunala företag). Revisorerna skall bl.a. pröva om räkenskaperna är rättvisande och om den interna kontrollen som görs inom nämnderna är tillräcklig. Revisorerna skall för varje år till fullmäktige avge en revisionsberättelse (9 kap. 8, 9 och 16 §§).

För aktiebolag, ekonomiska föreningar och andra företag som omfattas av årsredovisningslagen eller motsvarande årsredovisningslagar för finansiella företag finns bestämmelser om revision som regel i den associationsrättsliga lagstiftningen. För t.ex. aktiebolag gäller att en revisor väljs av bolagsstämman. Om bolaget skall ha flera revisorer får det i bolagsordningen föreskrivas att en eller flera av dem, dock inte alla, skall utses på annat sätt än genom val av bolagsstämman. I vissa fall skall länsstyrelsen utse revisor, se 10 kap. 9, 24 och 25 §§ aktiebolagslagen (1975:1385). Revisorn skall granska bolagets årsredovisning och bokföring samt styrelsens och den verkställande direktörens förvaltning. Granskningen skall vara så ingående och omfattande som god revisionssed kräver. Revisorn skall efter varje räkenskapsår lämna en revisionsberättelse till bolagsstämman. (se 10 kap. 3, 5 och 8 §§ aktiebolagslagen). Bestämmelser om revisionsberättelsens innehåll och den tidpunkt då den skall lämnas till styrelsen finns i 10 kap. 27–33 §§ aktiebolagslagen. För företag som skall upprätta årsredovisning enligt 6 kap. 1 § bokföringslagen, men som inte omfattas av några bestämmelser om revision i andra lagar, gäller revisionslagen (1999:1079). Sådana företag skall ha minst en revisor. Revisorn skall granska årsredovisning och bokföring samt företagsledningens förvaltning. Granskningen skall vara så omfattande och ingående som god redovisningssed kräver. Revisorn skall efter varje räkenskapsår lämna en revisionsberättelse till företaget. I 27–32 §§ finns bestämmelser om innehållet och den tidpunkt berättelsen skall lämnas till företagsledningen (2–6 §§ revisionslagen).

4.3 Gällande regler om separat redovisning

4.3.1 Inledning

I gällande svensk rätt finns redan särskilda bestämmelser om åtskilda ekonomiska redovisningar av liknande slag som i transparensdirektivet. Bestämmelserna ingår som en del av mera allmänna verksamhetsregler som införts i samband med avregleringar av marknader som tidigare kännetecknats av offentliga monopol. Redovisningen enligt dessa bestämmelser är i likhet med den separata redovisningen enligt transparensdirektivet avsedda för tillämpning av regler med konkurrensrättsligt ändamål, såsom underlag för kontroll av att inte s.k. korssubventionering äger rum mellan olika verksamheter och bedömningen av skäligheten i priser på tjänster (jfr t.ex. lagstiftningen om genomförandet av Europaparlamentets och rådets direktiv om gemensamma regler för den inre marknaden för el, prop. 1997/98:159 s. 50 f.).

Bestämmelser om en särskild separat redovisning finns också i förordningen 1192/69/EEG om införande av enhetliga regler för järnvägsföretagens redovisning. Detsamma gäller direktiv 2001/12/EG om separat redovisning i bokföringen av transportföretagens olika tjänster. Regler om separat redovisning finns också i ett nytt direktiv om elektroniska tjänster (2002/21/EG).

I det följande beskrivs översiktligt gällande svenska regler om separat redovisning.

4.3.2 Separat redovisning av digitala TV-tjänster

Verksamhet där någon erbjuder tjänster för villkorad tillgång till digitala TV-tjänster skall ekonomiskt redovisas skilt från annan verksamhet, se 7 § lagen (1998:31) om standarder för sändning av radio- och TV-signaler). Genom lagens bestämmelser genomförs Europaparlamentets och rådets direktiv 95/47/EG av den 24 oktober 1995 om tillämpning av standarder för sändning av televisionssignaler. Detta direktiv har upphört i och med ikraftträdandet av de nya direktiven om elektronisk kommunikation. Enligt 11 § skall den eller de myndigheter som regeringen bestämmer svara för tillsynen enligt lagen och därmed även av redovisningsreglerna enligt 7 §. Tillsynen i nämnda delar utövas av Radio- och TV-verket enligt förordningen (1998:32) om standarder för sändning av radio- och TV-signaler.

För tillsynen har myndigheten enligt 12 § i nämnda lag rätt att på begäran få bl.a. upplysningar och handlingar av den som yrkesmässigt eller annars i förvärvssyfte bedriver sådan verksamhet som omfattas av lagen. Myndigheten kan även få tillträde till områden, lokaler och andra utrymmen där verksamheten bedrivs.

För genomförandet av tillsynen får myndigheten enligt 13 § meddela de förelägganden som behövs. Ett sådant föreläggande får förenas med vite. Tillsynsmyndigheten får också begära handräckning av kronofogdemyndigheten för att genomföra de åtgärder som avses i 12 §. Om en näringsidkare bryter mot vissa bestämmelser i lagen, bl.a. redovisningskravet i 7 §, får tillsynsmyndigheten förelägga näringsidkaren att följa bestämmelsen. Sådana förelägganden får förenas med vite (15 §).

Innan beslut om vissa förelägganden meddelas skall tillsynsmyndigheten samråda med Konkurrensverket. Samrådsskyldigheten gäller dock inte ett föreläggande som avser redovisningskraven i 7 §. I fråga om utdömande av vite är reglerna samordnade med konkurrenslagen (1993:20), KL. Om företaget dömts att betala vite för ett förfarande enligt 59 § KL, får vite inte dömas ut för samma förfarande enligt 15 § lagen om standarder för sändning av radio- och TV-signaler. Tillsynsmyndighetens beslut enligt nämnda lag får enligt 17 § samma lag överklagas hos allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten. Beslut enligt denna lag skall gälla omedelbart, om inte annat har bestämts.

Redovisnings- och revisionsregler

Bestämmelser om separat redovisning finns också i ellagen (1997:857). De innebär att nätverksamhet som bedrivs med nätkoncession skall ekonomiskt redovisas skilt från annan verksamhet (3 kap. 2 §). Lagen innehåller också bemyndiganden som innebär att regeringen eller den myndighet som regeringen utser får meddela ytterligare föreskrifter om redovisningen av nätverksamhet (3 kap. 4 §). Redovisningen skall särskilt granskas av revisor (3 kap. 5 §). Revisorn skall årligen i ett särskilt intyg uttala sig om redovisningen av nätverksamheten skett enligt gällande bestämmelser. Intyget skall företaget ge in till nätmyndigheten. Statens energimyndighet är nätmyndighet enligt 1 § elförordningen (1994:1250). Hur den separata redovisningen närmare skall utformas behandlas i förordningen (1995:1145) om redovisning av nätverksamhet. Enligt den skall särskilt för nätverksamheten upprättas en årsrapport för varje räkenskapsår (2 §). Den består av balansräkning, resultaträkning, noter och förvaltningsberättelse. I årsrapporten skall även ingå en finansieringsanalys i vissa fall (3 §). Årsrapporten skall upprättas enligt god redovisningssed på samma sätt som för aktiebolag.

I årsrapporten skall ingå en särskild bilaga. Den skall innehålla de uppgifter som behövs för att bedöma skäligheten i nättariffer och för att jämföra olika nätverksamheter. Årsrapporten skall också innehålla upplysningar om koncernbidrag till eller från det företag som bedriver verksamheten samt uppgift om ägartillskott i den mån det berör nätverksamheten. I noter till årsrapporten skall vissa uppgifter lämnas angående intresseföretag enligt 1 kap. 5 § årsredovisningslagen (1995:1554). Det gäller bl.a. inköp från och försäljning till intresseföretag (4 a §).

I årsrapportens resultaträkning skall samtliga till nätverksamheten direkt hänförliga intäkter och kostnader redovisas. Om nätverksamhet bedrivs tillsammans med annan verksamhet, skall gemensamma intäkter och kostnader redovisas fördelat enligt adekvata och dokumenterade fördelningsgrunder som ger en rättvisande bild av nätverksamheten (6 §). I årsrapportens balansräkning redovisas samtliga till nätverksamheten direkt hänförliga tillgångar, avsättningar och skulder samt eget kapital (7 §). Tillgångar, avsättningar och skulder samt eget kapital som är gemensamma för nätverksamheten och annan verksamhet skall fördelas enligt adekvata och dokumenterade fördelningsgrunder mellan rörelsegrenarna på ett sätt som ger en rättvisande bild av nätverksamheten. I de fall god redovisningssed, som den tillämpas av aktiebolag, innebär andra värderingsprinciper i årsrapporten än vad som gäller för den officiella i årsredovisningen skall enligt 7 a § uppgift lämnas om vilka justeringar som skett av värdena samt orsaken till justeringen. I årsrapportens förvaltningsberättelse skall upplysningar lämnas dels om sådana förhållanden som är viktiga för bedömningen av nätverksamhetens ställning och resultat men som inte skall redovisas i resultaträkning eller balansräkning, dels om händelser som inträffat under räkenskapsåret eller därefter om de är av väsentlig betydelse för nätverksamheten (8 §). Ett

anläggningsregister för nätverksamheten skall upprättas och hållas aktuellt. Där redovisas tillgångar som helt eller delvis är avsedda att stadigvarande brukas eller innehålls i nätverksamheten. Registret skall bl.a. innehålla uppgift om anskaffningsvärde och avskrivningar. Nätmyndigheten får dock medge undantag från kravet på anläggningsregister (9 §). En årsrapport skall upprättas för varje nätkoncession.

I förordningen finns vidare bestämmelser om den särskilda granskningen av nätverksamhet. Enligt 13 § skall revisor som granskar redovisningen av nätverksamhet vara auktoriserad eller godkänd. Revisorn skall vara auktoriserad i vissa fall. Det är om nätverksamheten bedrivs tillsammans med annan verksamhet och den samlade verksamheten skall granskas av minst en auktoriserad revisor enligt tillämpliga regler för associationsformen. Nätmyndigheten får i det enskilda fallet medge undantag från kravet på auktoriserad revisor, om inte företaget enligt annan lagstiftning är skyldigt att ha en auktoriserad eller godkänd revisor.

Årsrapportshandlingarna för nätverksamheten skall senast fem månader efter räkenskapsårets utgång avlämnas till revisor för granskning (14 §). Revisorn skall i det intyg som ges in till nätmyndigheten ange om årsrapporten upprättats enligt gällande föreskrifter och i överensstämmelse med god redovisningssed på samma sätt som för aktiebolag. Sedan revisorn slutfört sin granskning skall han teckna en hänvisning till intyget på årsrapporten. Revisorns granskning omfattar dock inte den särskilda rapport som enligt 2 § skall biläggas förvaltningsberättelsen (15 §).

Enligt 16 § skall bestyrkt kopia av årsrapporten samt revisorsintyg ha kommit in till nätmyndigheten senast sju månader efter räkenskapsårets utgång. Årsrapporten skall skrivas under av samtliga behöriga ställföreträdare för det företag som driver nätverksamheten, med angivande av dagen för underskriften.

Enligt 17 § i förordningen får nätmyndigheten meddela närmare föreskrifter om bl.a. hur anläggningstillgångar skall specificeras, kompletterande noter om fördelningsprinciper, principer för intern prissättning och metoder för gränsdragning mellan underhåll och investering. Föreskrifter får också meddelas för upprättande av nyckeltal för avkastningsmätt och finansiella mått samt om de uppgifter som skall ingå i den särskilda rapport som skall bifogas förvaltningsberättelsen.

Tillsyn och sanktioner

Tillsynen över efterlevnaden av redovisnings- och revisionsreglerna i ellagen och förordningen om redovisning av nätverksamhet handhas av nätmyndigheten. Myndigheten har rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. En sådan begäran får förenas med vite. Myndigheten får också meddela de förelägganden som behövs för att trygga efterlevnaden av de föreskrifter och villkor som omfattas av tillsynen. Även ett sådant föreläggande får förenas med vite (se 12 kap. 1–3 §§ ellagen).

Om ett företag inte ger in en bestyrkt kopia av årsrapport eller sådant revisorsintyg som anges i förordningen om redovisning av nätverksamhet, skall företaget betala förseningsavgift till staten (12 kap. 7 §).

Bestämmelserna om förseningsavgifter är utformade efter mönster från motsvarande regler i 8 kap. årsredovisningslagen (1995:1554). Prop. 2004/05:140

Vissa bestämmelser i ellagen är straffrättsligt sanktionerade. Det gäller dock inte bestämmelserna om redovisning och revision.

Ellagen innehåller också bestämmelser om överklaganden. Nyss nämnda vitesföreläggande överklagas till allmän förvaltningsdomstol. Prövningstillstånd krävs vid överklagande till kammarrätten (13 kap. 5 § ellagen).

4.3.4 Separat redovisning av naturgasverksamhet

Enligt 4 kap. 1 § naturgaslagen (2000:599) skall verksamhet som rör överföring av naturgas och lagring av naturgas för annans räkning ekonomiskt redovisas var för sig och skilt från annan verksamhet. Överföringsverksamhet som omfattas av samma transporttariff skall dock redovisas samlat.

Enligt samma lagrum får regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer meddela ytterligare föreskrifter om redovisning av verksamhet som rör överföring av naturgas och lagring av naturgas för annans räkning. Föreskrifter får också meddelas om skyldighet att ge in redovisningshandlingar till den myndighet som regeringen bestämmer. Regeringen får meddela närmare föreskrifter om revisionen. Revisorn i företaget skall göra en särskild granskning av redovisningen av denna verksamhet. Revisorn skall årligen i ett särskilt intyg avge ett utlåtande i frågan om redovisningen av verksamheten skett enligt gällande bestämmelser. Företaget skall lämna in intyget till den myndighet som regeringen bestämmer. Tillsynsmyndigheten har rätt att på begäran få de upplysningar och ta del av de handlingar som behövs för tillsynen. En begäran får förenas med vite. Myndigheten får också meddela de förelägganden som behövs för att trygga efterlevnaden av de föreskrifter och villkor som omfattas av tillsynen. Även ett sådant föreläggande får förenas med vite (se 6 kap. 2 §). Om naturgasföretaget inte lämnar in de redovisningshandlingar som krävs enligt föreskrifter som meddelats med stöd av lagen, skall företaget betala förseningsavgifter till staten enligt närmare regler i 6 kap. 6 §. Detsamma gäller om företaget inte lämnar in ett revisorsintyg enligt de föreskrifter som utfärdats med stöd av bemyndiganden i lagen. Beslutet om förseningsavgift fattas av den myndighet som regeringen bestämmer.

Naturgaslagen innehåller vissa ansvarsbestämmelser. Dessa är dock inte kopplade till överträdelser av redovisningsreglerna (jfr 7 kap. 1 §). Lagen innehåller också bestämmelser om överklaganden av bl.a. sådana beslut som en myndighet meddelar enligt 6 kap. 3 §.

5 Ny lagstiftning med anledning av transparensdirektivet

5.1 Principiella utgångspunkter

Transparensdirektivet innehåller föreskrifter om ekonomiska redovisningar. Dessa avser att underlätta EG-kommissionens granskning av företags ekonomiska förhållanden vid tillämpningen av EG-fördragets statsstödsregler och övriga konkurrensregler för företag och stater (EG:s konkurrensregler). De artiklar som avses är dels artikel 87 om konkurrenssnedvridande stöd från en medlemsstat, dels artikel 86 om förbud mot legala monopol och andra regleringar som är oförenliga med förverkligandet av den gemensamma marknaden. Det kan även vara fråga om åtgärder som i praktiken utnyttjas av företaget på ett sätt som strider mot artikel 82 om missbruk av dominerande ställning. Direktivet har således en koppling till EG:s konkurrensrätt. Transparensdirektivet angår redovisningskrav av tre olika slag, öppen redovisning, separat redovisning och rapporteringsskyldighet avseende vissa tillverkande företag.

De senaste ändringarna innebär att företag som har konkurrensskyddad verksamhet skall ha separata redovisningar för denna verksamhet och annan företagsverksamhet. Sedan tidigare finns i direktivet krav på en öppen redovisning av finansiella förbindelser mellan offentliga myndigheter och deras företag samt krav på en årlig rapportering till kommissionen om större offentliga tillverkningsföretag.

EG-direktiv måste generellt genomföras i författningsform. Det innebär att regler som motsvarar direktivets minimiregler måste finnas i lag, förordning eller myndighetsföreskrifter. EG-domstolen har den 15 juli 2004 (mål C-141/03) fällt Sverige för fördragsbrott med anledning av att domstolen bedömt att Sverige inte i rätt tid genomfört de senaste ändringarna i transparensdirektivet. Inte minst av detta skäl är det viktigt att samtliga föreskrifter i direktivet klart och tydligt framgår av svensk författning.

Transparensdirektivets föreskrifter och begrepp är allmänt hållna och bygger på konkurrensrättsliga begrepp. Tolkningen av direktivet påverkas således av utvecklingen inom EG:s konkurrensrätt. De regler som kan bli nödvändiga att införa i lag bör därför nära ansluta till direktivets ordalydelse. Vägledning för tolkningen av centrala begrepp får i stället i regel sökas inom ramen för tolkningen av motsvarande begrepp enligt EG:s konkurrensregler. Även om transparensdirektivet genomförs genom att direktivets artiklar överförs till svensk lag mer eller mindre ordagrant kan det vara lämpligt att språkligt och redaktionellt strukturera reglerna på ett sätt som närmare ansluter till svensk författningstext. Eftersom de särskilda redovisningskrav som direktivet innehåller bygger på information som hämtas från de berörda företagens

redovisningssystem är det också befogat att samordna de nya redovisningskraven med de krav som redan gäller enligt tillämpliga redovisningsförfattningar för svenska offentliga och privata företag.

Direktivet utgör ett minimidirektiv. Sverige kan därför ställa strängare krav om det bedöms motiverat av svenska intressen, t.ex. genom att inskränka undantagen för att underlätta tillämpningen av svensk konkurrenslagstiftning eller att kräva årlig rapportering och offentliggörande av information från den öppna eller separata redovisningen. Av skäl som redovisas nedan (avsnitt 5.2.2 och 5.3.3) koncentreras förslagen dock till vad som är nödvändigt för att införliva minimikraven på ett för berörda företag smidigt och praktiskt sätt. Det lämnas ändå vissa förslag utöver vad direktivet kräver. Bland annat föreslås ett normgivningsbemyndigande som möjliggör mer detaljerade bestämmelser om den öppna redovisningens och den separata redovisningens utformning och innehåll. Detta ger visst utrymme för att meddela myndighetsföreskrifter anpassade till vad som kan effektivisera tillämpningen av konkurrensrättslig lagstiftning, om det skulle vara lämpligt. Lagstiftningsarbetet omfattar i första hand inarbetandet av de senaste ändringarna i direktivet om separat redovisning. De ställningstaganden som görs där påverkar dock också hur äldre direktivföreskrifter om öppen redovisning bör behandlas. Det finns därför anledning att frångå direktivets ordning och börja med att analysera frågorna om separat redovisning av konkurrensskyddad och annan affärsverksamhet.

5.2 Separat redovisning av konkurrensskyddad och annan affärsverksamhet

5.2.1 Förutsättningarna och motiven för en separat redovisning

Regeringens förslag: Företag som, å ena sidan, bedriver ekonomisk eller kommersiell verksamhet med exklusiva eller särskilda rättigheter eller som får offentligt stöd för att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (konkurrensskyddad affärsverksamhet) och, å andra sidan, bedriver annan affärsverksamhet skall upprätta en separat redovisning för de båda delarna av företagets verksamhet.

Begreppen exklusiva och särskilda rättigheter definieras i lag på samma sätt som i transparensdirektivet.

I fråga om begreppet tjänster av allmänt ekonomiskt intresse hänvisas som i direktivet till EG-fördragets artikel 86.2.

Regeringens bedömning: Det bör inte införas någon definition i lagstiftningen av det grundläggande begreppet företag, utan detta bör tolkas i enlighet med gemenskapsrätten.

Utredningens förslag och bedömning: Överensstämmer med regeringens förslag och bedömning.

Remissinstanserna: Flera remissinstanser har efterfrågat ett förtydligande i lagen av begreppet företag. *Marknadsdomstolen* har anfört att eftersom begreppet är centralt för tillämpningen av lagen borde ett återgivande av definitionen, t.ex. som gjorts i 3 § KL även göras här. *Ekonomistyrningsverket (ESV)* efterfrågar en tydligare definition av begreppet "offentligt företag" och påpekar att inte endast juridiska personer kan omfattas av begreppet utan även en del av en statlig myndighet, kommun eller landsting. Verket finner i likhet med utredningen att företagsbegreppet måste avgöras i den praktiska rättstillämpningen men anser att det noga måste klargöras vilka generella kriterier som skall gälla för begreppen "företag" och "myndighet". ESV framhåller dock att när det gäller offentligrättsligt avgiftsfinansierad verksamhet bör denna anses utgöra en myndighet även om verksamheten som sådan är "ekonomisk och kommersiell". *Konkurrensverket (KKV)* påpekar att företagsbegreppet är svårtolkat och uppmärksammar det därmed sammanhängande problemet hur beloppsgränsen i undantagsbestämmelsen i direktivets artikel 4 skall bestämmas. *Svenska Kommunförbundet* och *Landstingsförbundet*, som från ett kommunalt perspektiv i och för sig inte ser något behov av lagstiftning, anser det mycket viktigt att företagsbegreppet förtydligas. Förbunden efterfrågar förtydliganden av hur begreppet offentligt företag skall avgränsas och pekar på kostnadsaspekten för det fall varje avskiljbar delverksamhet inom en kommun skall betraktas som ett "offentligt företag". *Advokatsamfundet* anför att det ur perspektivet förutsägbarhet vore att föredra att begrepp som bl.a. "företag" och "samhandel" förklarades i lagen, men har förståelse för utredningens förslag eftersom begreppen har sin grund i rättsutvecklingen inom EG:s konkurrensrätt. *Kommerskollegium* samt *Svenska Kommunförbundet* och *Landstingsförbundet* efterfrågar en harmoniserad definition av begreppet "tjänster av allmänt ekonomiskt intresse."

Skälen för regeringens förslag och bedömning

Såsom framgått av redogörelsen för transparensdirektivets artikel 2.1 d och 2.1 e i avsnitt 4.1.4 skall ett företag ha en separat redovisning under vissa förutsättningar. En grundläggande förutsättning är att företaget bedriver "olika verksamheter". Det är, å ena sidan, en ekonomisk eller kommersiell verksamhet med en exklusiv eller särskild rättighet eller som klassas som en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse och som finansieras med statliga stöd i någon form (som sammanfattande term används begreppet "konkurrenskyddad affärsverksamhet") och, å andra sidan, annan ekonomisk verksamhet (benämns i det följande "annan affärsverksamhet"). Om företaget bara bedriver den ena verksamheten uppkommer alltså inte frågan om en separat redovisning.

Syftet med den separata redovisningen är i grunden att underlätta EG-kommissionens granskning vid tillämpningen av EG:s konkurrensregler. Om ett företag bedriver såväl monopolverksamhet som konkurrensutsatt verksamhet finns en uppenbar risk för konkurrensproblem genom att ett ekonomiskt överskott från monopolverksamhet kan användas för att subventionera konkurrensutsatt verksamhet, s.k. korssubventionering. I

en sådan integrerad verksamhet är det komplicerat att analysera prissättningen på de olika nyttigheterna. Det är som regel också svårt att fastställa om överskott från monopolverksamhet används för att subventionera den konkurrensutsatta verksamheten. Genom en särredovisning ökas förutsättningarna för att skapa en effektiv konkurrenstillsyn och riskerna för t.ex. korssubventionering kan minska (jfr SOU 1999:115 Handel med gas i konkurrens, s. 305 ff.). På samma sätt förbättrar en särredovisning möjligheterna att kontrollera t.ex. om offentliga ersättningar som ges för att bedriva en viss allmännyttig verksamhet är större än vad företagets kostnader i den verksamheten motiverar. En separat redovisning skall enligt direktivet göras för varje företag som bedriver något slag av konkurrensskyddad affärsverksamhet samtidigt med annan affärsverksamhet. Direktivet innehåller dock ingen definition av begreppet företag.

Företagsbegreppet

Enligt EG-domstolens rättspraxis omfattar begreppet företag, i gemenskapens konkurrensrätt, varje enhet som bedriver ekonomisk verksamhet, oavsett enhetens rättsliga form och oavsett hur den finansieras (se t.ex. EG-domstolens dom av den 23 april 1991 i mål C-41/90, Höfner och Elser). Utmärkande för begreppet ekonomisk verksamhet är att verksamheten består i att erbjuda varor eller tjänster på en viss marknad (se EG-domstolens dom av den 18 juni 1998 i mål C-35/96, kommissionen mot Italien). Däremot har ett organ som fyller en funktion av uteslutande social karaktär och vars verksamhet bygger på principen om nationell solidaritet och inte har något vinstsyfte, inte ansetts som företag (se domen den 17 februari 1993 i de förenade målen C-159/91 och C-160/91, Poucet och Pistre mot AGF och Cancava REG 1993, s. 1-637 samt domen av den 16 november 1995 i mål C-244/94, Fédération Française des Sociétés d'Assurances). En dom från förstainstansrätten talar för att ett organ inom en särskild sammanslutning av enheter (SNS) som ibland erbjudit avgiftsbelagda tjänster till personer vilka inte varit anslutna till det spanska hälso- och sjukvårdssystemet, särskilt utländska turister, skall bedömas som företag vid tillhandahållandet av dessa tjänster och vid sådana inköp av sjukvårdsmaterial som har samband med dessa tjänster (se förstainstansrättens dom den 4 mars 2003 i mål T-319/99, Federación Nacional de Empresas de Instrumentación Científica, Médica, Técnica y Dental (FENIN) mot kommissionen, p. 41).

Företagsbegreppet med särskild koppling till transparensdirektivets äldre föreskrifter om öppen redovisning i artikel 1.1 har behandlats av EG-domstolen i målet 118/85, Kommission mot Italien. Italien vägrade att följa kravet på information om de finansiella relationerna mellan staten och en enhet som enligt italiensk lag betraktades som myndighet. Domstolen avvisade Italiens ståndpunkt att enhetens status enligt nationell lag skulle avgöra om direktivet blev tillämpligt eller inte. Oavsett att enheten som bedrev ekonomisk verksamhet var en integrerad del av en myndighet, ansågs den såsom ett offentligt företag i transparensdirektivets mening. Inte heller hade det någon betydelse att enheten inte var en juridisk person enligt nationell lag.

Företagsbegreppet, motsvarande det engelska begreppet "undertaking" inom EG-rätten, har genomförts på ett visst sätt genom bestämmelser i 3 § konkurrenslagen (1993:20), KL. Med "företag" avses enligt 3 § första stycket sådana fysiska eller juridiska personer som bedriver verksamhet av ekonomisk eller kommersiell natur. Till den del sådan verksamhet består i myndighetsutövning omfattas den dock inte av begreppet företag. Med ekonomisk eller kommersiell verksamhet avses sådan verksamhet som framgår av 1 § KL, dvs. produktion av och handel med varor, tjänster eller andra nyttigheter. Även inköp för sådan verksamhet ingår.

Avsikten är att företag enligt KL skall ha samma innebörd som enligt EG-rätten och precis som i EG-rätten tolkas vidsträckt och i princip omfatta varje juridisk eller fysisk person som bedriver verksamhet av ekonomisk eller kommersiell natur. Det spelar ingen roll om verksamheten är inriktad på ekonomisk vinst eller inte, utan det avgörande är om någon form av ekonomisk eller kommersiell verksamhet bedrivs. Även statliga och kommunala organ som driver verksamhet av ekonomisk eller kommersiell natur räknas som företag, dock inte när det är fråga om myndighetsutövning. När KL kom till bedömdes begreppet företag ha väsentligen samma innebörd som begreppet näringsidkare i den äldre konkurrenslagstiftningen (prop. 1992/93:56 s. 66).

I begreppet företag inryms enligt KL och EG-rätten alltså inte bara privat och kommersiell verksamhet utan även sådan verksamhet som bedrivs i offentlig regi. Till den del sådan verksamhet avser myndighetsutövning ingår den dock inte i begreppet företag. Även myndighetens förvaltningsuppgifter som inte är av ekonomisk eller kommersiell natur faller utanför begreppet. Tillhandahållande av avgiftsbelagda tjänster i offentligrättsliga former inom ramen för t.ex. tandvård kan däremot omfattas av begreppet företag. Hur det förhåller sig med den saken i enskilda fall bestäms av EG-rätten. Det är därför inte möjligt att, som ESV efterfrågat, närmare bestämma företagsbegreppets innehåll i detta avseende genom nationella lagstiftningsåtgärder. Det finns inte något krav på att verksamheten bedrivs i vinstsyfte men den skall sannolikt ha viss varaktighet. Har verksamheten i allt väsentligt ett socialt syfte kan den anses falla utanför KL:s tillämpningsområde (jfr Carlsson m.fl., Konkurrenslagen En kommentar, 1999, s. 44–45, Ulriksson, Konkurrensrätt, 2001, s. 14 f. och Wetter m.fl., Konkurrenslagen en handbok, 2002, s. 18–28 med vidare hänvisningar).

I svensk rättspraxis har Marknadsdomstolen i ett mål om konkurrens-skadeavgift (MD 1997:17) ansett att ett affärsverk kan anses som ett företag enligt KL, trots att affärsverk är en del av den juridiska personen staten. I domen åberopades att enligt motiven till paragrafen (prop. 1992/93:56 s. 66 f) räknas som företag även statliga och kommunala organ som driver verksamhet av ekonomisk eller kommersiell natur. Även offentlig verksamhet i form av utomhusbad har ansetts utgöra ekonomisk eller kommersiell verksamhet som omfattas av KL, se Konkurrensverkets beslut dnr 583/93 Stockholms stad (1993-12-09).

I Konkurrensverkets praxis har ett landstings verksamhet avseende förmedling av tandvårdsförsäkringar, som annars var en uppgift som skulle ha åvilat försäkringsbolaget och där landstinget kunde få ekonomisk ersättning baserad på försald volym, ansetts som en verksam-

het av ekonomisk natur. Även forskare på en högskola som utförde forskningstjänster mot betalning har ansetts som ett företag i KL:s mening (se Wetter m.fl., s. 20 ff. med vidare hänvisningar).

Med företag jämföras enligt 3 § andra stycket KL även sammanslutningar av företag. Därmed avses exempelvis branschföreningar som har företag som medlemmar och enkla bolag med sådana medlemmar. I konkurrensrättsliga sammanhang kan även företag inom en koncern betraktas som en ekonomisk enhet och därmed som ett företag (se a. prop. s 71 f. och a. litteratur).

Ytterligare om företagsbegreppet, kommuner och landsting

Som framgått ovan kan även kommuner och landsting räknas som företag. Definitionen av företagsbegreppet i konkurrensrättsliga sammanhang är vidsträckt. Även verksamheter som sjukvård, åldringssvård och utbildning kan räknas hit. Som också framgått är det inte möjligt att genom nationella lagstiftningsåtgärder närmare bestämma företagsbegreppets innehåll. Trots det kan det finnas skäl att något ytterligare utveckla frågan om företagsbegreppet i kommuner och landsting.

I många kommuner bedrivs vissa verksamheter som en typ av affärsverksamhet, med egenregionheter som deltar i upphandling i konkurrens med privata företag eller kundvalsmodeller där ”producenterna” får konkurrera om kunderna. Åtminstone i några fall får också kunderna betala en icke oväsentlig andel av kostnaderna med egna avgifter eller liknande, vilket förstärker affärskaraktären. Självklart ses också verksamhet av dessa slag som affärer av alla privata aktörer på dessa marknader.

Det finns också affärsverksamhet av annan art i kommuner och landsting. En sådan sektor är fritids- och turistsektorn, där man ofta driver t.ex. hotell, stugbyar, campingplatser, äventyrsbad, bowlinghallar och caféer. Ofta bedrivs dessa verksamheter inom ramen för en kommuns fritidsnämnd. Ett annat exempel är utbildningsområdet, där kommuner tillhandahåller uppdragsutbildning bl.a. på gymnasial nivå på den öppna marknaden vid sidan av den anslagsfinansierade grundutbildningen. En tredje sektor är fastighetsområdet, där kommuner är aktiva på marknaden för uthyrning av bostäder och kontorslokaler. Dessa verksamheter bedrivs ofta, men inte alltid i bolagsform. Inom landstingsområdet finns också motsvarande exempel men inte i lika stor omfattning.

När en viss verksamhet inom en kommun eller ett landsting definieras som företag måste samtidigt en klassificering i transparensdirektivets mening göras huruvida det rör sig om en konkurrensskyddad affärsverksamhet (exklusiv rättighet, särskild rättighet, tjänst av allmänt ekonomiskt intresse) eller annan affärsverksamhet. Detta är nödvändigt för att avgöra om bestämmelserna om separat redovisning är tillämpliga. Om det kan konstateras att det är fråga om en konkurrensskyddad verksamhet i den mening som avses i direktivet och det samtidigt bedrivs konkurrensutsatt företagsverksamhet inträder i princip en skyldighet att

upprätta en separat redovisning (se vidare avsnitt 5.2.2 om undantag från kravet på separat redovisning och avsnitt 5.3 om öppen redovisning).

Hithörande frågeställningar har också behandlats i Konkurrensrådets rapport Vilka företag omfattas av transparensdirektivet?, intagen som bilaga 4 i betänkandet Införlivande av transparensdirektivet (SOU 2003:48).

Företagsbegreppets betydelse

Transparensdirektivet innehåller, som framgått, ingen definition av det grundläggande begreppet ”företag”. Det är enligt regeringens mening naturligt att begreppet skall ha den betydelse som följer av rättspraxis inom EG:s konkurrensrätt. En sådan vidsträckt tillämpning är ändamålsenlig, eftersom också verksamhet av ekonomisk natur som bedrivs inom statliga myndigheter, kommuner eller landsting omfattas av EG:s konkurrensregler. Syftet med den separata redovisningen är ju att säkerställa ekonomisk information för att underlätta tillämpningen av EG:s konkurrensregler.

Innebörden och avgränsningen av företagsbegreppet får i förevarande sammanhang betydelse på flera sätt. Begreppet avgör i vilka situationer en skyldighet att upprätta en separat redovisning enligt artikel 1.2 alls uppkommer (se definitionen av företag som är skyldiga att ha en separat redovisning i artikel 2.1 d) samt vilken verksamhet inom en myndighet, affärsverk eller liknande som skall bedömas utgöra ”företag”. Företagsbegreppet får också betydelse för i vilka fall direktivets undantagsbestämmelser kan tillämpas (se artikel 4.2 som tillåter undantag för företag som tillhandahåller tjänster som inte påverkar handeln mellan medlemsstaterna eller som har en nettoomsättning eller balansomslutning som understiger vissa gränser).

Begreppet får också betydelse för vilka ekonomiska förbindelser som skall beaktas i den öppna redovisningen (se artikel 1.1. som kräver öppen redovisning av vilka medel som tillförts offentliga företag). Begreppet företag får också indirekt betydelse för vad som skall särredovisas i den separata redovisningen. I redovisningen skall nämligen företagets konkurrensskyddade verksamhet redovisas skilt från annan affärsverksamhet (jfr definitionen av olika verksamheter i artikel 2.1).

Som tidigare angetts bör företagsbegreppet tolkas i den betydelse begreppet har inom EG:s konkurrensrätt i övrigt. Frågan blir då om begreppet bör definieras i denna lagstiftning. Detta skulle kunna ske genom en egen definition som utformas så att innebörden kan utvecklas med EG-domstolens praxis eller genom en hänvisning till 3 § KL, som är avsedd att tillämpas i den mening som begreppet ”undertaking” har inom EG-rätten.

Regeringen har, såsom vissa remissinstanser efterfrågat, övervägt att i lagen förtydliga begreppet för att nå en bättre förutsebarhet. Ett sådant förtydligande skulle också innebära ett förtydligande av begreppet ”offentligt företag”. Det kan dock inte uteslutas att företagsbegreppet enligt transparensdirektivet i framtida EG-praxis kommer att avvika något från det i KL eller EG-rätten i övrigt. En formell koppling till svensk lag bör därför undvikas. Regeringens ställningstagande hindrar

inte att praxis kring KL:s företagsbegrepp i stor utsträckning kan användas som vägledning också för företagsbegreppet i de bestämmelser som införs med anledning av transparensdirektivet. Regeringen kan inte nu se att några avgörande skillnader skulle finnas. De skäl för förslagen som lämnas och de diskussioner som förs har därför sin väsentliga utgångspunkt i begreppsbildningen kring EG-rättens och KL:s företagsbegrepp.

Tillämpningen av företagsbegreppet

Den närmare innebörden av företagsbegreppet måste således klargöras i den praktiska rättstillämpningen. Några kommentarer kan emellertid göras.

En utgångspunkt bör vara att som företag betrakta verksamhet av ekonomisk eller kommersiell natur som bedrivs inom en juridisk person. Det är normalt inom en juridisk person som en sådan sammanblandning av affärsverksamheter kan förekomma som motiverar en särredovisning av konkurrensskyddad och annan affärsverksamhet. Vad som utgör företaget torde därför i regel inte medföra några problem för aktiebolag eller andra juridiska personer som enbart bedriver affärsverksamhet. Därutöver kan flera företag tillsammans utgöra ett företag i egenskap av en sammanslutning av företag som bedriver ekonomisk eller kommersiell verksamhet. Om företaget till en del bedriver ekonomisk eller kommersiell verksamhet som avser myndighetsutövning torde det emellertid vara i linje både med EG-rätten och KL att bortse från den verksamheten vid bedömande av vad som är ett företag i konkurrensrättens mening.

När det gäller affärsverksamheter som bedrivs av staten och framförallt kommuner och landsting i annan form än bolag blir avgränsningen av företaget svårare. Dessa subjekt utgör den juridiska personen men affärsverksamheten kan samtidigt bedrivas i organisatoriskt avskilda mindre enheter, t.ex. i ett affärsverk, en statlig myndighet eller ett kommunalt förvaltningsorgan. Särskilt kommunala förvaltningsorgan kan i sin tur driva verksamheter av skilda slag genom enheter som i sin tur bedriver både konkurrensskyddad och annan affärsverksamhet. Såsom påpekats av ESV bör här uppmärksammas att ett företag även kan utgöra en del av en myndighet, kommun eller annat offentligt organ. Begreppsindelningen får också konsekvenser för hur omsättningsbeloppet i undantagsbestämmelsen skall beräknas.

Av det ovan behandlade målet 118/85, Kommission mot Italien, som avsåg öppen redovisning, följer att en enhet kan vara ett företag även om affärsverksamheten bedrivs integrerat hos en myndighet. Det spelar inte heller någon roll huruvida enheten utgör en egen juridisk person eller inte.

Som tidigare angetts har ett affärsverk ansetts som ett företag enligt KL trots att affärsverk ingår som en del av den juridiska personen staten. Trots att rättsfallet gällde frågan om verket alls kunde betraktas som ett företag och inte om verket i sin helhet utgjorde ett företag borde enligt regeringens mening motsvarande synsätt kunna tillämpas i fråga om skyldigheten att upprätta separat redovisning. Om affärsverket bedriver

annan affärsverksamhet integrerat med konkurrensskyddad affärsverksamhet skulle en separat redovisning anses nödvändig för affärsverket, om inte verket uppfyller förutsättningarna för undantag (se vidare avsnitt 5.2.2). I likhet med vad som antagits för ett aktiebolag som bedriver myndighetsutövning skulle även ekonomisk eller kommersiell verksamhet som innefattar myndighetsutövning i princip lämnas utanför den verksamhet som betraktas som företaget. En möjlighet att betrakta och redovisa en sådan myndighetsutövning av liten betydelse såsom affärsverksamhet skulle eventuellt kunna motiveras av väsentlighetsprincipen som är en allmänt accepterad redovisningsprincip och som innebär att oväsentliga belopp får behandlas på ett förenklat sätt.

Vad som nu anförts för affärsverk och myndigheter skulle, enligt regeringens bedömning, i princip även kunna vara tillämpligt på kommunala och landstingsstyrda organ. Också i dessa fall skulle det avgörande vara om enheten organisatoriskt bedrevs för sig och om enheten som sådan eller det organ som enheten ingår i för viss affärsverksamhet fått en exklusiv eller särskild rättighet eller utför affärsverksamhet av allmänt ekonomiskt intresse (och mottar offentligt stöd för detta) samtidigt som enheten bedrev annan affärsverksamhet. Någon separat redovisning skulle däremot inte behövas om enheten bara bedrev det ena slaget av affärsverksamhet.

Det går emellertid inte att ange någon bestämd innebörd av direktivet i de avseenden som här diskuterats. Den svenska lagstiftningen måste således utformas i så nära anslutning till direktivet som möjligt och företagsbegreppet, såsom inledningsvis nämnts, få sin precisering i den praxis som växer fram.

Regeringens bedömning är att företagsbegreppet är detsamma i bestämmelserna om den separata redovisningen och den öppna redovisningen.

Begreppen exklusiva rättigheter och särskilda rättigheter

Av betydelse för om ett företag måste upprätta en separat redovisning är bl.a. om företaget har fått exklusiva rättigheter eller särskilda rättigheter. En detaljerad redogörelse för begreppen har tidigare lämnats (se avsnitt 4.1.3).

Med exklusiva rättigheter torde menas i huvudsak en ensamrätt, att inom ett visst geografiskt område tillhandahålla vissa varor eller tjänster, som tillförsäkras ett företag genom någon form av myndighetsutövning eller annan åtgärd från en medlemsstat.

Med särskilda rättigheter menas i huvudsak motsvarande rättigheter som förbehålls ett begränsat antal företag genom att antalet rättighetsinnehavare begränsas, att urvalet begränsas till vissa utpekade företag eller att rättsliga fördelar medges vissa företag, varigenom andra företagsmöjligheter att tillhandahålla samma tjänst väsentligen påverkas. Om den begränsande åtgärden är objektiv, proportionell och icke-diskriminerande med avseende på vilka som beviljats den är det dock inte fråga om en särskild rättighet i direktivets mening och någon separat redovisning är därför inte nödvändig.

Begreppet tjänster av allmänt ekonomiskt intresse

En separat redovisning kan också aktualiseras om företaget anförtrotts att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Begreppet tjänster av allmänt ekonomiskt intresse definieras inte i transparensdirektivet. Begreppet avgränsas visserligen i någon mån genom en hänvisning till artikel 86.2 i EG-fördraget, men inte heller där definieras själva begreppet. Av artikel 86.2 i fördraget framgår endast att företag som anförtrotts att tillhandahålla tjänster av allmänt intresse skall vara underkastade reglerna i EG-fördraget, särskilt konkurrensreglerna. Det gäller i den mån tillämpningen av dessa regler inte rättsligt eller i praktiken hindrar att de särskilda uppgifter som tilldelats företaget fullgörs. Kommissionen har i ett tolkningsmeddelande närmare behandlat frågor om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (Kommissionens meddelande om tjänster i allmänhetens intresse i Europa [KOM/2000/580]). De tjänster som nämns i artikel 86.2 i fördraget är enligt meddelandet tjänster som utförs på affärsmässiga grunder men som bedöms ligga i allmänhetens intresse enligt särskilda kriterier, och som därför omfattas av särskilda förpliktelser från medlemsstaternas sida. Detta omfattar i synnerhet en rad tjänster som rör transporter, energi och kommunikation.

Det är i första hand medlemsstaternas myndigheter på nationell, regional och lokal nivå som ansvarar för att på ett tydligt och öppet sätt definiera vad som skall anses vara en tjänst i allmänhetens intresse, och hur denna tjänst skall utföras. Detta skall ske genom ett tydligt utpekande i förväg. För svenskt vidkommande har så hittills skett endast såvitt avser Svensk Kassaservice AB. Gemenskapens uppgift är att med stöd av fördraget och med tillgängliga medel se till att dessa tjänster så väl som möjligt svarar mot användarnas och medborgarnas behov i fråga om kvalitet och pris. Det konstateras i meddelandet att erfarenheterna bekräftar att gemenskapens regler i fråga om konkurrens och inre marknad är förenliga med intresset av att hålla en hög standard på tjänster i allmänhetens intresse. I fall där marknaden inte räcker till för att garantera en tillfredsställande servicenivå är det dock möjligt för myndigheterna att formellt ge enskilda marknadsaktörer i uppdrag att utföra en tjänst, och i nödvändiga fall även ge dem en exklusiv eller särskild rättighet, ibland i kombination med hjälp att ordna finansiering av tjänsten. Grundregeln är att dessa gemenskapsbestämmelser endast är tillämpliga om den aktuella verksamheten är av ekonomisk art och om den påverkar handeln mellan medlemsstaterna.

I de fall som bestämmelserna skall tillämpas utgår man från tre grundprinciper:

- Reglerna skall vara neutrala i fråga om huruvida de företag som utför tjänsterna är offentliga eller privata.

- Det är medlemsstaternas ansvar att avgöra om en tjänst ligger i allmänhetens intresse. Den lösning som utformas kan endast bli föremål för kontroll för att spåra uppenbara felaktigheter.
- De begränsningar som medlemsstatens ingrepp innebär för konkurrenspolitiken eller friheterna inom den inre marknaden måste vara proportionella, dvs. de får inte gå utöver vad som är nödvändigt för att garantera att tjänsten genomförs på ett effektivt sätt.

I kommissionens meddelande framhålls också att kommissionen med tiden kommer att kunna klargöra tillämpningen av inre marknads- och konkurrenslagstiftningen i ytterligare detaljer.

Under 2003 meddelade EG-domstolen en för tolkningen av begreppet tjänster av allmänt ekonomiskt intresse principiellt viktig dom, den s.k. Altmark-domen (mål C-280/00 Altmark Trans och Regierungspräsidium Magdeburg).

En tysk domstol vände sig år 2000 till EG-domstolen med en begäran om förhandsavgörande i ett mål vid den nationella domstolen. Begäran avsåg statsstödsreglernas tillämplighet vid ersättning som utgör vederlag för allmän trafikplikt.

Domen stipulerar att en ersättning som utgör vederlag för allmän trafikplikt inte är ett statligt stöd enligt den definition som återfinns fördragets artikel 87.1 under förutsättning att följande fyra kriterier är uppfyllda:

1. Det mottagande företaget skall faktiskt ha ålagts skyldigheten att tillhandahålla allmännyttiga tjänster och dessa skyldigheter skall vara klart definierade.

2. De kriterier som reglerar hur ersättningen skall beräknas skall vara fastställda i förväg på ett objektivt och öppet sätt.

3. Ersättningen får inte överstiga vad som krävs för att täcka de kostnader som har uppkommit i samband med skyldigheten att tillhandahålla tjänsten, med avdrag för intäkter som har erhållits och med tillägg av en rimlig vinst på verksamheten.

4. När det företag som ges ansvaret för att tillhandahålla tjänsten inte har upphandlats, skall storleken på ersättningen fastställas på förhand. Ersättningen skall fastställas på grundval av en undersökning av de kostnader som ett genomsnittligt och välskött företag som är utrustat med de verktyg som krävs för fullgörandet av tjänsten skulle ha åsamkats, med hänsyn tagen till intäkter och en rimlig vinst som uppkommit vid fullgörandet av tjänsten.

Regeringen anser att begreppet tjänster av allmänt ekonomiskt intresse i lagstiftningen bör avgränsas genom en hänvisning till EG-fördraget. En följd av detta är att tolkningen av begreppet i det sammanhanget även skall ligga till grund för tillämpningen av bestämmelserna om separat redovisning.

Såsom framgått går den separata redovisningen ut på att särredovisa konkurrensskyddad affärsverksamhet skild från annan affärsverksamhet. En separat redovisning kan bli aktuell inte bara i offentliga och privata bolag. Den kan också bli aktuell för ekonomiska aktiviteter inom en statlig myndighet, en kommun eller ett landsting. Frågan är först om man lämpligen kan tillgodose direktivet på annat sätt än genom lag eller annan författning, respektive om det finns bestämmelser i gällande rätt som tillgodoser direktivet i denna del.

För statliga bolag och myndigheter kan i och för sig regeringen i regleringsbrev, bolagsordningar eller andra direktiv se till att separata redovisningar upprättas. I fråga om ett par bolag har regeringen för övrigt redan ställt sådana krav i avtal mellan staten och bolaget (se Statskontorets rapport, samhällsintresset och konkurrensen, 2002:24, s. 20 och 24). En sådan ordning räcker dock inte för att fänga in verksamheter av ekonomisk eller kommersiell natur som bedrivs inom kommuner och landsting eller av dem ägda bolag. Även privata företag kan beröras av direktivet. Som tidigare angetts måste EG-direktiv också genomföras i författningsform. Det finns idag bestämmelser om separat redovisning för vissa verksamheter, bl.a. elnätsverksamhet (se avsnitt 4.3), och för denna typ av särreglerade sektorer gör transparensdirektivet undantag.

Frågan är då om det finns bestämmelser i de ordinarie redovisningsreglerna som kan bedömas uppfylla direktivets krav på en separat redovisning.

Såsom framgår av redogörelsen i avsnitt 4.2 finns det bestämmelser om "separat bokföring" i t.ex. 4 kap. 2 § bokföringslagen (1999:1078). Dessa regler möjliggör för företagen att själva välja separat redovisning. En separat bokföring är dessutom villkorad av att det finns särskilda skäl och att det är förenligt med god redovisningssed. Bestämmelserna innebär dock inget krav på den särskilda uppdelning av konkurrensskyddad och annan affärsverksamhet som transparensdirektivet anger. Bestämmelser om separat bokföring i de ordinarie redovisningsreglerna synes därför inte räcka till för att fullständigt tillgodose direktivets krav.

För vissa företag som skall upprätta årsredovisning innehåller de ordinarie årsredovisningsreglerna en allmän bestämmelse om fördelningen av nettoomsättningen på olika verksamhetsgrenar eller geografiska marknader som avviker betydligt från varandra (se 5 kap. 6 § årsredovisningslagen [1995:1554]). I kompletterande redovisningsnormgivning finns mera detaljerade normer om s.k. rörelsegrensrapportering (jfr BFN R 9 Redovisning av rörelsegrenar m.m. och RR 25 Rapportering för segment – Rörelsegrenar och geografiska områden). Dessa normer innebär mycket förenklat att särskilda upplysningar skall lämnas i årsredovisningen om bl.a. intäkter och kostnader för olika delar av verksamheten.

Rörelserapportering innebär visserligen en särredovisning av olika verksamheter i ett företag. Vilka rörelsegrenar som separeras är dock i grunden beroende av hur företaget organiserar sin verksamhet och bygger inte på de indelningsgrunder som finns i transparensdirektivet.

Dessa kompletterande redovisningsnormer har dessutom karaktär av allmänna råd från en myndighet respektive rekommendation från ett privaträttsligt organ och räcker därför oavsett innehållet inte till för att genomföra direktiv.

Slutsatsen är att det måste införas särskilda författningsbestämmelser om separat redovisning i enlighet med direktivet.

Med hänsyn till den breda krets av verksamhetssubjekt som berörs bör bestämmelserna tas in i lag. Bestämmelserna för statliga myndigheters affärsverksamhet skulle i och för sig kunna regleras i förordning. För att skapa överensstämmande förutsättningar för statliga, kommunala och privata näringsverksamheter bör dock de nya bestämmelserna om separat redovisning generellt tas in i lag. Detta har också den fördelen att regelverket blir samlat i en författning.

Förutsättningarna för den separata redovisningen

De allmänna förutsättningarna för när en separat redovisning skall finnas bör alltså tas in i lag. I direktivet följer kravet på separat redovisning av en definition, nämligen definitionen av företag som är skyldiga att ha separat redovisning (se artikel 2.1 d). Som en anpassning till svensk författningspraxis bör kravet mera direkt framgå som en skyldighet att upprätta en separat redovisning för företag under vissa förutsättningar. I vilka fall en separat redovisning måste upprättas bör givetvis avgöras mot bakgrund av vad som kan komma att följa av EG-rättslig praxis. Vid bedömningen av om företaget också bedriver ”annan verksamhet” enligt direktivets terminologi torde det enligt regeringens mening ligga närmast till hands att ta hänsyn till om det vid sidan av den konkurrensskyddade affärsverksamheten bedrivs annan verksamhet som innefattar tillhandahållande av varor eller tjänster på en marknad (se definitionen av olika verksamheter i artikel 2.1 e). Lagförslaget bör därför utformas så att detta framgår.

5.2.2 Undantag från kravet på en separat redovisning

Regeringens förslag: Undantag från skyldigheten att ha en separat redovisning skall gälla för företag som tillhandahåller tjänster som inte i nämnvärd omfattning kan påverka handeln med andra EES-länder.

Undantag skall gälla också om företags nettoomsättning för vart och ett av de senaste två räkenskapsåren har understigit 40 miljoner euro eller, om företaget är ett kreditinstitut, balansomslutningen har understigit 800 miljoner euro.

Ett undantag uppställs även för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse när stödet getts för en skälig tidsperiod enligt ett öppet, genomblickbart och icke-diskriminerande förfarande.

De nya lagreglerna skall inte heller gälla för verksamheter som omfattas av särskilda EG-rättsligt grundade bestämmelser om separat redovisning av motsvarande slag.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens utom såvitt avser att undantaget för icke samhandelspåverkande verksamhet enligt utredningens förslag avser även varor.

Remissinstanserna: *Advokatsamfundet* har uppmärksammat att utredningens förslag, att låta samhandelsundantaget avse även varor, torde stå i strid med direktivet. Vad gäller direktivets undantag har bl. a. *Ekonomistyrningsverket (ESV)* efterfrågat tydligare regler för beräkning av nettoomsättningen. Verket anser att beräkningen av nettoomsättningen endast skall baseras på icke-offentliggrättsliga avgiftsintäkter minskade med avgifter från andra myndigheter. *Föreningen Svenskt Näringsliv* förordar en utformning av lagtexten som innebär att redovisning alltid skall upprättas när det finns anledning att tro att beloppsgränsen skulle komma att överskridas.

Skälen för regeringens förslag

Även om ett företag skulle bedriva konkurrensskyddad affärsverksamhet och annan affärsverksamhet behöver inte direktivet tillämpas under vissa förutsättningar som framgår av artikel 4.2.

Enlig denna artikel behöver en separat redovisning inte upprättas för företag vars verksamhet med avseende på tjänster inte påverkar handeln mellan medlemsländerna. En separat redovisning behöver inte heller upprättas för företag som har en nettoomsättning under 40 miljoner euro eller för företag som, under vissa betingelser, tillhandahåller vad som kallas tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. I artikel 3a.2 föreskrivs vidare att bestämmelserna om separat redovisning inte skall tillämpas på verksamheter som omfattas av särskilda EG-rättsligt grundande redovisningsbestämmelser.

Regeringen gör följande överväganden med anledning av dessa undantagsmöjligheter.

Samhandelsundantaget

Ett av transparensdirektivets undantag gäller som nyss nämnts för företag som tillhandahåller tjänster som inte kan påverka handeln mellan medlemsstaterna i, såsom det uttrycks i den svenska språkversionen, nämnvärd omfattning.

Ett krav på att handeln mellan minst två EG-länder påverkas gäller även för tillämpningen av förbuden mot konkurrensbegränsande samarbete mellan företag respektive missbruk av dominerande ställning enligt artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget. Där är samhandelskriteriet en jurisdiktionsregel som avgör vilka avtal och förfaranden som kan omfattas av EG:s konkurrensregler.

Samhandelskriteriet har i EG-domstolens praxis till artikel 81 och 82 i fördraget ansetts uppfyllt om det med tillräcklig grad av sannolikhet, på grundval av rättsliga eller faktiska omständigheter, kan förutses att avtalet i fråga direkt eller indirekt, faktiskt eller potentiellt kan inverka på handelsflödet mellan medlemsstaterna, på ett sådant sätt att det kan komma att hindra förverkligandet av en gemensam marknad mellan medlemsstaterna. Samhandelskriteriet tillämpas extensivt. Det ställs inte

så höga krav för att samhandeln skall anses kunna påverkas. Enligt praxis krävs dock att den faktiska eller möjliga påverkan är märkbar (se Carlsson, m.fl. 1999, s. 437 och Wetter, m.fl., 2002, s. 52 f. med hänvisningar). Det sagda brukar uttryckas som att ett avtal eller förfarande, för att omfattas av artikel 81 eller 82, skall ha en ”märkbar” effekt på handeln mellan medlemsländerna i unionen.

Kommissionen har i ett tillkännagivande utvecklat sin syn på begreppet påverkan på handeln i artiklarna 81 och 82. (Kommissionens tillkännagivande Riktlinjer om begreppet påverkan på handeln i artiklarna 81 och 82 i fördraget, 2004/C 101/07). I tillkännagivandets avsnitt 2.4 utvecklas frågan om märkbar effekt.

Förbudet mot företagsgynnande stöd i artikel 87.1 är kopplat till om stödet gynnar vissa företag eller viss produktion och påverkar samhandeln. I det sammanhanget tillämpas samhandelskriteriet än mer extensivt än enligt artikel 81 och 82. Att ett stöd är av relativt ringa storlek och att det mottagande företaget är relativt litet utesluter inte i sig att handeln mellan medlemsstaterna kan anses påverkas (EG-domstolens dom av den 21 mars 1990 i mål C-142/87, Belgien mot kommissionen och domstolens dom av den 14 september 1994 i de tre förenade målen C-278/92, C-279/92 och C-280/92, Spanien mot kommissionen). Av praxis framgår vidare att ett stöd kan anses påverka handeln mellan medlemsstaterna, även om det mottagande företaget på en konkurrensutsatt marknad inte självt deltar i den gränsöverskridande verksamheten. När en medlemsstat beviljar stöd till ett företag kan nämligen den inhemska produktionen upprätthållas eller ökas på grund av detta, vilket minskar möjligheterna för företag i andra medlemsstater att exportera sina varor eller tjänster dit (se bl.a. ovan nämnda dom av den 14 september 1994, Spanien mot kommissionen, punkt 40).

EG-domstolen har upprepade gånger förklarat att det inte är nödvändigt att visa att ett statligt stöd har ”märkbar” effekt på konkurrensen eller handeln mellan medlemsländerna (se Publicas kommentar till EG-rätten, avsnitt 20 s. 8).

Till bilden hör emellertid också att kommissionen, med stöd i en rådsförordning, har utfärdat en förordning som från tillämpningsområdet för statsstödsreglerna i fördraget undantar stöd som uppgår till vissa mindre belopp och därför inte anses påverka samhandeln (Kommissionens förordning [EG nr 69/2001] om tillämpningen av artiklarna 87 och 88 i EG-fördraget på stöd av mindre betydelse, EGT L10, 13/1 2001 s.30).

Det kan alltså noteras att det s.k. samhandelsundantaget torde ha en annan och för tillämpningsområdet mindre inskränkande betydelse när fråga är om statsstöd än när det gäller tillämpningen av konkurrensreglerna för företag i artiklarna 81 och 82.

Utredningen har, med anledning av att den svenska språkversionen av direktivets artikel 4 1.a och 2.a anger att graden av påverkan på samhandeln skall vara ”nämnevärld”, intagit detta begrepp även i den föreslagna lagtexten. Detta uttryck – nämnevärld – har inte någon vedertagen konkurrens- eller statsstödsrättslig innebörd. Detta skulle kunna tala för att införlivandet i Sverige av undantaget bör ta sin utgångspunkt i att det som avses är ”märkbar” påverkan på handeln mellan medlemsstaterna i unionen. För ett sådant ställningstagande talar att särskilt reglerna om

separat redovisning i direktivet har till syfte att underlätta tillämpningen också av artikel 82 i fördraget. Regeringen finner emellertid inte skäl att avvika från den officiella svenska språkversionen av direktivet. Detta utesluter dock inte att viss vägledning för tillämpningen bör kunna hämtas från kommissionens ovan nämnda tillkännagivande om begreppet påverkan på handeln.

Samhandelsundantaget är enligt direktivets ordalydelse begränsat till ”tjänster”. Utredningen har dock föreslagit en utvidgning av direktivets undantagsbestämmelse till att omfatta all verksamhet, således även varor. Det är visserligen korrekt, som utredningen påpekar, att om samhandeln inte berörs så har kommissionen normalt inte behov av att få tillgång till informationen. Av direktivets ordalydelse står det dock klart att möjligheten till undantag på grund av att samhandeln inte påverkas, inte omfattar annat än tjänster. Som Advokatsamfundet påpekat torde utredningens förslag stå i strid med direktivet eftersom detta är ett minimidirektiv. En undantagsregel bör därför inskränkas till att avse endast tjänster.

Storleksundantaget och undantaget för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse

Transparensdirektivet innehåller även mera schablonmässiga storlekskriterier för att avgränsa fall där en separat redovisning inte behöver upprättas. Föreskrifterna i artikel 1.2 om separat redovisning behöver inte tillämpas i fråga om företag vars totala nettoomsättning understiger 40 miljoner euro under de två räkenskapsår som föregår det år då det åtnjuter en särskild eller exklusiv rättighet som beviljats av en medlemsstat enligt artikel 86.1 i fördraget, eller under vilket det anförtratts att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse enligt artikel 86.2 i fördraget. Gränsen om 40 miljoner euro får, som närmare utvecklas nedan, anses hänföra sig enbart till ekonomisk eller kommersiell verksamhet, varför omsättning som avser annat, däribland myndighetsutövning, inte ingår i beloppet. För offentliga kreditinstitut skall motsvarande tröskelvärde vara en balansomslutning på 800 miljoner euro.

Ett särskilt undantag finns för företag som anförtratts att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Det gäller om det offentliga stödet – oavsett om det ges som subventionerade priser, bidrag, ersättning eller i någon annan form – har fastställts för en lämplig tidsperiod enligt ett öppet, genomblickbart och icke-diskriminerande förfarande (se artikel 4.2.c).

När det gäller undantagen relaterade till nettoomsättningen eller balansomslutningen för de två senaste räkenskapsåren framgår inte klart om gränserna skall beräknas som ett genomsnitt eller för vart och ett av räkenskapsåren. Det senare alternativet förefaller rimligast och bör även väljas av försiktighetsskäl. Själva begreppet nettoomsättning får anses ha väsentligen samma innebörd som enligt 3 kap. 12 § årsredovisningslagen (1995:1554) dvs. omfatta intäkter från försålda varor och utförda tjänster som ingår i företagets normala verksamhet, med avdrag för lämnade rabatter, mervärdesskatt och annan skatt som är direkt knuten till omsätt-

En fråga är hur omsättningen skall bestämmas för olika slags företag vid tillämpningen av direktivets undantagsbestämmelser.

Avsikten med undantaget för företag med en viss högsta omsättning torde vara att undanta fall som, i ett gemenskapsperspektiv, har en mindre ekonomisk betydelse på marknaden.

För bolag etc. som endast bedriver ekonomisk eller kommersiell verksamhet torde det inte bereda några särskilda svårigheter att avgöra om nettoomsättningen överstiger 40 miljoner euro eller ej. Konstateras det att så är fallet och bedriver företaget både konkurrensskyddad och konkurrensutsatt verksamhet enligt direktivet så skall en separat redovisning upprättas.

När företagsverksamhet bedrivs inom t.ex. en statlig myndighet eller en kommun uppkommer, som redan antytts, särskilda frågeställningar om vilken verksamhet som redovisningarna skall omfatta och hur omsättningen skall beräknas.

Regeringen bedömer, med utgångspunkt i vad som ovan anförts om undantagsregelns syfte och med hänsyn jämväl till att den ifrågavarande bestämmelsen talar om företagets nettoomsättning, att vad som skall beaktas är omsättningen i den ekonomiska eller kommersiella verksamheten hos det organ som beviljats rättigheten eller anförtratts att meddela tjänsten av allmänt ekonomiskt intresse. Härvid skall beaktas omsättningen såväl i den konkurrensskyddade som konkurrensutsatta verksamheten. Omsättning som avser annat såsom förvaltningsuppgifter och myndighetsutövning skall alltså inte räknas med. Det motsvarande får anses gälla beträffande bolag som förutom ekonomisk eller kommersiell verksamhet också har förvaltningsuppgifter eller liknande.

Nästa fråga som inställer sig är vad som skall gälla vid omsättningsberäkningen om t.ex. en kommun eller för den delen staten eller en privat ägare, har flera företag som bedriver verksamhet som, bortsett från omsättningsgränsen om 40 miljoner euro, omfattas av skyldigheten att upprätta separat redovisning. Enligt regeringens bedömning måste direktivets undantagsbestämmelse i dessa fall tolkas så att det är omsättningen i vart och ett av företagen som skall vara avgörande. Att företagen har samma ägare bör sakna relevans eftersom det är de ekonomiska mellanhavandena inom ett företag som en separat redovisning skall bringa klarhet i.

Bör transparensdirektivets undantagsmöjligheter utnyttjas?

Transparensdirektivet anses utgöra ett s.k. minimidirektiv. Det innebär att direktivet kan tillämpas i fler fall än vad föreskrifterna kräver. Det är således möjligt att helt eller delvis avstå från att införa undantagen. En sådan generell utvidgning bör dock göras endast om det kan konstateras att informationen har betydelse för svenska intressen, i första hand tillämpningen av svenska regler av konkurrensrättsligt slag.

Den information som skall framgå av den separata redovisningen skulle åtminstone i vissa fall kunna ha betydelse för tillämpningen av

19 § KL om missbruk av dominerande ställning. Som tidigare framgått motsvarar denna bestämmelse artikel 82 i EG-fördraget.

En redovisningsmässig uppdelning av konkurrensskyddad affärsverksamhet och annan affärsverksamhet skulle även kunna vara av betydelse för tillämpningen av bestämmelser som i ett annat sammanhang föreslagits införda i KL. Förslaget syftar till att förhindra vissa slag av konkurrenshämmande förfaranden när det offentliga bedriver affärsverksamhet (se vidare promemorian Konkurrens på lika villkor mellan offentlig och privat sektor [Ds 2001:17]). Förslaget bereds för närvarande i Regeringskansliet.

Allmänheten kan naturligtvis ha ett intresse av att veta om t.ex. vinster i monopolverksamhet i själva verket använts för att subventionera produkter eller tjänster i annan affärsverksamhet. Det kan emellertid ifrågasättas om ett slopande av alla eller vissa undantag är lämpligt eller ens tillräckligt för att ge allmänheten en god insyn i användningen av offentliga medel. När det gäller statliga myndigheter under regeringen, affärsverk och statliga bolag kan för övrigt regeringen genom individuella lösningar se till att fler företag än vad direktivet kräver upprättar separata redovisningar och att upprättade redovisningar offentliggörs som en bilaga till årsredovisningen eller som en särskild rapport. Regeringen kan då överväga vilka utvidgningar av transparensdirektivets redovisningskrav som är lämpliga att göra. När det gäller affärsverksamheter inom kommuner och landsting kan det också på frivillig väg ordnas så att en separat redovisning av konkurrensskyddad affärsverksamhet och annan affärsverksamhet görs i flera fall än vad direktivet kräver samt offentliggörs inom ramen för kommungemensamt samarbete. Redan idag redovisar för övrigt kommuner och landsting liknande slag av ekonomiska uppgifter för olika delar av sin verksamhet. Denna information rapporteras till SCB.

Vidare är det så att det på föreliggande beredningsunderlag är mycket svårt att överblicka vad det skulle innebära, bl.a. i administrativ börda, för berörda aktörer och för tillsynsorganen om direktivet genomfördes i Sverige utan användande av undantagsmöjligheterna. Detta gäller framför allt beträffande det s.k. storleksundantaget och särskilt, vilket enligt regeringens mening får anses lämpligast, om samma regler skall gälla även beträffande undantag från kravet på öppen redovisning (se avsnitt 5.3.3).

En särskild fråga i detta sammanhang är om samhandelsundantaget kan förväntas få någon självständig betydelse vid sidan av storleksundantaget. Regeringen gör här bedömningen att det inte kan uteslutas att omständigheterna i det enskilda fallet kan vara sådana att samhandelsundantaget får relevans även om det aktuella företagets omsättning överstiger 40 miljoner euro.

ESV har i sitt remissvar föreslagit att från omsättningsbeloppet bör frånräknas intäkter ”inom staten” eftersom dessa inte kommer från konkurrensutsatt verksamhet. Ett ställningstagande i denna del förutsätter dock en mer djupgående analys för vilken det saknas erforderligt beredningsunderlag i förevarande lagstiftningsärende. Regeringen väljer därför att nu stanna vid en beloppsberäkning som ansluter till direktivets ordalydelse.

Mot denna bakgrund föreslår regeringen att direktivets samtliga undantag utnyttjas och att författningsbestämmelserna utformas i enlighet med de överväganden som redovisats ovan. När erfarenheter vunnits av den praktiska tillämpningen kan frågan om ett utvidgat tillämpningsområde övervägas på nytt.

Verksamheter som omfattas av särskilda bestämmelser

Enligt artikel 1.2 och artikel 3a.2 skall föreskrifterna om separat redovisning inte tillämpas på verksamheter som omfattas av särskilda föreskrifter om separat redovisning, som har sitt ursprung i EG-rätten. Detta bör komma till uttryck genom att en undantagsbestämmelse införs för dessa fall.

5.2.3 Den separata redovisningens utformning och innehåll

Regeringens förslag: Den separata redovisningen skall upprättas för varje räkenskapsår. Den behöver inte ingå i den årsredovisning som omfattar företaget.

I den separata redovisningen skall företags intäkter och kostnader i den konkurrensskyddade affärsverksamheten redovisas åtskilda från intäkter och kostnader i annan affärsverksamhet. Detta skall göras på ett korrekt och konsekvent sätt enligt sakligt motiverade redovisningsprinciper. Vidare skall principerna och metoderna för fördelningen av intäkter och kostnader på de olika verksamheterna anges på ett tydligt och fullständigt sätt. Den separata redovisningen skall också innehålla en beskrivning av organisationen och finansieringen av företags olika verksamheter.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela närmare föreskrifter om den separata redovisningens utformning och innehåll.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Ett flertal remissinstanser har lämnat synpunkter i denna del. *Statskontoret* och *Länsstyrelsen i Skåne* anser att redovisningen bör intas i årsredovisningen eller motsvarande. Andra instanser, bl.a. *Kammarkollegiet*, har påpekat vikten av att redovisningen blir tillgänglig. *Advokatsamfundet* framför en liknande uppfattning. *Lantmäteriverket (LMV)* ser vikten av ökad transparens men poängterar att det är av vikt att hänsyn tas till affärshemliga uppgifter då verksamheten utövas på det konkurrensutsatta området. Såväl *ESV* som *FAR* anser att redovisningen inte bör tas med i årsredovisningen.

Förslaget att regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får utfärda föreskrifter tillstyrks av de flesta remissinstanserna, bl.a. *Statskontoret*, *Marknadsdomstolen* och *Advokatsamfundet*. *LMV* och *KKV* har ingen erinran mot förslaget. *ESV* poängterar vikten av att den myndighet som anförtros föreskriftsrätten samråder med *ESV* angående redovisningsföreskrifterna. *BFN* anser att lagtexten för att motsvara direktivets krav bör kompletteras med att intäkter och kostnader skall beräknas i enlighet med god redovisningssed.

Skälen för regeringens förslag: I direktivets artikel 1.2 och 3a behandlas den separata redovisningens närmare utformning och innehåll.

Medlemsstaterna skall säkerställa att den finansiella och organisatoriska strukturen i varje företag som är skyldigt att ha separat redovisning avspeglas korrekt i denna redovisning, så att det tydligt anges vilka intäkter och kostnader som härrör från de olika verksamheterna. Fullständiga uppgifter om de metoder som tillämpats på konteringen och fördelningen av kostnaderna och intäkterna på de olika verksamheterna skall också anges (artikel 1.2).

För att säkerställa den insyn som avses i artikel 1.2 skall medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att se till att varje företag som är skyldigt att ha separat redovisning

- a. för separat internredovisning för var och en av verksamheterna,
- b. korrekt konterar eller fördelar alla kostnader och intäkter på grundval av konsekvent tillämpade och sakligt motiverade redovisningsprinciper, och
- c. klart anger vilka principer för kostnadsredovisning som ligger till grund för den separata redovisningen (artikel 3a.1).

Direktivet anger inte vilken tidsperiod redovisningen skall avse. I den separata redovisningen skall bl.a. särredovisas intäkter och kostnader för olika verksamheter. Därför är det naturligt att redovisningen görs för den period som är företagets räkenskapsår. En bestämmelse om detta bör tas in i den nya lagstiftningen.

Den separata redovisningen skall upprättas för "företaget". Det är således den ekonomiska eller kommersiella verksamhet som medför att ett organ är ett företag i direktivets mening som skall omfattas av den separata redovisningen.

Det finns inte några regler om att den separata redovisningen skall ingå i företagets årsredovisning eller göras tillgänglig för allmänheten på något annat sätt. Tvärtom framhålls i direktivets ingress att den information som ges bör vara underkastad sekretess, eftersom berörda företag är konkurrensutsatta. Regeringen noterar här att den svenska versionen av direktivet anger "måste" medan de franska och engelska språkversionerna tyder på att den korrekta översättning är "bör" (eng. "should", fr. "il convient de").

Informationen i den separata redovisningen är avsedd att ligga till grund för tillämpningen av EG:s konkurrensregler. Med hänsyn till detta syfte är det inte nödvändigt att informationen tas in i en årsredovisning, t.ex. som en bilaga, eller görs offentlig på något annat sätt. Om information från en separat redovisning skall behöva lämnas ut till allmänheten i en eller annan form bör i stället bedömas enligt de vanliga regler som gäller för företaget. Som redan behandlats i samband med diskussionen om direktivets undantagsmöjligheter bör utnyttjas, kan ett offentliggörande i årsredovisningen eller i en särskild rapport också ordnas på annat sätt än genom särskilda bestämmelser i lag (se avsnitt 5.2.2). Av dessa skäl och av de skäl som redovisas i avsnitt 5.6.1 föreslår regeringen inte att den separata redovisningen skall tas in i årsredovisningen eller offentliggöras på något annat sätt.

Som direktivet kan tolkas behöver intäkter och kostnader endast anges uppdelat på två redovisningsobjekt. Det ena redovisningsobjektet omfattar den konkurrensskyddade affärsverksamheten.

Det andra redovisningsobjektet omfattar all annan affärsverksamhet. Direktivet skulle därmed inte innebära någon skyldighet att i förekommande fall göra en ytterligare uppdelning av intäkter och kostnader inom den konkurrensskyddade affärsverksamheten, t.ex., å ena sidan, verksamhet som bedrivs med exklusiva rättigheter, och, å andra sidan, verksamhet av allmänt ekonomiskt intresse. Direktivet innebär inte

heller något krav på uppdelning inom den övriga affärsverksamheten, t.ex. i olika slag av produkter eller tjänster. Lagbestämmelserna bör utformas i enlighet med denna tolkning.

De kvalitetskrav som ställs på redovisningen enligt artikel 3a.1 b bör också tas in i den nya lagstiftningen. Därav framgår att redovisningen av intäkter och kostnader skall göras på ett korrekt och konsekvent sätt enligt sakligt motiverade redovisningsprinciper.

Enligt artikel 1.2 skall medlemsländerna säkerställa att den finansiella och organisatoriska strukturen återspeglas korrekt i den separata redovisningen. Som ett led i att införliva föreskriften bör i lagstiftningen föreskrivas att organisationen och finansieringen av olika verksamheter skall beskrivas. Ett sådant material torde i praktiken ändå vara nödvändigt som utgångspunkt för en korrekt fördelning och en tillfredsställande kontroll av att intäkter och kostnader fördelas på rätt verksamhet.

Det kan i den praktiska tillämpningen uppkomma ett behov av förtydligande eller kompletterande regler för den separata redovisningen, t.ex. om redovisningspraxis utvecklas så att redovisningarna förfelar sitt syfte eller att kommissionen utfärdar kompletterande direktiv om hur redovisningarna skall göras. Även om avsikten inte är att de föreslagna lagreglerna omgående skall kompletteras med omfattande förordnings- eller myndighetsföreskrifter är det lämpligt att regeringen eller en annan myndighet kan utfärda föreskrifter om den separata redovisningens utformning och innehåll. Ett normgivningsbemyndigande med denna innebörd bör därför införas.

Bemyndigandet bör bl.a. kunna användas för regler om ytterligare uppdelning i den separata redovisningen av olika bedrivna konkurrens-skyddade verksamheter. Detta följer visserligen inte av direktivet men kan i vissa fall eventuellt vara enklare och ge bättre information för tillämpningen av EG:s konkurrensregler. Bemyndigandet bör även kunna användas för regler om hur affärsverksamhet och myndighetsutövning redovisningsmässigt bör avgränsas, om t.ex. en statlig myndighet bedriver båda verksamheterna.

5.2.4 Underlaget för den separata redovisningen

Regeringens förslag: Företag som skall upprätta en separat redovisning skall redovisa händelser av ekonomisk art uppdelat på de olika verksamheter som den separata redovisningen skall avse.

Regeringens bedömning: Den separata redovisningen behöver inte föras löpande under räkenskapsåret.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens med den skillnaden att regeringen inte finner att det finns behov av att redovisning av händelser av ekonomisk art uppdelat på olika verksamheter sker löpande.

Remissinstanserna: *ESV* motsätter sig att det i lagen införs krav på att händelser av ekonomisk art löpande skall redovisas uppdelat på de olika

verksamheterna. Detta skulle enligt verket innebära att varje verifikation måste fördelas på respektive verksamhet. Ett sådant åläggande är enligt verket inte rimligt. Vissa typer av kostnader, t.ex. gemensamma s.k. overhead fördelas endast i samband med periodbokslut. *Kommunförbundet* och *Landstingsförbundet* anger, med hänvisning till att man i efterhand kan göra en ekonomisk sammanställning, att det inte finns något behov av löpande redovisning.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: För att säkerställa innehållet i den separata redovisningen skall medlemsländerna enligt direktivets artikel 3a vidta nödvändiga åtgärder för att se till att berörda företag för en separat internredovisning för var och en av verksamheterna. Medlemsländerna skall också se till att företagen korrekt fördelar olika intäkter och kostnader på olika verksamheter.

För att främja en tillförlitlig årsredovisning enligt ordinarie redovisningsförfattningar finns det bl.a. bestämmelser om löpande bokföring (se vidare avsnitt 4.2).

För att upprätta en tillförlitlig separat redovisning är det i praktiken nödvändigt att under räkenskapsåret registrera händelser uppdelat på de olika verksamheter som skall redovisas åtskilt.

Utredningen har föreslagit att denna redovisning skall ske löpande under året. Regeringen finner dock, i likhet med ESV, att det skulle innebära ett för betungande åläggande att föreskriva att händelserna löpande skall redovisas. Inte heller synes det finnas praktiska förutsättningar för att kunna genomföra en sådan redovisning i alla verksamheter.

Bokföringen enligt ordinarie redovisningsregler är kopplad till uppkomna affärshändelser enligt bokföringslagen respektive ekonomiska händelser enligt lagen om kommunal redovisning och bokföringsförordningen. Ekonomiska händelser enligt sistnämnda författningar omfattar dock endast händelser som beror på kommunen, landstingets eller myndighetens ekonomiska relationer med omvärlden. För att upprätta en tillförlitlig separat redovisning är det ibland nödvändigt att även ta hänsyn till ekonomiska händelser inom en statlig myndighet, en kommun och ett landsting. Det gäller för affärsverksamheter som det offentliga bedriver inom t.ex. en statlig myndighet eller en kommun (jfr definitionen av företag i avsnitt 5.2.1). Det kan t.ex. gälla myndighetens egna inköp av varor eller tjänster som i vanliga fall säljs i den konkurrensskyddade eller den övriga affärsverksamheten. Även sådana transaktioner bör redovisas på olika verksamheter. Bestämmelsen bör därför utformas så att alla händelser av ekonomisk art som är av betydelse för den separata redovisningen omfattas.

Det normgivningsbemyndigande som föreslås för den separata redovisningens utformning och innehåll bör även avse redovisningen av händelser av ekonomisk art.

5.3.1 Behovet av lagregler om öppen redovisning

Regeringens förslag: Lagbestämmelser införs som tydliggör transparensdirektivets äldre krav på öppen redovisning.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag.

Remissinstanserna: Bland de remissinstanser som uttalat sig särskilt i denna fråga finner *Statskontoret* det positivt att även äldre föreskrifter om öppen redovisning i transparensdirektivet införlivas genom lag. Motsvarande synpunkter framförs även av *Länsstyrelsen i Skåne län* och av *FAR. Svenska Kommunförbundet och Landstingsförbundet* ser ur ett svenskt kommunalt perspektiv inget behov av av särskild lagstiftning och anför att offentlighetsprincipen i kombination med den praxis som utvecklats inom redovisningsområdet gör att kommuner och landsting har en hög kvalitet med god genomlysning i sin redovisning.

Skälen för regeringens förslag: Enligt direktivets artikel 1.1 skall alla finansiella förbindelser mellan offentliga myndigheter och offentliga företag redovisas öppet så att det klart framgår vilka allmänna medel som offentliga myndigheter tillfört offentliga företag samt på vilket sätt medlen har använts. Detta skall gälla både medel som tillförts direkt och medel som tillförts indirekt via andra offentliga företag eller finansiella institut. I artikel 3 anges vilka förbindelser som i synnerhet skall redovisas på ett öppet sätt (se avsnitt 4.1.2). Också andra slag av finansiella förbindelser skall redovisas tydligt.

Syftet med bestämmelserna om öppen redovisning är att underlätta kommissionens granskning av finansiella förbindelser mellan det allmänna och dess företag. Informationen är avsedd att kunna användas som ett hjälpmedel vid kontrollen av att inte stöd ges som strider mot EG:s statsstödsregler.

Enligt artikel 87.1 i EG-fördraget är stöd som ges av en medlemsstat eller med hjälp av statliga medel som snedvrider eller hotar att snedvrida konkurrensen genom att gynna vissa företag oförenliga med den gemensamma marknaden i den utsträckning det påverkar handeln mellan medlemsstaterna. Förenligt med den gemensamma marknaden är enligt artikel 87.2 stöd av social karaktär som ges till enskilda konsumenter, under förutsättning att det ges utan diskriminering med avseende på varors ursprung och stöd för att avhjälpa skador som orsakats av naturkatastrofer eller andra exceptionella händelser. Som förenligt med den gemensamma marknaden kan enligt artikel 87.3 anses t.ex. stöd för att främja den ekonomiska utvecklingen i regioner där levnadsstandarden är onormalt låg, stöd för att främja genomförandet av viktiga projekt av gemensamt europeiskt intresse eller för att avhjälpa en allvarlig störning i en medlemsstats ekonomi och stöd för att underlätta utveckling av vissa näringsverksamheter eller vissa regioner, när det inte påverkar handeln i

Enligt artikel 88 i fördraget skall kommissionen i samarbete med medlemsstaterna fortlöpande granska alla stödprogram som förekommer i dessa stater.

Transparensdirektivets krav på öppenhet innebär bara att det tydligt skall visas vilka allmänna medel som offentliga myndigheter tillfört offentliga företag. Det finns inte något krav på att informationen skall ingå i företagets årsredovisning eller göras tillgänglig för allmänheten på något annat sätt.

Eftersom regeringen föreslår att direktivets föreskrifter om separat redovisning skall lagregleras ligger det nära till hands att överväga om också direktivets äldre föreskrifter om öppen redovisning bör tydliggöras i lag.

En första fråga är om gällande rätt innehåller bestämmelser som tillgodoser transparensdirektivets krav på öppen redovisning av offentliga medel som staten, kommuner eller landsting ger till offentliga företag. Så har tidigare ansetts vara fallet.

I den svenska redovisningsregleringen finns bestämmelser om att det skall finnas en verifikation för alla affärshändelser respektive ekonomiska händelser. Verifikationerna skall generellt innehålla uppgifter bl.a. vad händelsen avser och vilken motpart den berör (se avsnitt 4.2). Dessa bestämmelser är emellertid allmänt hållna och kan inte med säkerhet sägas fullt ut täcka direktivets krav på öppen redovisning enligt artikel 1.1. De innebär inte heller någon skyldighet att ha med uppgifter om hur mottagna medel har använts i företaget. Mottagande av offentliga medel kan i vissa fall utgöra en sådan viktig händelse som skall framgå av årsredovisningens förvaltningsberättelse (se 6 kap. 1 § årsredovisningslagen [1995:1554] och 4 kap. 1 § lagen [1997:614] om kommunal redovisning). I kompletterande redovisningsnormgivning anges statliga stöd som exempel på vad som kan vara en viktig händelse (se t.ex. BFN U 96:6). Dessa bestämmelser kan dock inte heller anses tillräckligt preciserade för att motsvara direktivets föreskrifter om öppen redovisning enligt artikel 1.1. Det finns visserligen allmänna råd från BFN och rekommendationer från Redovisningsrådet som behandlar upplysningar om statliga stöd, men sådana normer räcker hur som helst inte till för att införliva direktiv.

För statliga myndigheter samt kommuner och landsting gäller särskilt att upplysningar skall lämnas i årsredovisningen om förhållanden som är av betydelse för uppföljningen av verksamheten (se 2 kap. 4 § förordningen [2000:605] om årsredovisning och budgetunderlag och 4 kap. 1 § lagen om kommunal redovisning). Inte heller dessa bestämmelser torde kunna anses tillräckligt preciserade för att uppfylla direktivets artikel 1.1.

I olika specialförfattningar om bidrag finns många gånger bestämmelser om återredovisning av hur stöd används. En återredovisning förutsätter att företaget tar fram information om hur stödet har använts. De finansiella förbindelser som skall redovisas öppet enligt artikel 1.1 avser emellertid i princip alla förbindelser som innebär mottagande av offentliga medel, dvs. även sådant som inte utgör offentligt stöd i egentlig mening. En annan sak är att direktivets krav särskilt gäller för aktieägar-

tillskott och andra transaktioner som ofta kan vara statligt stöd i EG-fördragets mening. Under alla förhållanden är det allt för osäkert att utgå från att man i olika specialförfattningar har täckt upp alla fall där artikel 1.1 skall tillämpas.

Även om regeringen eller annan statlig myndighet i enskilda fall ställer som villkor att mottagaren tydligt redovisar mottagna medel och hur de används så räcker detta inte för att helt införliva direktivet i denna del. Artikel 1.1 omfattar nämligen även offentliga medel som ges av kommuner och landsting samt andra myndigheter som faller in under direktivets definition av offentliga myndigheter.

Mot denna bakgrund bör direktivets regler om öppen redovisning av offentliga förbindelser enligt artikel 1.1 tydliggöras i svensk författning. För en sådan lösning talar också att det är lämpligt att samordna reglerna om öppen och separat redovisning i en och samma lagstiftning. Vad Kommun- och Landstingsförbunden anfört om behovet av lagstiftning föranleder ingen annan bedömning.

I avsnitt 5.3.2 behandlas reglernas utformning och innehåll och i avsnitt 5.7.2 behandlas var bestämmelserna bör tas in.

5.3.2 Den öppna redovisningens utformning och innehåll

Regeringens förslag: Bestämmelser införs om att offentliga företag skall redovisa sina finansiella förbindelser med offentliga myndigheter så att det tydligt framgår vilka offentliga medel som företaget fått direkt eller indirekt via andra offentliga företag eller finansiella institut samt hur medlen har använts.

I bestämmelserna definieras offentliga företag och anges vilka finansiella förbindelser som i synnerhet skall redovisas.

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer skall få meddela närmare föreskrifter om den öppna redovisningens utformning och innehåll.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag utom såvitt avser att redovisningsskyldigheten enligt utredningens förslag jämväl skulle omfatta offentliga myndigheter i egenskap av givare av offentliga medel.

Remissinstanserna: *Svenska Kommunförbundet* och *Landstingsförbundet* tillstyrker att bestämmelserna utformas som en ramlag med en ordalydelse som ligger nära texten i transparensdirektivet. Förbunden påpekar samtidigt att det med en sådan lösning blir viktigt att arrangemang skapas som gör det möjligt att utveckla en tolkning av reglerna som är anpassad efter svenska förhållanden.

Skälen för regeringens förslag: I transparensdirektivet sägs att offentliga företag skall redovisa sina finansiella förbindelser med offentliga myndigheter så att det tydligt framgår vilka offentliga medel som företaget fått direkt eller indirekt via andra offentliga företag eller finansiella institut samt hur medlen har använts. Direktivet anger således inte mera i detalj hur den öppna redovisningen skall utformas.

Bestämmelserna om öppen redovisning kommer att träffa offentliga företag som idag har olika redovisningsregler att hålla sig till och som även i övrigt verkar under skilda regelsystem. I många fall kan den redovisning som redan i dag upprättas enligt ordinarie redovisningsregler sannolikt räcka även för att tillgodose vad som behövs för kommissionens granskning. Om detta inte skulle vara fallet måste dock särskild information i form av särskilda förteckningar, specifikationer eller liknande material sammanställas vid sidan av den ordinarie bokföringen.

Vid sådant förhållande är det inte lämpligt och knappast ens möjligt att lagstiftningsvis i detalj föreskriva hur den öppna redovisningen skall utformas.

Det bör därför i första hand överlämnas till den praktiska tillämpningen att, från fall till fall, avgöra den närmare utformningen under hänsynstagande till bestämmelsens syfte, nämligen att det ekonomiska materialet i efterhand skall kunna ligga till grund för kommissionens prövning enligt statsstödsreglerna.

På grund av det anförda finner regeringen det vara lämpligast att utforma lagbestämmelserna om öppen redovisning i nära anslutning till direktivets ordalydelse.

För att tillgodose att det i framtiden kan behövas förtydligande regler bör en myndighet trots det sagda få en möjlighet att meddela föreskrifter om hur den öppna redovisningen skall göras för företag.

Utöver själva redovisningsskyldigheten finns det skäl att i den svenska lagstiftningen ta in direktivets begrepp offentliga företag.

Med offentliga myndigheter avses enligt artikel 2.1 a alla offentliga myndigheter, inbegripet staten och regionala och lokala myndigheter samt alla övriga territoriella myndigheter. Med offentliga företag avses enligt artikel 2.1 b varje företag över vilket de offentliga myndigheterna direkt eller indirekt kan utöva ett dominerande inflytande till följd av ägarskap, finansiell medverkan eller gällande regler. Ett sådant inflytande skall presumeras om de offentliga myndigheterna innehar majoriteten av kapitalet eller rösterna eller har rätten att utse mer än hälften av medlemmarna i företagets verkställande ledning eller styrelse.

Direktivets definition av offentliga myndigheter får för svensk del anses träffa i första hand statliga myndigheter, kommuner och landsting. Definitionen omfattar även andra organ som kan utöva territoriella myndighetsuppgifter. Det kan t.ex. gälla kommuner och landsting i samverkan.

Vad som utgör offentliga företag får anses ha sin utgångspunkt i samma företagsbegrepp som i fråga om den separata redovisningen (se avsnitt 5.2.1). Skillnaden är dock att den öppna redovisningen endast berör sådana verksamheter av ekonomisk eller kommersiell natur där det allmänna har ett dominerande inflytande.

Till offentliga företag bör alltså i första hand hänföras statliga myndigheters, kommuners och landstingens egna ekonomiska eller kommersiella verksamheter som omfattas av KL. I dessa fall finns per definition ett dominerande inflytande över "företaget". Som offentliga företag räknas också aktiebolag och andra juridiska personer där det allmänna kan utöva det dominerande inflytandet på grund av rösträtt eller av annan anledning, t.ex. föreskrifter i bolagsordning eller stadgar.

Avgörande är alltid om en statlig myndighet, kommun eller landsting direkt eller indirekt har det dominerande inflytandet över företaget. Om flera myndigheter inte var för sig men tillsammans har ett dominerande inflytande över ett företag, så bör enligt regeringens mening företaget normalt också klassificeras som ett offentligt företag.

Också uppräkningsen av vilka förbindelser som i synnerhet skall redovisas öppet bör för ett fullständigt genomförande av direktivet återges även i den svenska lagstiftningen. I förhållande till artikeln bör endast vissa språkliga anpassningar göras.

I fråga om sådana offentliga medel som getts indirekt innehåller direktivet en begränsning om att uppgiftsskyldigheten endast avser offentliga medel som tillförts genom andra offentliga företag eller finansiella institut. De senare kategorin torde ta sikte på medel som förmedlas genom banker och andra betalningsförmedlare.

Även medel som tillförts genom andra företag än de nu uppräknade skulle dock kunna omfattas, dvs. privata företag. Det går inte att direkt se några nackdelar med att utvidga direktivet till offentliga medel som tillförs indirekt genom alla företag. Eftersom direktivet i princip avser samtliga offentliga medel är dock konsekvenserna av en utvidgning svåra att överblicka. Bestämmelserna bör därför utformas i enlighet med direktivet och begränsas till offentliga medel som tillförs direkt eller indirekt genom offentliga företag eller finansiella institut.

Utredningen har föreslagit att både givaren och mottagaren av offentliga medel bör ha en öppen redovisning. Som skäl för detta har utredningen åberopat bl.a. att det främjar tillförlitligheten i redovisningen om god information om offentliga finansiella förbindelser finns hos både givaren och mottagaren. Det förbättrar också, enligt utredningen, möjligheterna att granska förbindelserna i efterhand. Vad utredningen anfört har inte föranlett några invändningar från remissinstanserna.

Regeringen kan i och för sig dela utredningens uppfattning. Samtidigt uppställer transparensdirektivet inte något uttryckligt krav på sådan ”dubbel” redovisning utan för ett korrekt införlivande måste det anses tillräckligt att det offentliga företaget upprättar en öppen redovisning.

Som framgår av avsnitt 5.6.1 och 5.6.2 föreslår regeringen att efterlevnaden av företagens skyldigheter i detta avseende underkastas såväl revisorstillsyn som möjligheter till ingripande med vitessanktionerade ålägganden från en tillsynsmyndighet. Vid sådant förhållande, och då utredningens förslag medför en administrativ börda för berörda myndigheter, finner regeringen inte skäl att nu utsträcka redovisningsskyldigheten till att avse även givare av offentliga medel. Om det i den praktiska tillämpningen skulle visa sig att ett behov finns av sådana regler får frågan övervägas på nytt.

5.3.3 Undantag från krav på öppen redovisning

Regeringens förslag: Undantag från skyldigheten att ha en öppen redovisning skall gälla för

- offentliga företag som tillhandahåller tjänster som inte kan påverka handeln med andra EES-länder i nämnvärd omfattning,
- offentliga företag vilkas nettoomsättning för vart och ett av de senaste två räkenskapsåren har understigit 40 miljoner euro eller, om företaget är ett kreditinstitut, vars balansomslutning understigit 800 miljoner euro, och
- offentliga företag som är kreditinstitut när det gäller insättningar på normala affärsmässiga villkor.

Regeringens bedömning: Det behövs inget särskilt undantag för centralbanker.

Utredningens förslag och bedömning: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: Ingen remissinstans har kommenterat frågan om särskilt undantag för centralbanker. Vad gäller övriga remissynpunkter i fråga om undantagsmöjligheterna hänvisas till avsnitt 5.2.2.

Skälen för regeringens förslag och bedömning: Offentliga företag behöver inte omfattas av direktivets föreskrifter om öppen redovisning under vissa förutsättningar som framgår av artikel 4.1.

Ett av undantagen gäller – i likhet med den separata redovisningen – för företag som tillhandahåller tjänster som inte kan påverka handeln mellan medlemsstaterna i nämnvärd omfattning.

Även undantagen för mindre företag är av samma slag som för den separata redovisningen och innebär att företag som har en nettoomsättning under 40 miljoner euro under två på varandra följande räkenskapsår kan undantas från kravet på öppen redovisning.

När det gäller frågan om hur sagda omsättning skall bestämmas för olika företag kan i princip motsvarande resonemang föras som beträffande undantaget från kravet på separat redovisning (se avsnitt 5.2.2). Till att börja med innebär detta att i omsättningsbeloppet endast skall medräknas sådan omsättning som är hänförlig till ekonomisk eller kommersiell verksamhet. Förvaltningsuppgifter och myndighetsutövning skall alltså exkluderas. Det får också anses sakna relevans att flera företag har samma offentliga ägare. En motsatt ordning skulle, särskilt vad avser staten, helt urholka undantagsbestämmelsen. Det avgörande bör istället vara om en viss enhet organisatoriskt bedrivs för sig. Så får normalt anses vara fallet med statliga myndigheter och bolag, affärsverk och kommunala eller landstingskommunala bolag. I dessa fall får alltså prövningen av om undantaget är tillämpligt ta sin utgångspunkt i respektive myndighets, bolags etc. omsättning. När det gäller företagsverksamhet som bedrivs inom en kommun eller ett landsting utan att detta sker i en egen juridisk person eller motsvarande får den samlade ekonomiska eller kommersiella verksamhet som bedrivs på detta sätt

anses utgöra ett företag. Någon uppdelning med anledning av att verksamheten bedrivs på olika (relevanta) marknader eller liknande bör alltså inte kunna komma ifråga.

Beträffande den öppna redovisningen finns två särskilda undantag. Det ena avser centralbanker. Det andra avser offentliga kreditinstitut och gäller insättningar av allmänna medel på normala affärsmässiga villkor.

Enligt regeringens mening bör direktivets undantag i princip införas av samma skäl som anförts för att utnyttja undantagen för den separata redovisningen (se avsnitt 5.2.2). Detta gäller även undantaget för offentliga kreditinstitut.

En särskild fråga är om även undantaget för centralbanker bör utnyttjas. Sveriges Riksbank kan både vara en givare av offentliga medel och bedriva en ekonomisk eller kommersiell verksamhet genom att sälja varor, tjänster eller andra nyttigheter. Om Riksbanken eller andra statliga myndigheter bedriver ekonomisk eller kommersiell verksamhet som omfattas av 3 § KL, bör dock verksamheten såsom ett offentligt företag omfattas av reglerna. Det innebär att det i banken öppet skall redovisas vilka offentliga medel som mottagits och hur de använts.

Mot denna bakgrund bör inget särskilt undantag för centralbanker införas i den lagstiftning som nu föreslås.

5.4 Årlig rapportering om offentliga tillverkningsföretag

Regeringens förslag: Lagbestämmelser införs om att offentliga företag inom tillverkningsindustrin vilka har en nettoomsättning för räkenskapsåret som överstiger 250 miljoner euro skall, utöver vad som följer av tillämpliga redovisningsförfattningar, till en myndighet sända in bestyrkta kopior av årsredovisningen och viss annan ekonomisk information.

Samma skyldighet åläggs holdingföretag som har offentliga företag inom tillverkningsindustrin som dotterföretag, om sådana dotterföretags sammanlagda nettoomsättning överstiger 250 miljoner euro.

Definitionen av offentliga företag inom tillverkningsindustrin som skall ligga till grund för rapporteringen tas in i lag.

Utredningens förslag: Överensstämmer i allt väsentligt med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Hovrätten för Nedre Norrland* har pekat på att direktivets till synes tvingande bestämmelser om inom vilken tid den ekonomiska informationen skall lämnas till kommissionen inte kommer till uttryck i utredningens författningsförslag.

Skälen för regeringens förslag: För vissa offentliga företag skall viss ekonomisk information årligen sändas in till kommissionen. Det gäller enligt direktivets artikel 5a.1 och artikel 5a.3 "offentliga företag i tillverkningsindustrin" som har en omsättning om mer än 250 miljoner euro. Dessa skall sända in i första hand sin årsredovisning och verksamhetsberättelse. Vidare skall meddelanden om bolagsstämma och annan relevant information lämnas. Om denna information inte framgår av

dessa handlingar skall vissa ytterligare upplysningar finnas med. Dessa upplysningar är av liknande slag som de som särskilt skall framgå av den öppna redovisningen (se artikel 5a.2). Informationen skall lämnas för varje företag för sig och när det är lämpligt innehålla uppgifter om alla transaktioner inom och mellan olika företagsgrupper liksom mellan det offentliga företaget och staten. På motsvarande sätt, sägs det i direktivets artikel 5a.3, skall information lämnas för holdingbolag som är moderbolag till en grupp eller undergrupp av flera offentliga företag vilkens sammanlagda försäljning gör att holdingbolaget klassificeras som tillverkningsindustriföretag.

Direktivets regler i denna del har hittills fullgjorts genom att regeringen genom Näringsdepartementet sänt kommissionen en förteckning över statliga tillverkningsföretag och årsredovisningshandlingarna för dessa företag. Endast ett fåtal svenska företag har berörts av reglerna.

Den ordning som hittills tillämpats för årlig rapportering om offentliga tillverkningsföretag kan visserligen inte anses oförenlig med transparensdirektivet. Det får ändå, enligt regeringens mening, anses lämpligt att etablera en rapporteringsplikt i lag. Detta gäller särskilt som direktivet synes förutsätta att även annan information än sedvanliga redovisningshandlingar skall upprättas av – och kunna infordras från företagen. Det bör därför införas en lagbestämmelse om att offentliga företag inom tillverkningsindustrin vars nettoomsättning för räkenskapsåret överstiger 250 miljoner euro skall sända in vissa redovisningshandlingar till en svensk myndighet. Denna myndighet bör i sin tur svara för rapporteringen till kommissionen.

Av direktivets artikel 5a.4 framgår att informationen skall lämnas vidare till kommissionen årsvis senast inom 15 vardagar efter det att det offentliga företaget offentliggjort sin verksamhetsberättelse eller senast inom nio månader efter det att företagets räkenskapsår har gått till ända. Hovrätten för Nedre Norrland har påpekat att denna reglering synes vara av tvingande natur och ifrågasatt om den inte bör komma till uttryck i författning. Regeringen anser att så bör vara fallet.

Av artikel 5a.4 framgår vidare att en förteckning över vilka offentliga företag inom tillverkningsindustrin och holdingföretag som omfattas av rapporteringssystemet skall ges in till kommissionen senast den 31 mars varje år. Detta, liksom att en myndighet skall svara för denna rapportering, bör också komma till uttryck i författning.

De närmare föreskrifter som behövs om myndighetens rapportering till kommissionen bör meddelas genom förordning.

Vilken verksamhet som skall klassas som tillverkningsindustri bestäms av om företagets nettoomsättning till mer än hälften utgör tillverkning. Vilken verksamhet som utgör tillverkning skall i enlighet med direktivet bedömas enligt en viss förteckning som används i europeiska statistiska sammanhang (se bilaga 5). Bestämmelser i enlighet med direktivet i denna del bör också införas i lag.

De handlingar som offentliga företag inom tillverkningsindustrin skall ge in är enligt direktivet, i första hand, årsredovisningen. En årsredovisning enligt svensk terminologi inkluderar även företagets förvaltningsberättelse, vilken får anses motsvara vad som i direktivet avses med

verksamhetsberättelse. Det behövs alltså ingen särskild regel om att verksamhetsberättelsen skall inkluderas.

Med anledning av att information skall lämnas om relationer mellan företaget och andra företag i samma företagsgrupp bör även de koncernredovisningar som det offentliga tillverkningsföretaget omfattas av ges in. Det bör inte bara gälla om tillverkningsföretaget upprättar en koncernredovisning såsom moderföretag. Det bör också gälla om företaget ingår i ett annat företags koncernredovisning såsom dotterföretag. I förekommande fall bör alltså flera koncernredovisningar ges in. Ett offentligt tillverkningsföretag kan omfattas av ekonomiska gruppssammansättningar som inte utgör en koncernredovisning i formell mening (jfr t.ex. 8 kap. lagen om kommunal redovisning som anger att en sammansatt redovisning skall upprättas för en företagsgrupp). Författnings-texten bör anpassas för att också täcka sådana fall.

Direktivet anger att meddelanden om bolagsstämma skall ges in. Även om det inte uttryckligen följer av direktivet bör också revisionsberättelser och protokollet från stämman eller motsvarande stadfästelsesammanträde bifogas. Detta bör framgå av bestämmelserna.

Enligt direktivet skall viss kompletterande information lämnas om inte informationen redan framgår av årsredovisningen. En motsvarande bestämmelse bör tas in i den nya lagstiftningen.

I direktivet (artikel 5a. 4) sägs att informationen skall lämnas till kommissionen allra senast inom nio månader efter det att företagets räkenskapsår gått till ända. En bestämmelse bör därför finnas om att handlingarna skall ges så snart det kan ske och senast inom sex månader efter det att företagets räkenskapsår avslutades.

En rapporteringsplikt enligt artikel 5a skall, som berörts ovan, även gälla för vissa holdingföretag. Med holdingföretag torde i detta sammanhang få förstås företag som huvudsakligen inte bedriver någon annan verksamhet än att förvalta aktier eller motsvarande i andra företag. Direktivets bestämmelser i denna del är inte helt lättillgängliga och öppnar för olika tolkningar. Det får, enligt regeringens bedömning, antas att bestämmelserna kommit till för att det inte skall vara möjligt att kringgå beloppsgränsen 250 miljoner euro genom organisatoriska konstruktioner. Med detta som utgångspunkt finner regeringen att bestämmelserna bör tolkas så att rapporteringsplikt inträder för ett holdingföretag om det har dotterföretag som är offentliga tillverkningsföretag enligt direktivets definition av sådana företag och dessa dotterföretag tillsammans har en omsättning som överstiger 250 miljoner euro.

Lagbestämmelser om årlig rapportering bör införas även för sådana holdingföretag. De holdingföretag som berörs bör sända in samma handlingar som ovan föreslagits för ett offentligt företag inom tillverkningsindustrin.

5.5 Bevarande av information

Regeringens förslag: Information som skall framgå av den öppna redovisningen respektive den separata redovisningen skall bevaras på samma sätt och under samma tid (tio år) som räkenskapsinformation enligt ordinarie redovisningsförfattningar. Informationen skall efter beslut i enskilda fall få förstöras tidigast efter fem år.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens förslag utom såvitt avser tiden för bevarande av informationen, vilken utredningen föreslog vara fem år. Utredningen föreslog inte heller några bestämmelser om förstörande av information efter beslut i enskilda fall.

Remissinstanserna: *Föreningen Svenskt Näringsliv* förordar, för att undvika onödigt arbete och praktiska problem, att det nu gällande kravet på att bevara räkenskapshandlingar i tio år skall omfatta också redovisningar enligt transparensdirektivet. Med en sådan ordning anser föreningen att alla osäkerhetsmoment elimineras samtidigt som den administrativa omgången reduceras.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel 5.1 och artikel 5.2 skall informationen om finansiella förbindelser respektive informationen om den finansiella och organisatoriska strukturen i företag som är skyldiga att upprätta separata redovisningar hållas tillgängliga för kommissionen under minst fem år.

Bestämmelser om bevarande av ekonomisk information finns redan i tillämpliga redovisningsförfattningar för myndigheter, kommuner, landsting och juridiska personer. Skyldigheten gäller bl.a. för verifikationer, grund- och huvudbokföring, årsredovisning samt avtal och andra handlingar av särskild betydelse för att belysa verksamhetens förhållanden. Räkenskapsinformation skall i regel bevaras i minst tio år.

Verifikationer och annan räkenskapsinformation som hör till ett företags ordinarie redovisning torde i stor utsträckning komma att innehålla uppgifter som ligger till grund även för en öppen redovisning och en separat redovisning. Särskilda specifikationer, sammanställningar eller information av betydelse för en öppen eller separat redovisning kan dock komma att behöva upprättas vid sidan av företagets ordinarie bokföring. I vart fall är det mycket osäkert om allt material av betydelse för de särskilda redovisningarna skulle komma att klassas som räkenskapsinformation. För att direktivet skall kunna anses vara genomfört på rätt sätt är det också viktigt att tydliga bestämmelser motsvarande direktivets artikel 5 finns i en författning. På grund av detta bör särskilda bestämmelser införas om bevarande av den information som skall framgå av en öppen eller separat redovisning och räkenskapsmaterial av betydelse för dessa redovisningar. Bestämmelserna bör till sitt innehåll motsvara vad som gäller för räkenskapsinformation enligt de ordinarie redovisningsförfattningar som gäller för företaget.

Vad gäller frågan hur lång tid informationen skall bevaras finner regeringen, av de skäl Föreningen Svenskt Näringsliv anfört, att även information av nu aktuellt slag i regel bör bevaras i minst tio år.

En följd av att berörda företags räkenskapsinformation till stor del kommer att utgöra underlag för de särskilda redovisningarna är att bestämmelserna i 2 kap. 13 § lagen (1997:614) om kommunal redovisning och 7 kap. 7 § bokföringslagen (1999:1078) måste uppmärksammas. Dessa bestämmelser föreskriver att Skatteverket (och i vissa fall Finansinspektionen) om det finns särskilda skäl för visst fall får tillåta att räkenskapsinformation förstörs före utgången av den tid om tio år som enligt nämnda lagar gäller för bevarande av informationen. Eftersom en sådan ordning får anses oförenlig med direktivets krav på bevarande i fem år måste möjligheterna till förtida förstörande enligt sagda bestämmelser inskränkas.

Frågan om i vilken lag eller annan författning bestämmelserna om bevarande etc. bör tas in behandlas i avsnitt 5.7.2.

5.6 Kontroll och sanktioner

5.6.1 Revision

Regeringens förslag: Företagets revisor skall granska huruvida en öppen redovisning och en separat redovisning har fullgjorts på föreskrivet sätt. Granskningen skall dokumenteras i ett särskilt intyg. Intyget skall lämnas till stämman och ledningen eller motsvarande organ på samma sätt som revisionsberättelsen.

Utredningens förslag: Utredningen har föreslagit att även en annan oberoende sakkunnig än företagets revisor skall kunna genomföra granskningen. I övrigt överensstämmer utredningens förslag med regeringens förslag.

Remissinstanserna: *Statskontoret* anser att företag som skall upprätta en separat eller öppen redovisning skall vara skyldiga att redovisa detta i årsredovisningen eller motsvarande så att informationen blir offentlig och lättillgänglig. Motsvarande synpunkter lämnas av *Konkurrensverket* som anför att lagbestämmelser bör införas om att det i den offentliga aktörens eller företagets årsredovisning skall anges att redovisning görs enligt kraven i direktiven samt om att den öppna redovisningen och separata redovisningen av konkurrensutsatt verksamhet medtas i årsredovisningen. En komplettering med nämnda bestämmelser skulle, enligt verket, öka genomlysningen av kostnader, intäkter och lönsamhet för offentlig verksamhet som bedrivs på konkurrensmarknader. Även *Advokatsamfundet* uttalar att den öppna respektive separata redovisningen bör göras tillgänglig för allmänheten. Samfundet anför två huvudsakliga motiv för detta; dels torde allmänhetens intresse av insyn i offentliga verksamheter och offentligt finansierade verksamheter tillgodoses, dels torde ett offentliggörande av informationen underlätta

tillsynen genom att även andra aktörer ges insyn och därmed möjlighet att upptäcka om viss verksamhet subventioneras med offentliga medel. Även *Länsstyrelsen i Skåne län* anser att redovisningshandlingarna bör vara offentliga och finnas med i årsredovisningen. *Ekonomistyrningsverket* (ESV) anför att ”annan oberoende sakkunnig” bör ersättas av en fastställd kompetensnivå, t.ex. annan auktoriserad revisor, detta för att garantera kvalitén på granskningen. Enligt *Svenska Kommunförbundet* och *Landstingsförbunden* finns det inget behov av särskild granskning eller ett särskilt intyg som visar att det offentliga företaget fullföljt lagens krav. Den ordning som finns idag med revision och ett redovisningsråd är, enligt förbunden, fullt tillräcklig. Om ett system med särskild granskning införs bör det, anför förbunden vidare, klargöras vem som skall utse en annan oberoende sakkunnig.

Skälen för regeringens förslag: Enligt artikel 1.1 och 1.2 skall medlemsstaterna se till att kraven på en öppen redovisning och en separat redovisning fullgörs. Medlemsstaterna skall också se till att varje företag som skall ha en separat redovisning gör en internredovisning för var och en av verksamheterna, korrekt fördelar alla kostnader och intäkter på grundval av konsekvent tillämpade och sakligt motiverade redovisningsprinciper samt klart anger vilka principer för kostnadsredovisning som tillämpas (artikel 3a.1).

Som ett led i att uppfylla nyss nämnda artiklar är det lämpligt att både den öppna redovisningen och den särskilda redovisningen blir föremål för en mera löpande granskning. En sådan granskning bör kunna utföras av den som granskar den ordinarie redovisningen för t.ex. den statliga myndighet, kommun, landsting eller juridiska person där affärsverksamheten bedrivs. Ett krav på revisorsgranskning förekommer även i gällande regler om separat redovisning (se vidare avsnitt 4.3).

Utgångspunkten bör vara att en öppen redovisning och en separat redovisning granskas av den eller de som granskar företagets ordinarie redovisning. Det bidrar till att revisionen i dessa delar kan bli effektivare och att revisionen blir billigare jämfört med om utomstående granskare alltid skulle behöva anlitas. De kompetenskrav som gäller för den revisor som granskar t.ex. en statlig myndighet eller ett bolags verksamhet bör även kunna godtas i detta sammanhang.

Utredningen har anförts att det i vissa fall kan vara så att granskningen av informationen i en öppen redovisning respektive en separat redovisning framstår som främmande med hänsyn till de uppgifter som företagets ordinarie revisor utför. Det gäller, enligt utredningen, inte minst inom kommuner och landsting som har ett system med förtroenderevisorer. Utredningen har därför föreslagit att granskningen också skall kunna genomföras av någon annan än den eller de som granskar företagets ordinarie redovisning, förutsatt att vederbörande är oberoende och har den erfarenhet och insikt som krävs för att göra granskningar av företagets räkenskaper.

Enligt regeringens mening kan det, med hänsyn inte minst till den vitt skilda krets av företag som träffas av reglerna om separat och öppen redovisning, ifrågasättas om detta är en tillräcklig precisering av de kvalifikationer en sådan oberoende sakkunnig behöver besitta. Det ligger

därför nära till hands att, som ESV föreslagit, i stället föreskriva en fastställd kompetensnivå.

Ett sätt att åstadkomma detta skulle kunna vara att uppställa krav på att den eller de som istället för företagets ordinarie revisor skall genomföra granskningen skall ha samma kompetens som denne.

En sådan ordning skulle dock vara svårförenlig med det system med förtroendevalda revisorer och lekmannarevisorer som finns för verksamhet som bedrivs inom och av kommuner och landsting. Vidare torde gränsdragningsproblem uppstå med avseende på vem som ansvarar för vad beträffande revisionen av företaget, särskilt i de fall när en öppen redovisning till större eller mindre del utgörs av eller bygger på företagets ordinarie redovisning.

Enligt regeringens mening är det på grund av det anförda mest ändamålsenligt med ett system som innebär att det är företagets ordinarie revisor eller revisorer som skall granska de redovisningar som föranleds av transparensdirektivet. Någon särskild möjlighet att överlåta granskningen på annan införs alltså inte.

Medlemsländerna skall visserligen se till att viss information sparas under viss tid (jfr artikel 5.1 och 5.2). Det kan dock inte anses nödvändigt att revisionen även omfattar själva bevarandet av informationen. Att sådant material sparas bör i stället omhändertas genom regler om bevarandeplikt. På samma sätt som för den ordinarie redovisningen bör föreskrivas att granskningen skall dokumenteras. Den öppna och separata redovisningen berör dock en mer begränsad krets av intressenter. Det kan därför inte anses nödvändigt att dokumentationen tas in i revisionsberättelsen. Den bör i stället tas in i ett särskilt intyg.

Några remissinstanser har på anförda skäl föreslagit att den öppna och separata redovisningen skall tas in i företagets årsredovisning eller motsvarande så att informationen blir offentlig. Regeringen noterar härvidlag att transparensdirektivet tar till utgångspunkt att redovisningarna bör vara sekretessbelagda eftersom de berörda företagen är verksamma på konkurrensmarknader. En ökad transparens kan leda till ett ökat konkurrenstryck. Beroende bl.a. på vilken information det är fråga om kan emellertid även det motsatta vara fallet. Det saknas beredningsunderlag för att bedöma vad det skulle innebära för berörda företags konkurrenssituation om informationen i en öppen eller separat redovisning togs in i årsredovisningen. Vidare är det så att denna fråga har tydliga beröringspunkter med de förslag som Offentlighets- och sekretesskommittén (OSEK) lämnat i sitt slutbetänkande *Insyn och sekretess – i statliga företag – i internationellt samarbete* (SOU 2004:75). Den fortsatta beredningen av de förslagen bör inte föregripas. På grund av det anförda bör det inte nu införas regler av det slag som sagda remissinstanser efterfrågar.

För att ligga till grund för åtgärdande av eventuella brister så bör revisionsintyget lämnas till bolagsstämman och verkställande direktören. Eftersom redovisningarna enligt transparensdirektivet berör också enheter där bolagsstämma och verkställande direktör inte förekommer bör bestämmelserna anpassas så att intyget i sådana fall i stället lämnas till motsvarande organ. En statlig myndighet bör också få rätt att i

enskilda fall infordra intyget för kontroll av att de nya redovisningskraven uppfylls (se vidare avsnitt 5.6.2).

Prop. 2004/05:140

5.6.2 Tillsyn och sanktioner

Regeringens förslag: En statlig myndighet skall ha tillsyn över företagens efterlevnad av de nya redovisnings-, revisions- och rapporteringskraven som införs i lag eller i föreskrifter till lagen.

För att myndigheten skall kunna överlämna den information som kommissionen har rätt till enligt transparensdirektivet och för att se till att företag följer lagens bestämmelser, får vitesålägganden användas.

Regeringen får meddela föreskrifter om att information från en öppen redovisning eller separat redovisning eller revisionsintyget från granskningen av dessa redovisningar mera regelbundet skall sändas in till en eller flera myndigheter.

Utredningens förslag: Överensstämmer i allt väsentligt med regeringens förslag.

Remissinstanserna: De remissinstanser som lämnat kommentarer i denna del tillstyrker eller har ingen erinran mot utredningens förslag.

Skälen för regeringens förslag

I transparensdirektivet finns många bestämmelser som inskräper medlemsstaternas ansvar för att redovisningskraven enligt direktivet efterlevs. Som nämnts i föregående avsnitt skall medlemsstaterna se till att kraven på en öppen redovisning och en separat redovisning fullgörs (artikel 1.1 och artikel 1.2), att varje företag som skall ha en separat redovisning gör en internredovisning för var och en av verksamheterna, korrekt fördelar alla kostnader och intäkter på grundval av konsekvent tillämpade och sakligt motiverade redovisningsprinciper samt klart anger vilka principer för kostnadsredovisning som tillämpas (artikel 3a.1), samt att information från en öppen redovisning och en separat redovisning sparas under viss tid (artikel 5.1 och 5.2). Om kommissionen finner det nödvändigt skall medlemsstaterna på kommissionens begäran överlämna information från sådana redovisningar tillsammans med övrig nödvändig information, särskilt angående ändamålen med verksamheten (artikel 5.3).

Medlemsstaterna skall dessutom lämna information om offentliga företag inom tillverkningsindustrin samt förse kommissionen med alla ytterligare uppgifter som är nödvändiga för att kunna göra en inträngande utvärdering av den information som lämnas (artikel 5a).

Myndighetens tillsynsuppgifter

För att medlemsländerna skall kunna uppfylla sina skyldigheter enligt direktivet räcker det inte att enbart införa regler om revision. En myndighet måste kunna ingripa om bestämmelserna inte efterlevs och förmå

företaget att följa bestämmelserna. För att tillsynen skall kunna bedrivas effektivt måste myndigheten också ha rätt att ta in handlingar och begära upplysningar. Det behövs för att myndigheten skall kunna kontrollera dels om förutsättningarna för redovisningsskyldigheten är uppfyllda, dels om redovisningarna upprättats på ett godtagbart sätt. En myndighet måste också ha rätt att begära in och överlämna de redovisningar som kommissionen har rätt till enligt direktivet. Även annan information som kommissionen behöver för att utvärdera dessa redovisningar skall kunna inhämtas och överlämnas.

Sanktioner avseende redovisnings-, revisions- och rapporteringskraven

För att garantera att tillsynsmyndigheten kan utföra de skyldigheter som direktivet ålägger medlemsstaterna bör det finnas tillräckliga sanktioner. Att bestämmelserna är mycket allmänt hållna talar emot en generell straffrättslig sanktion. I stället bör som huvudregel ett sanktionssystem med vite finnas. Detta torde tillgodose avsett syfte eftersom myndigheten genom ett vitesåläggande kan förmå ett företag att fullgöra redovisningsskyldigheterna för framtiden och att sända in de handlingar eller lämna de upplysningar som myndigheten begär. För att myndigheten skall kunna uppfylla direktivets krav vad avser att lämna information till kommissionen är det således, enligt regeringens bedömning, tillräckligt med en möjlighet till vitesålägganden.

Frågan är då om det, för att ytterligare effektivisera tillämpningen av konkurrens- och statsstödsreglerna, finns anledning att införa mer långtgående befogenheter för den myndighet som skall svara för tillsynen.

Av betydelse i det sammanhanget är de bestämmelser som finns vid sidan av transparensdirektivet.

Till att börja med finns i 5 a § lagen (1994:1845) om tillämpningen av Europeiska gemenskapernas konkurrens- och statsstödsregler en bestämmelse som ger kommissionen rätt att få handräckning av kronofogdemyndigheten för att genomföra ett kontrollbesök (enligt rådets förordning [EG] nr 659/1999 av den 22 mars 1999 om tillämpningsföreskrifter för artikel 93 i fördraget) hos företag i syfte att utreda om fördragets statsstödsregler har överträtts i vissa avseenden. I de fall ett sådant kontrollbesök genomförs hos ett företag som omfattas av transparensdirektivet kan kommissionen genom kontrollbesöket ta del av en öppen eller separat redovisning liksom av annan kompletterande ekonomisk information.

När det gäller ifrågasatta överträdelser av förbuden mot konkurrensbegränsande samarbete mellan företag och mot missbruk av företags dominerande ställning på marknaden (artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget) finns långtgående befogenheter både för Konkurrensverket och kommissionen att utfärda ålägganden och genomföra inspektioner för att utröna om förbuden överträtts. Bestämmelser om detta finns i konkurrenslagen (1993:20), KL, och i rådets förordning (EG) nr 1/2003 av den 16 december 2002 om tillämpning av konkurrensreglerna i artiklarna 81 och 82 i fördraget. I KL finns vidare bestämmelser som tar sikte på Konkurrensverkets befogenheter vid utredningar av ifrågasatta

överträdelser av den lagens motsvarande förbudsbestämmelser. I den mån åtgärder av nu behandlat slag riktar sig mot företag som omfattas av transparensdirektivet bör de kunna avse öppna eller separata redovisningar förutsatt att den informationen är av betydelse för att styrka en överträdelse av artikel 81 eller 82 respektive 6 eller 19 § KL.

Mot denna bakgrund kan det inte anses nödvändigt att införa några nya bestämmelser som ger möjligheter för tillsynsmyndigheten att använda mer långtgående undersökningsbefogenheter, såsom undersökningar eller handräckning. Enligt regeringens mening är det alltså tillräckligt att myndigheten för sin tillsyn får använda ålägganden som kan förenas med vite.

Årlig tillsynsrapportering av information från de särskilda redovisningarna och revisionsintyget

Det kan övervägas om inte lagregler borde införas om att information från redovisningarna samt intyget från revisionen mera löpande borde sändas in till den myndighet som skall svara för tillsynen av hur de nya bestämmelserna efterlevs. Ett sådant system skulle ge myndigheten en möjlighet att följa hur praxis kommer att utvecklas och skulle kunna ligga till grund för bedömningar av i vilka fall enskilda tillsynsinsatser krävs.

Ett sådant rapporteringssystem är inte nödvändigt enligt direktivet och bör i vart fall inledningsvis kunna undvaras. För att ge möjligheter till en sådan rapportering om behov uppkommer bör föreskrifter kunna meddelas om en årlig rapportering av de särskilda redovisningarna och intyg från revisionen.

5.7 Övriga frågor

5.7.1 Vilken myndighet skall fullgöra de nya myndighetsuppgifterna?

Regeringens förslag: Konkurrensverket skall ha tillsyn över företagens efterlevnad av de lagbestämmelser och myndighetsföreskrifter som införs med anledning av transparensdirektivet.

Utredningens förslag: Överensstämmer med regeringens.

Remissinstanserna: En stor majoritet av remissinstanserna tillstyrker eller har ingen erinran mot att Konkurrensverket skall fullgöra de nya myndighetsuppgifterna.

Skälen för regeringens förslag

De förslag som lämnats ovan innebär att regeringen eller en annan statlig myndighet skall fullgöra vissa uppgifter. Myndigheten skall kunna

ingripa med sanktioner för att se till att reglerna efterlevs om missförhållanden uppdragas. Varken direktivet eller förslaget innebär dock någon skyldighet för tillsynsmyndigheten att löpande ta in eller granska företagens redovisningar. Lagförslaget ger dock en möjlighet att meddela föreskrifter om rapportering av information. Om behov uppkommer skall föreskrifter också kunna meddelas om de nya redovisningarnas utformning och innehåll. En förvaltningsmyndighet skall också svara för den årliga rapporteringen till kommissionen som avser information om offentliga tillverkningsföretag och holdingföretag. På kommissionens begäran skall myndigheten även hjälpa kommissionen att få fram den ekonomiska information som kommissionen begär och behöver för att tillämpa EG:s konkurrensregler.

För att säkerställa neutralitet i tillämpningen av reglerna om separat redovisning för offentliga och privata företag är det lämpligt att som huvudregel en enda myndighet har den tillsyn över lagbestämmelsernas efterlevnad som transparensdirektivet förutsätter. I gällande lagar om tillsyn av separata redovisningar föreskrivs att en myndighet skall ha tillsyn över efterlevnaden av bestämmelserna, t.ex. Radio- och TV-verket och Statens energimyndighet. Tillsynen skall också omfatta de föreskrifter som har meddelas med stöd av lagarna (se avsnitt 4.3). En motsvarande norm för tillsynen får anses lämplig att införa även i detta sammanhang.

Även om det är tänkbart att olika myndighetsuppgifter fördelas på olika myndigheter bör i princip en myndighet ha huvudansvaret för samtliga de myndighetsuppgifter som aktualiseras. Det utesluter inte att samråd och samarbete kan och bör äga rum med andra myndigheter i frågor som har naturliga beröringspunkter.

Om regeringen väljer att delegera rätten att meddela föreskrifter om redovisningarna kan det t.ex. vara lämpligt att regeringen i samband med delegeringen anger att sådana föreskrifter skall förutsätta samråd med Ekonomistyrningsverket, ESV, såvitt avser statliga myndigheter och bolag. Innan föreskrifter meddelas bör vidare samråd ske med Riksdagens förvaltningskontor, eftersom föreskrifterna inte kan binda myndigheter under riksdagen.

Frågan är då vilken statlig myndighet som bör anförtros nämnda myndighetsuppgifter. Eftersom de aktuella reglerna till stor del behandlar ekonomiska redovisningar kan det först synas naturligt att huvudansvaret läggs på en statlig myndighet som svarar för redovisningsnormering, i första hand Bokföringsnämnden (BFN). Nämnden bedriver dock inte i dag någon tillsyn visavi enskilda företag och har t.ex. ingen rätt att inhämta handlingar eller att använda sanktioner i form av vite. Bokföringsnämndens verksamhet omfattar inte heller affärsverksamheter som bedrivs inom statliga myndigheter, kommuner eller landsting. Myndigheten har inte heller erfarenheter av tillämpningen av det EG-rättsliga regelverk som de ekonomiska redovisningarna skall underlätta tillämpningen av.

ESV svarar bl.a. för redovisningsföreskrifter som avser den statliga sektorn. Det är dock mindre naturligt att myndighetens ansvarsområde utsträcks till kommunala och privata företag.

Konkurrensverket sysslar inte idag med statsstödsfrågor. Verket arbetar dock för effektiv konkurrens i privat och offentlig verksamhet till nytta för konsumenterna. På så sätt har verkets uppgifter beröringspunkter med transparensdirektivets ändamål. Verket kan också redan idag enligt KL agera i enskilda fall i förhållande till den krets av företagsverksamheter som direktivet omfattar.

Konkurrensverket har dessutom befogenheter som i viss mån gränsar till dem som direktivet kräver. För tillämpningen av KL får verket t.ex. ålägga en kommun eller ett landsting som bedriver verksamhet av ekonomisk eller kommersiell natur att redovisa kostnader och intäkter i verksamheten. Verket får också – och har i vissa fall en skyldighet att – tillämpa de regler i EG-fördragets artikel 81.1 och 82 som ingår bland de regler som den separata redovisningen skall underlätta tillämpningen av. Verket har även en roll i att samarbeta med kommissionen vid kontroller av svenska företag för att säkerställa bevis i ärenden om överträdelser av nämnda förbudsbestämmelser.

Att Konkurrensverket har särskild kompetens på det EG-rättsliga konkurrensområdet när det gäller förbudsbestämmelserna är en stor fördel. Förutsättningarna för redovisningskraven är beroende av innehållet i EG:s konkurrensregler, t.ex. företagsbegreppet och begreppet tjänst av allmänt ekonomiskt intresse. Verket kan dock behöva tillföras kompetens i redovisningsfrågor för de nya myndighetsuppgifterna.

Sammanfattningsvis bör Konkurrensverket anförtros att fullgöra de myndighetsuppgifter som här föreslås.

Närmare om Konkurrensverkets tillsynsuppgifter

Konkurrensverkets primära uppgift enligt den nya lagen är att infordra och överlämna den information som kommissionen har rätt till enligt transparensdirektivet. Därutöver skall verket ha en mer allmän tillsynsuppgift, dvs. utöva tillsyn över efterlevnaden av lagen och de föreskrifter som kan komma att införas.

Som tidigare berörts innebär varken direktivet eller den nya lagen någon skyldighet för tillsynsmyndigheten att bedriva en löpande och aktiv tillsyn riktad mot alla eller flertalet av de företag som kan omfattas av lagen. Denna mer generella tillsyn sker istället genom den granskning som enligt lagförslaget ankommer på de berörda företagens revisorer. Konkurrensverket bör således inrikta sin tillsynsverksamhet på att ingripa om ett missförhållande anmäls eller eljest uppmärksammas i enskilda fall. Naturligen skall det därvid vara fråga om företag som har en nettoomsättning som överstiger 40 miljoner euro, dvs. som inte omfattas av lagens undantagsregler.

I ärenden enligt den nya lagen, liksom i ärenden enligt KL, måste Konkurrensverket anses ha en rätt att göra erforderliga prioriteringar. Någon skyldighet för verket att i sak utreda varje påstående om att ett företag inte följer lagens bestämmelser föreligger alltså inte.

Är omständigheterna sådana att verket finner skäl att inleda en utredning kan en första åtgärd vara att infordra det av företagets revisor utfärdade intyget över om redovisningsskyldigheten har fullgjorts. Om

det av detta framgår att redovisningskraven i lagen har följts torde det normalt inte finnas anledning för verket att vidta någon ytterligare åtgärd i ärendet. Om något intyg inte kan företes eller om det av andra skäl finns anledning att misstänka att redovisningskraven inte har följts får verket från fall till fall avgöra vilka ytterligare åtgärder som behöver vidtas.

Enligt 4 § förvaltningslagen (1986:223) skall varje myndighet lämna upplysningar, råd och annan sådan hjälp till enskilda i frågor som rör myndighetens verksamhetsområde. Hjälpens skall lämnas i den utsträckning som är lämplig med hänsyn till frågans art, den enskildes behov av hjälp och myndighetens verksamhet. Dessa principer bör vara vägledande också vid Konkurrensverkets kontakter med offentliga företag och andra som kan komma att vända sig till verket med förfrågningar gällande den nya lagen.

5.7.2 Var bör de nya bestämmelserna tas in?

Regeringens förslag: De nya bestämmelserna tas i huvudsak in i en egen lag. Bestämmelser om att information från en öppen eller separat redovisning, såvitt avser andra än statliga myndigheter, efter beslut i enskilda fall får förstöras tidigast efter fem år införs genom kompletteringar i lagen om kommunal redovisning och bokföringslagen.

Utredningens förslag: Överensstämmer i huvudsak med regeringens förslag. Utredningen föreslog dock att bestämmelser om bevarande av information från en öppen eller separat redovisning införs i lagen om kommunal redovisning och bokföringslagen samt att konkurrenslagens bestämmelser om uppgiftsskyldighet, vitesåläggande och domstolsprövning görs tillämpliga också vid verkets tillsyn enligt den nya lagen.

Remissinstanserna: De remissinstanser som lämnat kommentarer i denna del tillstyrker att de nya bestämmelserna i huvudsak tas in i en egen lag. *Marknadsdomstolen* anser att en mer överskådlig lagstiftning åstadkoms och tillämpningen underlättas om samtliga bestämmelser tas in direkt i den föreslagna transparenslagen. *Bokföringsnämnden* avstyrker den del av förslaget som innebär att särskilda regler om bevarande av räkenskapsinformation skall införas i bokföringslagen och föreslår som alternativ antingen att reglerna tas in i transparenslagen eller att det införs en bestämmelse om att materialet skall ges in till tillsynsmyndigheten.

Skälen för regeringens förslag

För att behandla offentliga och privata företag på ett neutralt sätt bör bestämmelserna om separat redovisning utformas på ett enhetligt sätt. Föreskrifterna om öppen redovisning för offentliga företag bör i princip tas in i samma lagstiftning som reglerna om separat redovisning. Det motiveras inte bara av att bestämmelserna härrör från samma direktiv. För de offentliga företag som också skall upprätta en separat redovisning är det värdefullt att båda bestämmelserna finns i ett sammanhang.

Som anförts ovan bör enhetliga bestämmelser om separat redovisning gälla för offentliga och privata företagsverksamheter. Det finns i detta sammanhang alltså inte tillräckliga skäl för att undanta av staten bedrivna företag från de bestämmelser som föreslås. Av samma skäl bör alla offentliga företag följa samma regler för den öppna redovisningen, oavsett om företaget bedrivs av stat, kommun eller landsting.

Frågan är då närmast om bestämmelserna bör tas in i tillämpliga ordinarie redovisningsförfattningar, i KL eller i en ny egen lag.

Bestämmelserna om redovisningarna och tillsynen

Både den separata redovisningen och den öppna redovisningen har som syfte att ge kommissionen underlag för tillämpningen av EG:s konkurrensregler. Reglerna har således ett särskilt och mer begränsat syfte än de generella redovisningsförfattningarna. Varken direktivet eller de föreslagna reglerna är utformade så att informationen skall ingå i årsredovisningen. Om de nya bestämmelserna infogas i årsredovisningslagen skulle den lagstiftningen bli mer svåröverskådlig och svårtillämpad för företag som inte alls berörs av reglerna. Därför bör de nya bestämmelserna i princip inte tas in i de ordinarie redovisningsförfattningarna.

De särskilda redovisningarna enligt transparensdirektivet har en koppling till konkurrensrätten. Det sambandet talar för att de föreslagna bestämmelserna tas in i KL. Den lagen träffar redan i dag den breda företagskrets som de nya reglerna skall avse, dvs. både offentliga och privata företag. KL innehåller också redan i dag vissa bestämmelser om en allmän uppgiftsskyldighet för samma företag (se 45 § KL). KL innehåller dessutom bestämmelser om bl.a. vite och överklagande som passar i detta sammanhang.

Ett skäl mot att införa reglerna i KL är att bestämmelserna om redovisningskrav skulle bryta systematiken i KL som nu väsentligen är en förbuds- och förvärvskontrolllagstiftning. Det förenklar också överskådligheten om de nya bestämmelserna tas in i egen lag. Redovisningsbestämmelserna måste dock kompletteras med ytterligare föreskrifter. Det är härvid fråga om i första hand bestämmelser om ålägganden, vite och överklaganden. Det är, som utredningen funnit, lämpligt att sådana bestämmelser motsvarar dem som finns i KL.

Utredningen har stannat för en lösning som innebär att huvuddelen av de nya bestämmelserna tas in i en ny lag och att 45 § KL kompletteras med en hänvisning dit. Därigenom skulle gällande bestämmelser i KL om bl.a. vite, som hänvisar till 45 §, också gälla för de regler i den nya lagen som Konkurrensverket skall svara för efterlevnaden av. Regeringen delar utredningens uppfattning att de materiella bestämmelserna bör tas in i en egen lag. Vad gäller förfarandereglerna gör regeringen följande överväganden.

Sedan utredningen lämnade sitt förslag har 45 § KL tillförts ett nytt andra stycke (om åtgärder på begäran av en konkurrensmyndighet i en annan medlemsstat i Europeiska unionen) som komplicerar den föreslagna lagstiftningstekniken. Vidare innebär utredningens förslag att 56 a

§ KL om visst annat internationellt samarbete skulle bli tillämplig också vid åtgärder enligt den nya lagen, vilket inte förefaller ändamålsenligt. Till det sagda kommer att regleringen i KL när det gäller överklaganden och förfaranderegler är komplicerad eftersom lagen i dessa avseenden behandlar ett flertal olika slags beslut i olika instanser. Som Marknadsdomstolen påpekat åstadkoms också en mer överskådlig lagstiftning, och underlättas tillämpningen, om de aktuella bestämmelserna tas in direkt i den nya lagen.

Regeringen finner mot denna bakgrund att det är lämpligast att erforderliga förfaranderegler förs in direkt i den nya lagen. Reglerna kan med fördel utformas med KL:s motsvarande bestämmelser som förebild.

Bestämmelserna om bevarande av information

Bestämmelserna om bevarande av information från den separata respektive öppna redovisningen föreslås i allt väsentligt motsvara reglerna för ordinarie räkenskapsinformation. Utredningen har föreslagit att dessa bestämmelser tas in i ordinarie redovisningsförfattningar.

Bokföringsnämnden har avstyrkt att särskilda regler om bevarande skall införas i bokföringslagen (1999:1078) och som skäl härför anført bl.a. att det inte är rimligt att alla företag som är bokföringsskyldiga och måste läsa bokföringslagen tvingas ta ställning till om företaget är skyldigt att göra en öppen eller separat redovisning enligt utredningens förslag till transparenslag. Även om dessa synpunkter kan ha visst fog för sig finner regeringen inte att de utgör något avgörande skäl mot att ta in bestämmelserna i bokföringslagstiftningen.

För de subjekt som kommer att omfattas av den nya lagen gäller olika redovisningsförfattningar, nämligen bokföringslagen, lagen om kommunal redovisning och förordningen om myndigheters bokföring. För kommuner, landsting och statliga myndigheter har även bestämmelserna i arkivlagen och arkivförordningen relevans i förevarande hänseenden. Särskilda regler gäller också för myndigheter under riksdagen.

Information från en öppen eller separat redovisning liksom uppgifter av betydelse för dessa redovisningar kan antas till helt övervägande del innefatta sådan räkenskapsinformation som redan idag omfattas av sagda författningars bestämmelser om bevarande etc. Vad som behövs är alltså bestämmelser som tillförsäkrar att, i den mån det förekommer, även annat material bevaras.

Regeringen bedömer att det mest ändamålsenliga för att åstadkomma detta är att införa en bestämmelse i den nya lagen som innebär att information som följer av denna skall bevaras och arkiveras enligt samma lagregler som gäller för övrig räkenskapsinformation. För att åstadkomma detta införs en bestämmelse som såvitt avser kommuner och landsting hänvisar till 2 kap. 10 – 13 §§ lagen om kommunal redovisning och såvitt avser fysiska och juridiska personer som omfattas av bokföringslagen till 7 kap. den lagen.

För statliga myndigheter torde arkivlagen (1990:782) och arkivförordningen (1991:446) innehålla bestämmelser som är tillräckliga i

förevarande hänseenden. I den mån så skulle befinnas inte vara fallet kan erforderliga regler införas genom förordning och för myndigheter under riksdagen genom föreskrifter enligt 2 § lagen (2000:419) med instruktion för riksdagsförvaltningen.

Som berörts i avsnitt 5.5 innebär transparensdirektivet att möjligheterna till förtida förstörande av räkenskapsinformation enligt 2 kap. 13 § lagen om kommunal redovisning och 7 kap. 7 § bokföringslagen måste inskränkas. Detta sker lämpligast genom ändringar i sagda lagrum.

Vad gäller Bokföringsnämndens förslag att redovisningsmaterialet skall ges in till tillsynsmyndigheten har regeringen, som framgått av avsnitt 5.6.2, stannat för att ett sådant system inte bör införas nu.

5.7.3 Förordnande om separat redovisning i enskilda fall

Regeringens bedömning: Det finns inte skäl att nu införa bestämmelser om att Konkurrensverket i enskilda fall skall få besluta om att en separat redovisning skall upprättas för företag som till följd av undantagsbestämmelserna inte omfattas av lagförslagets redovisningsregler.

Utredningens bedömning: Konkurrensverket får enligt gällande rätt förelägga en kommun eller ett landsting att redovisa intäkter och kostnader i den egna affärsverksamheten enligt principerna för en separat redovisning. Det behövs därför inte några nya särskilda bestämmelser om att verket i enskilda fall får besluta om att en separat redovisning skall upprättas för företag som inte omfattas av lagförslaget.

Remissinstanserna: Ingen av remissinstanserna har kommenterat denna fråga.

Skälen för regeringens bedömning: Som utvecklats i avsnitt 4.1 och 5.1 är det huvudsakliga syftet med den nya lagen att se till att Sverige, i enlighet med transparensdirektivet, på begäran kan förse kommissionen med uppgifter av relevans för dennas övervakning av främst statsstödsreglerna i EG-fördraget.

En sidoeffekt av de föreslagna redovisningskraven är att Konkurrensverket vid sin tillsyn enligt KL, och med stöd av den lagens förfaranderegler, visavi företag som omfattas av den nya lagen kan få tillgång till redovisningar etc. som befrämjar verkets utredningar. Som berörts i avsnitt 5.6.2 bör detta material kunna omfattas av ålägganden enligt 45 § första stycket 1 KL eller komma verket till del vid undersökningar enligt 47 och 48 §§ KL.

I KL finns vidare, som utredningen pekat på, en föreskrift i 45 § första stycket 3 som främst har relevans när det företag som är föremål för Konkurrensverkets tillsyn enligt KL, till följd av samhandelsundantaget eller storleksundantaget, inte omfattas av redovisningsskyldighet enligt den nya lagen. Bestämmelsen ger verket en möjlighet att ålägga en kommun eller ett landsting som driver verksamhet av ekonomisk eller kommersiell natur att redovisa kostnader och intäkter i verksamheten. Denna bestämmelse får, i förening med 45 § första stycket 1 som ger verket rätt att infordra uppgifter, handlingar eller annat, bedömas ge

Konkurrensverket möjligheter att från ifrågavarande företag inhämta information som i allt väsentligt motsvarar en separat redovisning enligt transparensdirektivet.

Prop. 2004/05:140

Den fråga som utredningen väckt är närmast om det för att effektivisera tillämpningen av KL finns behov av att utvidga 45 § första stycket 3 till att avse även andra företag än sådana som drivs av kommuner och landsting. Enligt regeringens mening saknas det beredningsunderlag för att bedöma den frågan. Några bestämmelser om att Konkurrensverket i enskilda fall skall få besluta om att en separat redovisning skall upprättas för företag som till följd av undantagsbestämmelserna inte omfattas av den föreslagna lagens redovisningskrav bör därför inte införas nu.

5.7.4 Ikraftträdande

Regeringens förslag: De nya bestämmelserna skall träda i kraft den 1 augusti 2005. Bestämmelserna om den öppna redovisningen och den separata redovisningen skall börja tillämpas vid inledningen av ett räkenskapsår.

Utredningens förslag: Utredningen föreslår att de nya bestämmelserna skall träda ikraft så snart som möjligt och att bestämmelserna om den öppna redovisningen och den separata redovisningen skall börja tillämpas vid inledningen av ett räkenskapsår.

Remissinstanserna: Endast *Föreningen Svenskt Näringsliv* har kommenterat denna del. Föreningen välkomnar ett snabbt genomförande av transparensdirektivet.

Skälen för regeringens förslag: De senaste ändringarna av transparensdirektivet skulle redan ha varit införda i svensk författning. Lagändringarna bör därför träda i kraft så snart som möjligt. Så beräknas kunna ske den 1 augusti 2005.

Den separata redovisningen skall enligt förslaget upprättas för varje räkenskapsår. Även förslaget om revision har samma koppling. Bestämmelserna om öppen redovisning och separat redovisning bör därför börja tillämpas första gången för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 31 juli 2005.

Vissa bestämmelser har dock inte en sådan koppling till redovisningen att tillämpningen behöver knytas till början av ett räkenskapsår. Det gäller exempelvis normgivningsbemyndigandet i 9 § och Konkurrensverkets möjligheter att utöva tillsyn enligt lagen.

6 Konsekvenser

De föreslagna bestämmelserna om öppen redovisning har inte tidigare framgått av lag. De återspeglar dock vad som i praktiken kan anses ha gällt som norm för information rörande användningen av offentliga

medel. Bestämmelserna bedöms avse information som redan finns eller i vart fall utan svårighet kan tas fram vid behov. Förslaget i denna del kan därför inte bedömas få några beaktansvärda ekonomiska konsekvenser för berörda offentliga företag eller det allmänna.

Bestämmelserna avseende separat redovisning är nya i förhållande till tidigare, dock förekommer det att statliga myndigheter särredovisar uppdragsverksamhet i sin årsredovisning. Kommuner och landsting brukar ange affärsverksamheten särskilt i sin rapportering till SCB. Det är emellertid inte troligt att nuvarande ekonomiska rapportering tillgodoser transparensdirektivets krav på separat redovisning. Detta torde innebära att berörd krets får ökade kostnader för redovisningen i form av t.ex. ändringar av redovisningssystem och liknande arbete. Dylika kostnader är dock främst av övergångsnatur. Det bör understrykas att en mer utvecklad redovisningsmässig separering av olika verksamheter kan förbättra möjligheterna för företag och dess ägare att analysera lönsamheten i olika bedrivna aktiviteter. Därigenom förbättras förutsättningarna att bedriva affärsverksamheter på ett företagsekonomiskt effektivt sätt. Även om vinsterna inte skall överskattas kan det leda till kostnadsbesparingar och effektivitetsvinster som ytterst kommer ägare och, såvitt gäller offentliga företag, allmänheten till godo. Under alla förhållanden måste ett krav på separat redovisning genomföras enligt direktivet. De undantag som direktivet medger har också utnyttjats. De eventuella merkostnader som kan uppkomma utgör alltså en ofrånkomlig följd av direktivet.

Förslaget innebär att de särskilda redovisningarna enligt direktivet skall granskas av revisor. Detta kan medföra vissa ökade kostnader för berörda företag, kommuner och landsting. Granskningen skall dock enligt förslaget göras av företagets revisor och kan ske inom ramen för den vanliga revisionen. Därigenom begränsas merkostnaderna. Eftersom Sverige är skyldigt att se till att direktivets bestämmelser tillämpas på rätt sätt av berörda företag och myndigheter är även dessa merkostnader en nödvändig följd av direktivet.

Den särskilda rapporteringen för offentliga tillverkningsföretag fullgörs idag av regeringen men skall enligt förslaget göras av Konkurrensverket. Endast ett fåtal företag berörs av rapporteringen i denna del och dessa företag skulle oavsett lagstiftning ändå ha behövt anmodas att årligen lämna in redovisningar. Den information som skall lämnas är för övrigt årsredovisning, andra handlingar och viss kompletterande information som redan finns tillgänglig hos företag. Lagförslaget i denna del bedöms därför inte få några särskilda ekonomiska konsekvenser för berörda företag.

Förslaget får dock konsekvenser för Konkurrensverket i form av nya myndighetsuppgifter. Konkurrensverket skall utöva tillsyn över efterlevnaden av lagen och de ytterligare föreskrifter som kan komma att införas. Verket skall inte bedriva någon löpande och aktiv tillsyn, utan mer inriktad sig på att ingripa om ett missförhållande anmäls eller uppmärksammas i ett enskilt fall. Till detta kommer åtgärder i samband med att de nya reglerna börjar att tillämpas, t.ex. rättsliga analyser och uppgifter enligt 4 § förvaltningslagen. För de nya uppgifterna kan det behövas särskild redovisningskompetens. Uppgiftsskyldigheten till kommissionen i enskilda fall skall även den fullgöras av verket. Den särskilda årliga rapporteringen om offentliga tillverkningsföretag bedöms

angå ett fåtal företag och bör inte bli alltför resurskrävande. De nya arbetsuppgifter som föreslås för Konkurrensverket bedöms kunna finansieras inom befintliga ramar.

Även domstolarna, i första hand Marknadsdomstolen och Stockholms tingsrätt, kan beröras genom att frågor om de nya reglernas tillämpning inom ramen för föreläggandeinstitutet kan komma att prövas där. De föreslagna reglerna berör dock en förhållandevis begränsad krets och det kan inte bedömas att antalet ärenden för domstolarna skulle komma att öka mer än marginellt.

Lagförslaget omfattar kommuner och landsting. Förslaget gäller hur bedriven affärsverksamhet skall redovisas. Konkurrensverkets tillsyn av reglernas efterlevnad avser verksamhet där verket redan har tillsyn enligt KL. Lagförslaget påverkar således inte den kommunala självstyrelsen.

De lagförslag som lämnas om redovisning och rapportering av information har ett undantag för företag med en nettoomsättning som understiger 40 miljoner euro (ca 360 miljoner kronor). Förslagen får således inga konsekvenser för små företag.

7 Författningskommentar

7.1 Förslaget till lag om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m.

För att genomföra transparensdirektivet i svensk rätt föreslås huvudsakligen en ny lag. Lagens bestämmelser anknyter nära till direktivets ordalydelse. I vissa avseenden har dock justeringar gjorts med hänsyn till svenska förhållanden och svenskt författningsspråk.

Bestämmelserna om tillsyn m.m. i 10 – 16 §§ har utformats efter förebild från konkurrenslagens motsvarande bestämmelser. Viss vägledning kan därför erhållas från tillämpningen av den lagen.

Lagens innehåll

1 § I denna lag finns bestämmelser som syftar till att ge Europeiska gemenskapernas kommission insyn i de finansiella förbindelserna mellan det allmänna och offentliga företag samt i vissa företags ekonomiska verksamhet.

I paragrafen anges den föreslagna nya lagens syfte. I enlighet med vad som krävs enligt transparensdirektivet är det EG-kommissionens insyn som skall tillgodoses.

Definitioner

2 § I denna lag betyder:

1. Offentligt företag: ett företag som det allmänna direkt eller indirekt har ett dominerande inflytande över på grund av ägarskap, finansiell medverkan eller de regler som gäller för företaget. Om inte annat följer av omständigheterna skall ett dominerande inflytande anses finnas om det allmänna direkt eller indirekt innehar mer än hälften av rösterna eller kapitalet i företaget eller har rätt att utse mer än hälften av personerna i företagets administrativa eller verkställande ledning eller i dess styrelse.

2. Offentligt företag inom tillverkningsindustrin: ett offentligt företag med en nettoomsättning som till minst hälften hänför sig till verksamhet som anges i Avdelning D: Tillverkning, i bilagan till rådets förordning (EEG) nr 3037/90 av den 9 oktober 1990 om statistisk näringsgrensindelning i Europeiska gemenskapen (Nace, rev. 1).

3. Exklusiva rättigheter: rättigheter som det allmänna genom lag eller annan författning eller något administrativt instrument beviljar ett företag och som ger företaget ensamrätt att bedriva viss verksamhet inom ett geografiskt område.

4. Särskilda rättigheter: rättigheter som det allmänna genom lag eller annan författning eller något administrativt instrument beviljar ett begränsat antal företag och som inom ett geografiskt område

a) begränsar antalet företag som har rätt att bedriva viss verksamhet till två eller flera,

b) beviljar flera konkurrerande företag tillstånd att bedriva viss verksamhet, eller

c) ger ett eller flera företag författningsmässiga fördelar som i betydande mån påverkar andra företags möjligheter att bedriva samma verksamhet på i allt väsentligt likvärdiga villkor.

Som särskilda rättigheter enligt första stycket 4 anses inte sådana rättigheter som beviljats enligt objektiva, proportionerliga och icke-diskriminerande kriterier.

(Jfr artikel 2 i transparensdirektivet)

Genom den föreslagna paragrafen införs definitioner hämtade från transparensdirektivet. Definitionerna ligger till grund för tillämpningen av redovisnings- och rapporteringskraven enligt direktivet. I direktivets artikel 2.1a definieras offentliga myndigheter som alla offentliga myndigheter, inbegripet staten och regionala och lokala myndigheter samt alla övriga territoriella myndigheter. Denna definition kommer i lagtexten till uttryck genom begreppet *det allmänna*. Härmed avses stat, kommun och landsting. Även samverkan mellan olika organ t.ex. i form av kommunalförbund ingår i begreppet *det allmänna*. Definitionen av offentliga företag i *första punkten första meningen* motsvarar i sak artikel 2.1 b. Till offentliga företag torde alltså hänföras i första hand ekonomiska verksamheter inom staten, kommuner och landsting som omfattas av konkurrenslagens företagsbegrepp. I dessa fall finns per definition ett dominerande inflytande över företaget. Som offentliga företag räknas också aktiebolag och andra juridiska personer som kontrolleras av stat, kommun eller landsting och där det dominerande inflytandet kan utövas på grund av rösträtt eller av annan anledning, t.ex. föreskrifter i bolagsordning eller stadgar. Avgörande är om staten, en kommun eller ett landsting var för sig eller tillsammans har det dominerande inflytandet över företaget.

Lagförslaget innehåller inte någon definition av det grundläggande begreppet företag. Motivet för detta har behandlats i avsnitt 5.2.1. Ett dominerande inflytande skall enligt *första punkten andra meningen* presumeras under vissa omständigheter. Bestämmelsen motsvarar föreskriften enligt artikel 2.2. Den föreslagna regeln utgör en presumptionsregel och kan därför vederläggas i det enskilda fallet. Definitionen av offentliga företag i tillverkningssektorn enligt artikel 2.1 c har med en redaktionell anpassning tagits in i *andra punkten*. Definitionen påverkar vilka företag som årligen skall rapportera till Konkurrensverket enligt 8 § för att informationen skall kunna sändas vidare till kommissionen.

Definitionen av företag som är skyldiga att ha separat redovisning i artikel 2.1 d och av olika verksamheter i artikel 2.1 e ingår i sak som en del av de materiella bestämmelserna i 4 § om vem som skall upprätta en separat redovisning och om redovisningens innehåll. Definitionen av exklusiva rättigheter i *tredje punkten* motsvarar i sak artikel 2.1 f. Det

omfattar verksamheter där ett företag fått ett legalt monopol att bedriva viss ekonomisk eller kommersiell verksamhet. Begreppet verksamhet täcker även det som enligt direktivet benämns tillhandahållande av viss tjänst. Verksamheten kan alltså i princip avse såväl tillhandahållande av varor eller tjänster som andra nyttigheter. Rättigheten skall enligt direktivet "härröra från en medlemsstat". Detta omfattar i första hand rättigheter som beviljas av riksdagen, regeringen eller en myndighet.

Definitionen av "särskilda rättigheter" enligt *fyärde punkten* motsvarar artikel 2.1 g. Det är här fråga om att ett begränsat antal företag får en fördel framför andra. Det kan ske genom att det antal företag som får vara verksamma på en viss marknad begränsas eller att vissa företag tilldelas rättigheter som ger dem en konkurrensfördel framför andra.

Inte alla rättigheter som en stat, kommun eller ett landsting beviljar är att anse som en särskild rättighet enligt direktivet. Undantagna från definitionen av särskilda rättigheter är sådana rättigheter som beviljats genom objektiva, proportionerliga och icke-diskriminerande kriterier. Ett motsvarande undantag föreslås infört i *andra stycket*. Undantaget bör i vart fall kunna tillämpas när en rättighet beviljas efter prövning mot konkurrensneutrala villkor i samband med offentlig upphandling eller i samband med beviljande av licenser och andra verksamhetstillstånd, t.ex. tillstånd att bedriva bankrörelse. En förutsättning är att villkoren uppfyller kraven på objektivitet, proportionalitet och icke-diskriminering.

Öppen redovisning av finansiella förbindelser

3 § Ett offentligt företag skall redovisa sina finansiella förbindelser med det allmänna så att det tydligt framgår vilka offentliga medel som företaget fått direkt eller indirekt, via andra offentliga företag eller finansiella institut, och hur medlen har använts (öppen redovisning).

Av den öppna redovisningen skall särskilt framgå finansiella förbindelser som avser kapitaltillskott, förlustbidrag, amorteringsfria eller på annat sätt förmånliga lån, gynnande genom avstående från vinst, fordran eller normal avkastning på offentliga medel samt ersättningar för ekonomiska ålägganden från det allmänna.

Redovisningsskyldigheten enligt första stycket omfattar inte det allmännas förbindelser med

1. företag som tillhandahåller tjänster som inte i nämnvärd omfattning kan påverka handeln med andra EES-länder,
2. företag som är kreditinstitut, när det gäller insättningar på normala affärsmässiga villkor, eller
3. företag med en nettoomsättning som för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren har understigit 40 miljoner euro eller, om företaget är ett kreditinstitut, en balansomslutning som vid vart och ett av de två senaste räkenskapsårens utgång har understigit 800 miljoner euro.

(Jfr artikel 1.1 och 4.1 i transparensdirektivet)

Genom den föreslagna paragrafen införlivas bestämmelser om öppen redovisning av offentliga finansiella förbindelser i direktivets artikel 1.1.

Paragrafen träffar offentliga företag. Vilka verksamheter som hör dit har behandlats i författningskommentaren till 2 §.

För att underlätta hänvisningar i andra paragrafer och för att peka på sambandet med transparensdirektivet används beteckningen ”öppen redovisning”. Det bör dock framhållas att paragrafen i sig inte innebär någon skyldighet för företaget att ta in informationen i en årsredovisning eller att på annat sätt göra informationen tillgänglig för allmänheten.

Paragrafens *första stycke* innebär en skyldighet för alla offentliga företag att redovisa i princip alla sina finansiella mellanhavanden med det allmänna på ett öppet sätt. Det gäller inte bara om företaget bedrivs i en särskild juridisk person. Det gäller också om företaget ingår som en del av staten, en kommun eller ett landsting. Av redovisningen skall enligt den föreslagna bestämmelsen framgå vilka offentliga medel som mottagits och hur dessa har använts.

Bestämmelsen innebär att kravet på öppenhet i direktivets mening gäller såväl direkt tillförda offentliga medel som medel som tillförts genom förmedling av ett annat offentligt företag eller en bank eller annat finansiellt institut. Begreppet finansiellt institut bör tolkas vitt och i princip avse alla slag av institut som sysslar med kapitalförmedling.

Paragrafen anger inte i detalj hur den öppna redovisningen skall utformas. Det bör i stället bedömas från fall till fall med hänsyn till bestämmelsens syfte att det ekonomiska materialet i efterhand skall kunna ligga till grund för kommissionens prövning av om otillåtet statsstöd lämnats.

Andra stycket anger vilka slag av transaktioner som är särskilt viktiga att redovisa öppet. Exemplifieringen är hämtad från direktivets artikel 3. Föreskriften kan anses motiverad av att det är just sådana förmögenhetsöverföringar som det är av särskilt intresse att få information om när det gäller kontrollen av EG:s statsstödsregler.

Tredje stycket motsvarar undantagen i artikel 4.1. Utformningen och den närmare innebörden av bestämmelserna har behandlats i avsnitt 5.3.3.

Undantaget i tredje stycket *första punkten* motsvarar artikel 4.1 a. Viss vägledning för tolkningen torde kunna hämtas från tillämpningen av samhandelskriteriet enligt artiklarna 81 och 82 och från kommissionens tillkännagivande Riktlinjer om begreppet påverkan på handeln i artiklarna 81 och 82 i fördraget (2004/C 101/07).

Undantaget i *andra punkten* avser förbindelser med offentliga företag som är kreditinstitut. Också begreppet kreditinstitut får tolkas i enlighet med vad som gäller inom EG-rätten. Enligt denna är ett kreditinstitut ett kreditgivande institut som lånar upp medel från allmänheten (prop. 2002/03:139 s. 2). Föreskriften gör undantag för vad som förenklat kan beskrivas som insättningar på vanliga villkor.

Undantaget i *tredje punkten* motsvarar i sak artikel 4.1 d, men har förtydligats så att storleksgränserna skall ha underskridits för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren och att undantaget för kreditinstitut är beroende av balansomslutningen vid utgången av räkenskapsåren. Gränserna är kopplade till ”företagets” verksamhet, dvs. omsättningen i myndighetsdelen skall inte räknas med.

4 § En särskild ekonomisk redovisning (separat redovisning) skall för varje räkenskapsår upprättas för ett företag som har

- 1. beviljats exklusiva eller särskilda rättigheter, eller**
- 2. anförtrotts att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse enligt artikel 86.2 i EG-fördraget och som fått offentligt stöd i någon form för detta,**

allt under förutsättning att företaget även bedriver annan ekonomisk verksamhet.

Redovisningsskyldigheten enligt första stycket gäller inte för

a) företag som tillhandahåller tjänster som inte i nämnvärd omfattning kan påverka handeln med andra EES-länder,

b) företag med en nettoomsättning som för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren har understigit 40 miljoner euro eller, om företaget är ett kreditinstitut, en balansomslutning som vid vart och ett av de två senaste räkenskapsårens utgång har understigit 800 miljoner euro,

c) företag enligt första stycket 2 som fått det offentliga stödet för en skälig tidsperiod genom ett öppet, genomblickbart och icke-diskriminerande förfarande, eller

d) verksamheter som omfattas av särskilda bestämmelser om separat redovisning av motsvarande slag med EG-rättslig grund.

(Jfr artikel 1.2, 2.1 d och 4.2 i transparensdirektivet)

Paragrafens *första stycke* motsvarar direktivets artikel 2.1 d. Artikeln är utformad som en definition av ”företag som är skyldiga att upprätta separat redovisning”, men ålägger i praktiken alla företag att under vissa förutsättningar särredovisa olika delar av verksamheten. Bestämmelsen träffar både offentliga och privata företag.

Av samma skäl som för bestämmelsen om öppen redovisning har det ansetts lämpligt att införa begreppet ”separat redovisning”. I förhållande till direktivet förtydligas att redovisningen skall göras för varje räkenskapsår. Vilket som är företagets räkenskapsår bestäms enligt ordinarie redovisningsregler för företaget. Skyldigheten att upprätta en separat redovisning förutsätter enligt första stycket *första punkten* att företaget beviljats exklusiva eller särskilda rättigheter. Dessa definitioner förutsätter i sin tur att rättigheterna beviljats av det allmänna, dvs. staten, en kommun eller ett landsting. En separat redovisning kan också bli aktuell enligt *andra punkten* om företaget bedriver tjänster av allmänt ekonomiskt intresse enligt angiven artikel i EG-fördraget. En förutsättning i detta fall är dock att företaget för sådan tjänst fått offentligt stöd i någon form, vilket inkluderar såväl bidrag som andra ersättningar. Även indirekta stöd i form av t.ex. särskilda skatterabatter kan vara att betrakta som ett offentligt stöd. Det kan anmärkas att en viss verksamhet kan falla in både under första och andra punkten. En nödvändig förutsättning för en skyldighet att upprätta separat redovisning är dock i båda fallen att företaget också bedriver ”annan verksamhet” (jfr artikel 1.2 d och e). Redan genom begreppet företag torde förutsättas att den andra verksam-

heten är av ekonomisk natur. Annars finns det ingenting att särredovisa. Det har förtydligats i paragrafen.

Andra stycket motsvarar artikel 4.1 och anger när en separat redovisning trots första stycket inte behöver upprättas.

Undantagen i *punkterna a) och b)* är av motsvarande slag som beträffande den öppna redovisningen (se författningskommentaren till 3 §).

Undantaget i *punkten c)* avser i enlighet med direktivet situationer när den bedrivna verksamheten avser tjänster av allmänt ekonomiskt intresse (jfr artikel 4.2 c). Undantaget torde i vart fall kunna tillämpas när ersättningen ges efter upphandling enligt lagen (1992:1528) om offentlig upphandling eller motsvarande förfarande.

Undantaget i *punkten d)* innebär att en separat redovisning enligt denna lag inte behöver upprättas för verksamheter som omfattas av särskilda EG-bestämmelser om separat redovisning av motsvarande slag. En översikt över sådana gällande bestämmelser har lämnats i det föregående (se avsnitt 4.3). Motivet för bestämmelsen har diskuterats i den allmänna motiveringen, avsnitt 5.2.2. Om förutsättningar för undantaget finns behöver 5 och 6 §§ inte heller tillämpas. Detta följer av att dessa bestämmelser avser en separat redovisning som upprättas enligt föresvarande lagförslag. Undantaget har sitt upphov i artikel 1.2. Undantaget i punkten d) är inte begränsat till fall när särregler om separat redovisning finns infört i en svensk lag eller författning. Undantaget kan också tillämpas när motsvarande bindande regler finns direkt i en EG-förordning.

5 § I den separata redovisningen skall

1. organisationen och finansieringen av olika verksamheter beskrivas,

2. intäkter och kostnader i företagets verksamheter enligt 4 § första stycket 1 och 2 redovisas skilt från intäkter och kostnader i annan verksamhet, vilket skall göras på ett korrekt och konsekvent sätt enligt sakligt motiverade redovisningsprinciper, och

3. principerna och metoderna för beräkningen och fördelningen av intäkter och kostnader för olika verksamheter anges på ett tydligt och fullständigt sätt.

Händelser av ekonomisk art skall redovisas uppdelat på de olika verksamheter som skall redovisas åtskilda enligt första stycket 2.

(Jfr artikel 1.2 och 3a.1 i transparensdirektivet)

Paragrafen reglerar den separata redovisningens innehåll och motsvarar direktivets artikel 1.2 och delvis artikel 3a.1. Vissa mindre kompletteringar har gjorts i förhållande till direktivets text. Till följd av artikel 1.2, som innebär att medlemsländerna skall säkerställa att den finansiella och organisatoriska strukturen återspeglas korrekt i den separata redovisningen, anges i *första stycket första punkten* att organisationen och finansieringen av olika verksamheter skall beskrivas. Ett sådant material torde i praktiken ändå vara nödvändigt som utgångspunkt för en korrekt fördelning och en tillfredsställande kontroll av att intäkter och kostnader

avspeglas korrekt för olika bedrivna verksamheter. *Andra punkten* i första stycket tillgodoser artikel 1.2 a. Eftersom redovisningen enligt paragrafen skall omfatta "företagets" verksamhet bör intäkter och kostnader i t.ex. myndighetsutövning exkluderas. Av den föreslagna bestämmelsen följer att intäkter och kostnader skall anges uppdelade på den verksamhet till vilken de hör. På så sätt kan resultatet för varje affärsverksamhet framgå. Enligt bestämmelsen behöver uppdelningen bara göras på två redovisningsobjekt. Det ena omfattar de affärsverksamheter som bedrivs med exklusiva rättigheter eller särskilda rättigheter eller finansieras med statligt stöd och är en tjänst av allmänt ekonomiskt intresse. Det andra redovisningsobjektet omfattar de övriga ekonomiska eller kommersiella verksamheter som bedrivs i företaget ("annan affärsverksamhet"). I 8 § föreslås ett normgivningsbemyndigande om den separata redovisningens innehåll som vid behov bl.a. kan användas för att meddela föreskrifter om en ytterligare redovisningsmässig uppdelning av olika verksamheter och avgränsningen mot myndighets- och förvaltningsverksamhet. I andra punkten har också intagits de kvalitetsnormer för den separata redovisningen som finns i artikel 3a.1 b.

Första stycket *tredje punkten* införlivar dels artikel 1.2 b som föreskriver att fullständiga uppgifter skall lämnas om tillämpade metoder för konteringen och fördelningen av olika kostnader på olika verksamheter, dels artikel 3a.1 c som föreskriver att det klart skall anges vilka principer för kostnadsredovisning som ligger till grund för den separata redovisningen. För att främja att fullständiga uppgifter finns anges att den separata redovisningen också skall ange metoderna för beräkningen av intäkter och kostnader samt att informationen om principerna även skall avse intäkterna.

Andra stycket är avsett att i sak införliva föreskriften i artikel 3a.1 a. I artikeln föreskrivs att en separat internredovisning skall föras för var och en av verksamheterna. Begreppet "händelser av ekonomisk art" omfattar i första hand sådana händelser som kallas för affärshändelser enligt bokföringslagen (1999:1078). Det omfattar också ekonomiska händelser enligt lagen (1997:614) om kommunal redovisning och förordningen (2000:606) om myndigheters bokföring. Begreppet kan även få betydelse för ekonomiska händelser inom en myndighet, en kommun eller ett landsting, om händelserna är av betydelse för den separata redovisningens innehåll. Det kan t.ex. gälla interna köp eller försäljningar av de varor, tjänster eller andra nyttigheter som företaget annars tillhandahåller inom ramen för den konkurrensskyddade eller övriga affärsverksamheten. Som behandlats i avsnitt 5.2.4 uppställs inget krav på att händelser av ekonomisk art skall redovisas löpande.

Arkivering m.m.

6 § En öppen redovisning och en separat redovisning enligt 3 och 4 §§ som avser verksamhet som bedrivs inom en kommun eller ett landsting och som inte utgör räkenskapsinformation enligt lagen (1997:614) om kommunal redovisning skall arkiveras i enlighet med bestämmelserna om bevarande och arkivering m.m. i 2 kap. 10–13 §§ den lagen. Detsamma gäller uppgifter av betydelse för redovisningarna.

Sådana redovisningar och uppgifter som sägs i första stycket och som avser verksamhet som bedrivs av en fysisk eller juridisk person vilken omfattas av bokföringslagen (1999:1078) skall arkiveras i enlighet med bestämmelserna om arkivering m.m. i 7 kap. den lagen även om informationen inte utgör räkenskapsinformation i bokföringslagens mening.

I arkivlagen (1990:782) finns ytterligare bestämmelser om arkivering.

(Jfr artikel 5 i transparensdirektivet)

I paragrafen föreskrivs att information från en öppen och en separat redovisning, liksom uppgifter av betydelse för dessa redovisningar, skall bevaras och arkiveras i enlighet med de bestämmelser som gäller för företagets ordinarie räkenskapsinformation. I *första stycket* behandlas vad som i detta avseende skall gälla för företag som omfattas av lagen om kommunal redovisning. 2 kap. 10 § den lagen behandlar i vilken form räkenskapsinformationen skall bevaras. I 2 kap. 11 § tas bl.a. upp hur länge informationen måste sparas (tio år). I 2 kap. 12 § finns bestämmelser som möjliggör för den bokföringsskyldige att byta medium för bevarandet av räkenskapsinformationen. I 2 kap. 13 § föreskrivs att Skatteverket, om det finns särskilda skäl, för visst fall får tillåta att dokument etc. som används för att bevara räkenskapsinformation får förstöras före utgången av den tioåriga bevarandetiden. Sistnämnda bestämmelse föreslås ändrad så att information som också omfattas av lagen om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. får förstöras tidigast efter fem år (se avsnitt 5.5 och 7.3).

I *andra stycket* behandlas vad som skall gälla för redovisningar och uppgifter enligt den nya lagen hos fysiska och juridiska personer som omfattas av bokföringslagen. Genom hänvisningen till 7 kap. görs bokföringslagens bestämmelser om arkivering m.m. tillämpliga också på information som inte redan är räkenskapsinformation i den lagens mening. Dessa bestämmelser innefattar former för bevarande, tid (tio år) och plats för förvaring, tillfällig förvaring av verifikation utomlands och överföring av räkenskapsinformation på maskinläsbart medium till annan form. Vidare finns en bestämmelse om förtida förstörande av dokument etc. efter tillstånd av myndighet som motsvarar 2 kap. 13 § lagen om kommunal redovisning. Också denna bestämmelse, 7 kap. 7 §, föreslås ändrad så att information som omfattas av lagen om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. får förstöras tidigast efter fem år (se avsnitt 5.5 och 7.4).

Inte bara de öppna och separata redovisningarna som sådana skall bevaras utan även uppgifter av betydelse för dessa. Utöver verifikationer och annan räkenskapsinformation som skall bevaras redan enligt tillämpliga redovisningsförfattningar kan det, som berörts i avsnitt 5.5, bli aktuellt att upprätta särskilda specifikationer och sammanställningar med anledning av de nya redovisningsreglerna. Också dessa skall till följd av paragrafen bevaras på samma sätt och under samma tid som gäller för företagets ordinarie räkenskapsinformation.

I *tredje stycket* har en hänvisning till arkivlagen tagits in. Denna har främst betydelse för statliga myndigheter men också kommuner och

Revision

7 § Företagets revisor skall för varje räkenskapsår granska om en öppen redovisning och en separat redovisning för ett företag har fullgjorts i enlighet med bestämmelserna i denna lag och i föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Revisorn skall utfärda ett särskilt intyg över granskningen. Intyget skall lämnas till stämman och styrelsen eller motsvarande lednings- och förvaltningsorgan på samma sätt och inom samma tid som föreskrivs för revisionsberättelsen enligt tillämplig revisionsförfattning för företaget.

(Jfr artikel 1 och artikel 3a.1 i transparensdirektivet)

Paragrafen, som innebär en revisionsplikt, föreslås som ett led i Sveriges skyldighet att se till att kraven på en öppen redovisning och en separat redovisning fullgörs (artikel 1.1 och artikel 1.2), att varje företag som skall ha en separat redovisning gör en internredovisning för var och en av verksamheterna, korrekt fördelar alla kostnader och intäkter på grundval av konsekvent tillämpade och sakligt motiverade redovisningsprinciper samt att det klart anges vilka principer för kostnadsredovisning som tillämpas (artikel 3a.1). Enligt *första stycket* skall granskningen utföras av den eller de som granskar företagets ordinarie räkenskaper (företagets revisor). Granskningen skall bl.a. avse huruvida en öppen redovisning och separat redovisning fullgjorts i enlighet med denna lag. Detta innefattar såväl skyldigheten att upprätta redovisningarna som skyldigheten att upprätta redovisningarna på rätt sätt. Revisorn skall enligt *andra stycket* utfärda ett särskilt intyg över granskningen. Intyget skall lämnas till stämman och styrelsen. I företag där stämma eller styrelse saknas skall intyget lämnas till motsvarande organ, dvs. i praktiken de befattningshavare som den ordinarie revisionsberättelsen skall lämnas till. När det gäller överlämnandet skall också samma regler som för revisionsberättelsen tillämpas.

I 9 § föreslås ett normgivningsbemyndigande som innebär att föreskrifter vid behov kan utfärdas om kompletterande regler för revisionen och om att revisionsintyget mera regelbundet eller i vissa generella fall skall sändas in till en myndighet. Möjligheten för Konkurrentverket att i enskilda fall begära in intyget i sin tillsyn följer av 11 §. Utformningen av bestämmelsen har också behandlats i avsnitt 5.6.1.

Årlig rapportering för vissa offentliga tillverkningsföretag och holdingföretag

8 § Ett offentligt företag inom tillverkningsindustrin skall för varje räkenskapsår som nettoomsättningen överstiger 250 miljoner euro ge in bestyrkta kopior av följande handlingar till Konkurrentverket:

1. årsredovisningen,

2. varje koncernredovisning eller motsvarande sammanställd redovisning som företaget omfattas av,

3. revisionsberättelser som avser redovisningar enligt 1 och 2,

4. kallelse till och protokoll från stämma eller motsvarande sammanträde där redovisningar enligt 1 och 2 har behandlats, och

5. om det inte framgår av årsredovisningen, en särskild handling med upplysningar om

a) mottagna kapitaltillskott och alla väsentliga villkor för tillskotten,

b) lån och andra krediter som beviljats av det allmänna samt alla väsentliga villkor för krediterna,

c) garantier och andra säkerheter som ställts av det allmänna samt alla väsentliga villkor för säkerheterna,

d) utdelning och annan disposition av vinstmedel, samt

e) mottagna bidrag, befrielse från skulder och alla andra former av offentligt stöd.

Handlingarna skall ges in så snart det kan ske och senast inom sex månader efter det att företagets räkenskapsår avslutades.

Vad som föreskrivs i första och andra styckena gäller även ett holdingföretag som har ett eller flera offentliga företag inom tillverkningsindustrin som dotterföretag, om sådana dotterföretags sammanlagda nettoomsättning överstiger 250 miljoner euro.

(Jfr artikel 5a i transparensdirektivet)

Mot bakgrund av direktivets krav i artikel 5a.1 och 5a.3 föreslås i *första stycket* att vissa offentliga företag inom tillverkningsindustrin årligen skall sända in vissa redovisningshandlingar till Konkurrensverket. När ett företag hör till kretsen offentliga företag inom tillverkningsindustrin framgår av 2 § första stycket 2 och 3. En förutsättning för rapporteringen är dock att företagets totala nettoomsättning överstiger 250 miljoner euro. Bestämmelserna om vilka handlingar som skall ges in till myndigheten har utformats mot bakgrund av föreskrifterna i artikel 5a.2. Det gäller enligt första stycket *första punkten*, till en början, årsredovisningen.

Enligt *andra punkten* skall också de koncernredovisningar som det offentliga tillverkningsföretaget omfattas av ges in. Begreppet täcker både fallet att tillverkningsföretaget såsom moderföretag upprättar koncernredovisningen och fallet att tillverkningsföretaget ingår i ett annat företags koncernredovisning, t.ex. såsom dotterföretag. I förekommande fall skall alltså flera koncernredovisningar ges in. Med en koncernredovisning motsvarande sammanställning avses fall när företaget omfattas av ekonomiska gruppsammanställningar som inte utgör en koncernredovisning i formell mening (jfr t.ex. 8 kap. lagen [1997:614] om kommunal redovisning som anger att en sammanställd redovisning skall upprättas för en företagsgrupp).

Enligt *tredje punkten* skall revisionsberättelserna bifogas de redovisningar som ges in till myndigheten.

Fjärde punkten föranleds av artikel 5a.2 i) som anger att meddelanden om bolagsstämma skall ges in, men har anpassats till att andra företag än

bolag skulle kunna bli aktuella. Utöver direktivet föreskrivs att protokoll från stämma eller motsvarande tillfälle då redovisningarna fastställts skall ges in.

Femte punkten är också motiverad av föreskrifterna i artikel 5.2 och anger att vissa upplysningar skall lämnas om de inte redan framgår av årsredovisningen för företaget.

I *andra stycket* anges inom vilken tid handlingarna skall ges in till Konkurrensverket.

Bestämmelser om information från s.k. holdingföretag har tagits in i det föreslagna *tredje stycket*. Reglerna motsvarar föreskrifter i direktivets artikel 5a.3.

Normgivningsbemyndigande

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. den öppna redovisningens och den separata redovisningens utformning och innehåll i olika företag, och

2. revisionen av den öppna redovisningen och den separata redovisningen enligt 7 §.

Regeringen får vidare meddela föreskrifter om att information från en öppen redovisning och en separat redovisning samt intyg enligt 7 § andra stycket skall ges in till en eller flera myndigheter.

Paragrafen innehåller bemyndiganden att meddela föreskrifter till vissa av de nya reglerna. Motiven för bestämmelsen har behandlats i den allmänna motiveringen (se avsnitt 5.2.3, 5.3.2 och 5.6.2). Genom *första stycket första punkten* ges en möjlighet att utfärda närmare föreskrifter om företags öppna eller separata redovisning och genom *första stycket andra punkten* ges motsvarande möjlighet beträffande revisionen enligt 7 §.

Bemyndigandet som föreslås i *andra stycket* gör det möjligt för regeringen att föreskriva att redovisningar enligt 3 och 4 §§ samt intyg enligt 7 § andra stycket löpande skall ges in till en eller flera myndigheter.

Tillsyn m.m.

10 § Tillsynen över företags efterlevnad av denna lag och av föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen utövas av Konkurrensverket.

I paragrafen anges att Konkurrensverket utövar tillsynen över efterlevnaden av den föreslagna lagen och de föreskrifter som kan komma att meddelas till lagen. Motivet för bestämmelsen har behandlats i den allmänna motiveringen (avsnitt 5.6.2 och 5.7.1).

11 § Om det behövs för att Konkurrensverket skall kunna överlämna information till Europeiska gemenskapernas kommission eller i övrigt fullgöra sina uppgifter enligt denna lag, får verket ålägga

1. ett företag eller någon annan att tillhandahålla uppgifter, handlingar eller annat,

2. ett företag att efterleva vad som föreskrivs i 3–8 §§ eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

I paragrafen, som såvitt avser första punkten har utformats efter förebild från 45 § första stycket 1 konkurrenslagen (1993:20), ges Konkurrensverket vittgående befogenheter att genom ålägganden inhämta information och förmå företag att efterleva lagens redovisningsbestämmelser. Åläggandena kan enligt 15 § förenas med vite.

Till att börja med får bestämmelserna betydelse i de fall kommissionen begär att få ta del av en öppen eller separat redovisning. När Konkurrensverket mottagit en sådan begäran kan verket med stöd av första punkten infordra redovisningen i fråga jämte övriga uppgifter som kommissionen kan efterfråga i det enskilda fallet.

Även utan en begäran från kommissionen kan det finnas skäl för Konkurrensverket att infordra uppgifter och handlingar. En sådan situation kan vara att verket i sin tillsynsroll finner skäl att utreda om ett visst företag har upprättat en öppen eller separat redovisning och om denna i så fall uppfyller lagens krav.

En begränsning gäller genom kravet på att åläggandet skall avse information som *behövs*. Av detta följer att materialet måste ha relevans för verkets uppgifter enligt lagen. Vidare får verket inte kräva in mer material än som är erforderligt.

Med *uppgifter* enligt *första punkten* avses muntliga eller skriftliga upplysningar. Ett åläggande att tillhandahålla *handlingar* kan avse varje form av skriftligt material. Begreppet handling skall ha samma innebörd som i 2 kap. tryckfrihetsförordningen, dvs. omfatta också upptagningar som kan läsas, avlyssnas eller på annat sätt uppfattas endast med hjälp av tekniska hjälpmedel, t.ex. en bildskärm. Det förefaller mindre troligt att verket för sin tillsyn enligt den nya lagen kan behöva tillgång också till något utöver uppgifter och handlingar. Det kan emellertid inte uteslutas att ett sådant behov visar sig i den praktiska tillämpningen. I första punkten föreskrivs det därför att ett åläggande också kan avse *annat*.

I fall det efter en anmälan eller på annat sätt konstateras att ett företag inte uppfyller lagens bestämmelser om redovisning och revision har Konkurrensverket möjlighet att utfärda ett åläggande enligt *andra punkten* för att se till att bestämmelserna efterlevs. Det kan därvid t.ex. vara fråga om ett åläggande att upprätta en öppen eller separat redovisning eller att i sådana redovisningar lämna de uppgifter som lagen kräver.

Beslut om ålägganden enligt paragrafen kan överklagas hos Marknadsdomstolen (se 16 §).

12 § Ett åläggande enligt 11 § gäller omedelbart, om något annat inte bestäms.

Enligt paragrafen, som motsvarar 46 § konkurrenslagen, gäller ett åläggande som huvudregel omedelbart. Överklagas åläggandet kan dock Marknadsdomstolen bestämma annat.

13 § Åtgärder enligt 11 § får inte avse en skriftlig handling

- 1. vars innehåll kan antas vara sådant att en advokat eller hans biträde inte får höras som vittne därom, och**
- 2. som innehas av honom eller av den till förmån för vilken tystnadsplikten gäller.**

Paragrafen, som motsvarar 54 § konkurrenslagen, har en viss motsvarighet i 27 kap. 2 § första meningen rättegångsbalken. Den syftar till att skydda meddelanden med visst förtroligt innehåll mellan en advokat eller hans biträde och ett företag mot ålägganden enligt 11 §.

Regler om vad en advokat eller hans biträde inte får höras som vittne om finns i 36 kap. 5 § rättegångsbalken. Av dessa regler framgår att en advokat inte får höras som vittne om något som han anförtrotts i sin yrkesutövning eller som han i samband därmed erfarit, om det inte är medgivet i lag eller den till vars förmån tystnadsplikten gäller samtycker till det.

14 § Vid ett åläggande enligt 11 § finns det inte någon skyldighet att röja företagshemligheter av teknisk natur.

Paragrafen motsvarar 55 § konkurrenslagen.

15 § Ett åläggande enligt 11 § får förenas med vite.

Talan om utdömande av vite som förelagts med stöd av denna lag förs vid tingsrätt av Konkurrensverket. Stockholms tingsrätt är alltid behörig att pröva en sådan talan.

Paragrafen motsvarar, med vissa anpassningar, 57 § första stycket och 59 § konkurrenslagen. Bestämmelsen innebär att ålägganden enligt 11 § får förenas med vite och att talan om utdömande av sådant vite förs av Konkurrensverket. Mål om vitesutdömande skall handläggas av allmän domstol enligt rättegångsbalkens forumregler. Stockholms tingsrätt skall dock alltid vara behörig att pröva en sådan talan. Vissa bestämmelser om utdömande av viten finns i lagen (1985:206) om viten. Där anges bl.a. att vite inte skall dömas ut om ändamålet förfallit (9 §). Vidare gäller som allmän förutsättning att åläggandets eller föreläggandets laglighet skall prövas samt om ett åsidosättande har skett.

16 § Beslut av Konkurrensverket om åläggande enligt 11 § får överklagas hos Marknadsdomstolen. Vid handläggningen i Marknadsdomstolen tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden. I fråga om rättegångskostnader skall dock gälla vad som föreskrivs i 31 kap. rättegångsbalken.

Paragrafen motsvarar 60 § första stycket 3 och 64 § första stycket 2 konkurrenslagen och innebär att Konkurrensverkets beslut om ålägganden enligt lagen får överklagas hos Marknadsdomstolen. Vid handläggningen i Marknadsdomstolen skall lagen om domstolsärenden tillämpas med det undantaget att beträffande rättegångskostnader skall det gälla som i rättegångsbalken föreskrivs beträffande brottmål.

Ikraftträdandebestämmelser

Bestämmelserna skall träda i kraft den 1 augusti 2005. Vissa bestämmelser skall börja tillämpas av företag vid ingången av ett räkenskapsår. De tillämpas således första gången för det räkenskapsår som påbörjas efter den 31 juli 2005.

Enligt den föreslagna lagen skall undantag från kravet på öppen och separat redovisning bl.a. gälla för företag vars nettoomsättning de två senaste räkenskapsåren understigit 40 miljoner euro. För offentliga kreditinstitut skall motsvarande tröskelvärde vara en balansomslutning på 800 miljoner euro. Detta innebär, vid lagens ikraftträdande, att det är nettoomsättningen respektive balansomslutningen för de två räkenskapsår som föregått ikraftträdandet som skall läggas till grund för bedömningen av om undantagen är tillämpliga eller ej. Någon uttrycklig bestämmelse om detta har inte ansetts erforderlig.

7.2 Förslaget till lag om ändring i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.

1 § första stycket lagen om marknadsdomstol m.m. innehåller en förteckning över vilka lagar som Marknadsdomstolen handlägger mål och ärenden enligt. Ändringen innebär att lagen om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. läggs till i denna förteckning. Vidare införs den lagen i paragrafens andra stycke. Skälet till detta är att 16 § i den nya lagen innehåller bestämmelser om vilka rättegångsregler som skall gälla vid prövningen i Marknadsdomstolen efter överklagande av Konkurrensverkets beslut.

Riksdagen beslutade den 16 februari 2005 att anta regeringens förslag till ny försäkringsavtalslag (prop. 2003/04, bet. 2004/05:LU4, rskr. 2004/05:160). I samband därmed ändrades även bl.a. ifrågavarande bestämmelse i lagen om marknadsdomstol m.m. Ändringen utfärdades den 10 mars 2005 och träder i kraft den 1 januari 2006. Regeringens nu framlagda förslag har med anledning härav lagtekniskt utformats som dels en lag om ändring i lagen om ändring i lagen om marknadsdomstol m.m. dels en lag om ändring i lagen om marknadsdomstol m.m.

2 kap.

13 § Om det finns särskilda skäl, får Skatteverket för visst fall tillåta att dokument, mikroskrift och maskinläsbara medier som används för att bevara räkenskapsinformation förstörs före utgången av den tid som anges i 11 §.

Även om ett tillstånd enligt första stycket har meddelats, får dokument, mikroskrift och maskinläsbara medier som används för att bevara information som omfattas av lagen (2005:000) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. inte förstöras förrän tidigast fem år efter utgången av det kalenderår då räkenskapsåret avslutades.

(Jfr artikel 5 i transparensdirektivet)

Det föreslagna nya andra stycket är avsett att säkerställa vissa krav i artikel 5.1 och artikel 5.2 om bevarande av information. Ändringen innebär att även om ett tillstånd enligt första stycket har meddelats så får sådan information som omfattas av lagen om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. tidigast förstöras efter fem år. Bestämmelsen omfattar, förutom sådan information som är räkenskapsinformation enligt lagen om kommunal redovisning, även annat som skall bevaras som sådan information till följd av den föreslagna bestämmelsen i 6 § lagen om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m.

7.4 Förslaget till lag om ändring i bokföringslagen (1999:1078)

7 kap.

7 § Om det finns särskilda skäl, får Skatteverket för visst fall tillåta att dokument, mikroskrift och maskinläsbara medier som används för att bevara räkenskapsinformation förstörs före utgången av den tid som anges i 2 §.

Tillstånd enligt första stycket ges av Finansinspektionen när det gäller företag som står under inspektionens tillsyn.

Även om ett tillstånd enligt första stycket har meddelats, får dokument, mikroskrift och maskinläsbara medier som används för att bevara information som omfattas av lagen (2005:000) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. inte förstöras förrän tidigast fem år efter utgången av det kalenderår då räkenskapsåret avslutades.

(Jfr artikel 5 i transparensdirektivet)

Ändringen, som innebär att ett nytt tredje stycke förs till paragrafen, Prop. 2004/05:140
motsvarar förslaget till ändring av 2 kap. 13 § lagen (1997:614) om
kommunal redovisning (se författningskommentaren till den paragrafen,
avsnitt 7.3).

I betänkandet föreslås en lag som införlivar EG-kommissionens direktiv 80/723/EEG av den 25 juni 1980 om insyn i de finansiella förbindelserna mellan medlemsstaterna och offentliga företag samt i vissa företags ekonomiska förhållanden, senast ändrat genom direktiv 2000/52/EG; det s.k. transparensdirektivet. Direktivet ställer krav på två särskilda redovisningar som skall underlätta kommissionens tillämpning av EG:s konkurrensregler.

Lagförslaget i den första delen innebär ett tydliggörande av föreskrifter i direktivet som skall säkerställa kommissionens insyn i de finansiella förbindelserna mellan, å ena sidan, offentliga myndigheter (stat, kommun och andra territoriella myndigheter) och, å andra sidan, offentlig företagsverksamhet. Det gäller oavsett om verksamheten bedrivs inom myndigheten eller i ett bolag där myndigheten har ett dominerande inflytande. Bestämmelserna innebär att det tydligt skall redovisas bl.a. vilka offentliga medel som myndigheten har tillfört företagsverksamheten och hur medlen har använts (öppen redovisning). Det gäller särskilt kapitaltillskott och annat som kan vara offentligt stöd.

Förslaget i den andra delen innebär att företag som bedriver, å ena sidan, ekonomisk verksamhet med ett legalt monopol eller liknande särställning och, å andra sidan, annan affärsverksamhet skall särredovisa intäkter och kostnader för de båda områdena (separat redovisning). Dessa bestämmelser kan omfatta både offentliga och privata företag. I fråga om offentlig företagsverksamhet gäller reglerna oavsett om verksamheten bedrivs inom myndigheten eller i ett bolag.

Från de nya bestämmelserna undantas, i enlighet med direktivet, företag vilkas nettoomsättning understiger 40 miljoner euro och företag som inte påverkar handeln med andra EES-länder i nämnvärd omfattning. Bestämmelserna om den separata redovisningen skall inte heller gälla för verksamheter som omfattas av andra EG-relaterade bestämmelser om separat redovisning [t.ex. reglerna i ellagen (1997:857) om separat redovisning av elnätsverksamhet].

I huvudsak samma regler om bevarande skall gälla för informationen från den öppna och separata redovisningen som för annan räkenskapsinformation. Informationen skall på begäran ges in till Konkurrensverket och överlämnas till EG-kommissionen.

För att kontrollera att redovisningskraven uppfylls föreslås att revisor eller annan oberoende sakkunnig skall granska redovisningarna. Konkurrensverket förlås få en tillsynsroll. Verket skall även vidarebefordra den information från redovisningarna som EG-kommissionen begär.

De nya redovisnings- och rapporteringskraven skall kunna genomdrivas genom vitesföreläggande. Bevarandet av information från redovisningarna föreslås bli straffrättsligt sanktionerat i samma omfattning som gäller för räkenskapsinformation enligt ordinarie redovisningsförfattningar.

Det förlås vidare att äldre föreskrifter i direktivet om årlig ekonomisk rapportering till kommissionen som avser större offentliga företag inom tillverkningsindustrin lagfästs. Här har direktivet hittills fullgjorts genom

rapportering av regeringen efter insamling av information i enskilda fall.
Uppgiften föreslås nu bli lagd på Konkurrensverket.

Prop. 2004/05:140
Bilaga 1

Förslag till transparenslag

Härigenom föreskrivs¹ följande.

Lagens innehåll

1 §

I denna lag finns bestämmelser som syftar till att ge konkurrensmyndigheter insyn i de finansiella förbindelserna mellan offentliga myndigheter och offentliga företag samt i vissa företags ekonomiska verksamhet.

Definitioner

2 §

I denna lag betyder:

1. *Offentliga myndigheter* – statliga myndigheter, kommuner, landsting och andra territoriella myndigheter.

2. *Offentligt företag* – ett företag som offentliga myndigheter direkt eller indirekt har ett dominerande inflytande över på grund av ägarskap, finansiell medverkan eller de regler som gäller för företaget. Om inte annat följer av omständigheterna skall ett dominerande inflytande anses finnas om offentliga myndigheter direkt eller indirekt innehar mer än hälften av rösterna eller kapitalet i företaget eller har rätt att utse mer än hälften av personerna i företagets administrativa eller verkställande ledning eller i dess styrelse.

3. *Offentligt företag inom tillverkningsindustrin* – ett offentligt företag med en nettoomsättning som till minst hälften hänför sig till verksamhet som anges i Avdelning D: Tillverkning, i bilagan till Rådets förordning (EEG) nr 3037/90 av den 9 oktober 1990 om statistisk näringsgrensindelning i Europeiska gemenskapen (Nace, rev. 1).

4. *Exklusiva rättigheter* – rättigheter som en medlemsstat eller en offentlig myndighet genom lag eller annan författning eller något administrativt instrument beviljar ett företag och som ger företaget ensamrätt att bedriva viss verksamhet inom ett geografiskt område.

¹ Jfr kommissionens direktiv 80/723/EEG av den 25 juni 1980 om insyn i de finansiella förbindelserna mellan medlemsstater och offentliga företag samt i vissa företags ekonomiska verksamhet (EGT L 195, 29.7.1980 s. 35, Celex 31980L0728), senast ändrat genom kommissionens direktiv 2000/52/EG av den 26 juli 2000 (EGT L193, 29.7.2000, s 75, Celex 300L0052).

5. *Särskilda rättigheter* – rättigheter som en medlemsstat eller en offentlig myndighet genom lag eller annan författning eller något administrativt instrument beviljar ett begränsat antal företag och som inom ett geografiskt område

Prop. 2004/05:140
Bilaga 2

a) begränsar antalet företag som har rätt att bedriva viss verksamhet till två eller flera,

b) beviljar flera konkurrerande företag tillstånd att bedriva viss verksamhet, eller

c) ger ett eller flera företag författningsmässiga fördelar som i betydande mån påverkar andra företags möjligheter att bedriva samma verksamhet på i allt väsentligt likvärdiga villkor.

Som särskilda rättigheter enligt första stycket 5 anses inte sådana rättigheter som beviljats enligt objektiva, proportionerliga och icke-diskriminerande kriterier.

Öppen redovisning av finansiella förbindelser

3 §

Ett offentligt företag skall redovisa sina finansiella förbindelser med offentliga myndigheter så att det tydligt framgår vilka offentliga medel som företaget fått direkt eller indirekt, via andra offentliga företag eller finansiella institut, och hur medlen har använts (öppen redovisning). En offentlig myndighet skall på samma sätt redovisa vilka offentliga medel som myndigheten gett direkt till offentliga företag och hur medlen skall användas.

Av den öppna redovisningen skall särskilt framgå finansiella förbindelser som avser kapitaltillskott, förlustbidrag, amorteringsfria eller på annat sätt förmånliga lån, gynnande genom avstående från vinst, fordran eller normal avkastning på offentliga medel samt ersättningar för ekonomiska ålägganden från myndigheter.

Redovisningsskyldigheten för företag och myndigheter enligt första stycket omfattar inte myndigheters förbindelser med

1. företag som bedriver verksamhet som inte i nämnvärd omfattning kan påverka handeln med andra EES-länder,

2. företag som är kreditinstitut såvitt avser insättningar på normala affärsmässiga villkor, eller

3. företag med en nettoomsättning som för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren har understigit 40 miljoner euro eller, om företaget är ett kreditinstitut, en balansomslutning som vid vart och ett av de två senaste räkenskapsårens utgång har understigit 800 miljoner euro.

4 §

En särskild ekonomisk redovisning (separat redovisning) skall för varje räkenskapsår upprättas för ett företag som har

1. beviljats exklusiva eller särskilda rättigheter, eller
2. anförtrotts att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse enligt artikel 86.2 i EG-fördraget och som fått offentligt stöd i någon form för detta, allt under förutsättning att företaget även bedriver annan ekonomisk verksamhet.

Redovisningsskyldigheten enligt första stycket gäller inte för

- a) företag som bedriver verksamhet som inte i nämnvärd omfattning kan påverka handeln med andra EES-länder,
- b) företag med en nettoomsättning som för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren har understigit 40 miljoner euro eller, om företaget är ett kreditinstitut, en balansomslutning som vid vart och ett av de två senaste räkenskapsårens utgång har understigit 800 miljoner euro,
- c) företag enligt första stycket 2 som fått det offentliga stödet för en skälig tidsperiod genom ett öppet, genomblickbart och ickediskriminerande förfarande, eller
- d) verksamheter som omfattas av särskilda bestämmelser om separat redovisning av motsvarande slag med EG-rättslig grund.

5 §

I den separata redovisningen skall

1. organisationen och finansieringen av olika verksamheter beskrivas,
2. intäkter och kostnader i företagets verksamheter enligt 4 § första stycket 1 och 2 redovisas skilt från intäkter och kostnader i annan verksamhet, vilket skall göras på ett korrekt och konsekvent sätt enligt sakligt motiverade principer, och
3. principerna och metoderna för beräkningen och fördelningen av intäkter och kostnader för olika verksamheter anges på ett tydligt och fullständig sätt.

Händelser av ekonomisk art skall löpande redovisas uppdelat på de olika verksamheter som skall redovisas åtskilda enligt första stycket 2.

Revision

6 §

Företagets revisor eller en annan oberoende sakkunnig person skall för varje räkenskapsår granska om en öppen redovisning och en separat redovisning för ett företag har fullgjorts i enlighet med bestämmelserna i denna lag och i föreskrifter som meddelats med stöd av denna lag.

Revisorn eller den sakkunnige skall utfärda ett särskilt intyg över granskningen. Intyget skall lämnas till stämman och styrelsen eller

motsvarande lednings- och förvaltningsorgan på samma sätt och inom samma tid som föreskrivs för revisionsberättelsen enligt tillämplig revisionsförfattning för företaget.

Prop. 2004/05:140
Bilaga 2

Årlig rapportering för vissa offentliga tillverkningsföretag och holding-företag

7 §

Ett offentligt företag inom tillverkningsindustrin skall för varje räkenskapsår som nettoomsättningen överstiger 250 miljoner euro ge in bestyrkta kopior av följande handlingar till regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer:

1. årsredovisningen,
2. varje koncernredovisning eller motsvarande sammanställd redovisning som företaget omfattas av,
3. revisionsberättelser som avser redovisningar enligt 1 och 2,
4. kallelse till och protokoll från stämma eller motsvarande sammanträde där redovisningar enligt 1 och 2 har behandlats, och
5. om det inte framgår av årsredovisningen, en särskild handling med upplysningar om
 - a) mottagna kapitaltillskott och alla väsentliga villkor för tillskotten,
 - b) lån och andra krediter som beviljats av offentliga myndigheter samt alla väsentliga villkor för krediterna,
 - c) garantier och andra säkerheter som ställts av offentliga myndigheter samt alla väsentliga villkor för säkerheterna,
 - d) utdelning och annan disposition av vinstmedel, samt
 - e) mottagna bidrag, befrielse från skulder och alla andra former av offentligt stöd.

Handlingarna skall ges in inom den tid som gäller för redovisningarna enligt tillämplig redovisningsförfattning för företaget.

Vad som föreskrivs i första och andra styckena gäller även ett holding-företag som har ett eller flera offentliga företag inom tillverkningsindustrin som dotterföretag, om sådana dotterföretags sammanlagda nettoomsättning överstiger 250 miljoner euro.

Normgivningsbemyndiganden

8 §

Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. den öppna redovisningens och den separata redovisningens utformning och innehåll i olika företag samt om att information från sådana redovisningar skall ges in till en eller flera myndigheter, och

2. revisionen av den öppna redovisningen och den separata redovisningen enligt 6 § samt om att revisionsintyget skall ges in till en eller flera myndigheter.

Prop. 2004/05:140
Bilaga 2

Tillsyn m.m.

9 §

Tillsynen över företags efterlevnad av denna lag och av föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen utövas av Konkurrensverket.

Verket skall till Europeiska gemenskapernas kommission

1. senast den 31 mars varje år överlämna en förteckning över vilka offentliga företag inom tillverkningsindustrin och holdingföretag som omfattas av rapporteringsskyldigheten i 7 §,

2. årligen överlämna handlingar och annan ekonomisk information för sådana företag som avses i 7 §, och

3. om kommissionen begär det, överlämna sådan information från en öppen redovisning eller separat redovisning som är av betydelse för granskningen av företag enligt europeiska gemenskapernas konkurrens- och statsstödsregler samt annan information som behövs för att utvärdera denna information.

Bestämmelser om föreläggande, vite, överklaganden och rättegångsbestämmelser finns i 45, 46, 54–56 a, 57, 59, 60, 64 och 65 §§ konkurrenslagen (1993:20).

10 §

Bestämmelser om bevarande av information från en öppen redovisning eller en separat redovisning för verksamheter som bedrivs inom en kommun eller ett landsting finns i 1 kap. 6 § och 2 kap. 14 § lagen (1997:614) om kommunal redovisning. Motsvarande bestämmelser för verksamheter som bedrivs av en fysisk eller juridisk person som omfattas av bokföringslagen (1999:1078) finns i 1 kap. 2 a § och 7 kap. 2 a § samma lag.

1. Denna lag träder ikraft den 1 juli 2004.

2. Bestämmelserna i 3–6 §§ tillämpas första gången av företag och offentliga myndigheter för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 30 juni 2004.

Förslag till lag om ändring i konkurrenslagen (1993:20)

Härigenom föreskrivs² att 45 och 56 §§ konkurrenslagen (1993:20) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

45 §

Om det behövs för att Konkurrensverket skall kunna fullgöra sina uppgifter enligt denna lag, får verket ålägga

Om det behövs för att Konkurrensverket skall kunna fullgöra sina uppgifter enligt denna lag *eller 9 § transparenslagen (2004:000)*, får verket ålägga

1. ett företag eller någon annan att tillhandahålla uppgifter, handlingar eller annat,

2. den som förväntas kunna lämna upplysningar i saken att inställa sig för förhör på tid och plats som verket bestämmer,

3. en kommun eller ett landsting som driver verksamhet av ekonomisk eller kommersiell natur att redovisa kostnader och intäkter i verksamheten.

3. en kommun eller ett landsting som driver verksamhet av ekonomisk eller kommersiell natur att redovisa kostnader och intäkter i verksamheten, och

4. ett företag att efterleva vad som föreskrivs i 3–7 §§ transparenslagen eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av den lagen.

56 §

Den som är uppgiftsskyldig enligt denna lag får inte betungas onödigt.

Den som är uppgiftsskyldig enligt denna lag eller transparenslagen (2004:000) får inte betungas onödigt.

Denna lag träder ikraft den 1 juli 2004.

² Jfr kommissionens direktiv 80/723/EEG av den 25 juni 1980 om insyn i de finansiella förbindelserna mellan medlemsstater och offentliga företag samt i vissa företags ekonomiska verksamhet (EGT L 195, 29.7.1980 s. 35, Celex 31980L0728), senast ändrat genom kommissionens direktiv 2000/52/EG av den 26 juli 2000 (EGT L 193, 29.7.2000, s 75, Celex 300L0052).

Förslag till lag om ändring i lagen (1997:614) om kommunal redovisning

Härigenom föreskrivs³ att det i lagen (1997:614) om kommunal redovisning skall införas två nya paragrafer, 1 kap. 6 § och 2 kap. 14 §, av följande lydelse.

1 kap.

6 §

Information i en öppen redovisning och en separat redovisning enligt 3 och 4 §§ transparenslagen (2004:000) samt uppgifter av betydelse för dessa redovisningar skall anses som räkenskapsinformation enligt denna lag även om det inte följer av 5 § första stycket

2 kap.

14 §

Trots 11 § behöver räkenskapsinformation som skall anses som sådan information bara på grund av 1 kap. 6 § endast bevaras fram till och med det femte året efter utgången av det kalenderår då räkenskapsåret avslutades.

Denna lag träder ikraft den 1 juli 2004 och tillämpas första gången för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 30 juni 2004.

³ Jfr kommissionens direktiv 80/723/EEG av den 25 juni 1980 om insyn i de finansiella förbindelserna mellan medlemsstater och offentliga företag samt i vissa företags ekonomiska verksamhet (EGT L 195, 29.7.1980 s. 35, Celex 31980L0728), senast ändrat genom kommissionens direktiv 2000/52/EG av den 26 juli 2000 (EGT L 193, 29.7.2000, s. 75, Celex 300L0052).

Förslag till lag om ändring i bokföringslagen (1999:1078)

Härigenom föreskrivs⁴ att det i bokföringslagen (1999:1078) skall införas två nya paragrafer, 1 kap. 2 a § och 7 kap. 2 a §, av följande lydelse.

1 kap.

2 a §

Information i en öppen redovisning och en separat redovisning enligt 3 och 4 §§ transparenslagen (2004:000) samt uppgifter av betydelse för dessa redovisningar skall anses som räkenskapsinformation enligt denna lag även om det inte följer av 2 § första stycket 9.

7 kap.

2 a §

Trots 2 § behöver räkenskapsinformation som skall anses som sådan information bara på grund av 1 kap. 2 a § endast bevaras fram till och med det femte året efter utgången av det kalenderår då räkenskapsåret avslutades.

Denna lag träder ikraft den 1 juli 2004 och tillämpas första gången för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 30 juni 2004.

⁴ Jfr kommissionens direktiv 80/723/EEG av den 25 juni 1980 om insyn i de finansiella förbindelserna mellan medlemsstater och offentliga företag samt i vissa företags ekonomiska verksamhet (EGT L 195, 29.7.1980 s. 35, Celex 31980L0728), senast ändrat genom kommissionens direktiv 2000/52/EG av den 26 juli 2000 (EGT L 193, 29.7.2000, s. 75, Celex 300L0052).

Förteckning över remissinstanser

Prop. 2004/05:140
Bilaga 3

Riksbanken, Hovrätten i Nedre Norrland, Kammarrätten i Stockholm, Domstolsverket, Riksåklagaren, Datainspektionen, Statskontoret, Marknadsdomstolen, Kommerskollegium, Försvarmakten, Statens räddningsverk, Riksgäldskontoret, Finansinspektionen, Ekonomistyrningsverket, Riksskatteverket, Riksrevisionsverket, Länsstyrelsen i Malmö, Länsstyrelsen i Östersund, Lantmäteriverket, Banverket, Vägverket, Sjöfartsverket, Luftfartsverket, Konkurrensverket, Verket för näringslivsutveckling, Svenska Kommunförbundet, Landstingsförbundet, Sveriges advokatsamfund, Föreningen Svenskt Näringsliv, Företagarnas riksorganisation, Almega, Bokföringsnämnden, Föreningen Auktoriserade Revisorer, Företagarförbundet, Konkurrensrådet, Redovisningsrådet, Näringslivets nämnd för regelgranskning, Svenska Revisorsamfundet SRS, Sveriges Allmännyttiga Bostadsföretag, Telia AB, Apoteket AB, Posten AB, Samhall AB, Sjö AB, Svenska Kraftnät, Teracom AB, Vattenfall AB, Försvarmakten, Vägverket, Vin & Sprit AB, AssiDomän AB, LKAB, Sveaskog AB, SBAB

Kommissionens direktiv

Prop. 2004/05:140
Bilaga 4

av den 25 juni 1980 om insyn i de finansiella förbindelserna mellan medlemsstater och offentliga företag samt i vissa företags ekonomiska verksamhet

(80/723/EEG)◀
(EGT L 195, 29.7.1980, s. 35)

Ändrat genom:

		Officiella tidningen		
		nr	sida	datum
► M1	Kommissionens direktiv 85/413/EEG av den 24 juli 1985	L 229	20	28.8.1985
► M2	Kommissionens direktiv 93/84/EEG av den 30 september 1993	L 254	16	12.10.1993
► M3	Kommissionens direktiv 2000/52/EG av den 26 juli 2000	L 193	75	29.7.2000

Anm: I denna konsoliderade utgåva förekommer hänvisningar till den europeiska omräkningsenheten och/eller ecun. Från och med den 1 januari 1999 skall båda benämningarna förstås som hänvisningar till euron – rådets förordning (EEG) nr 3308/80 (EGT L 345, 20.12.1980, s. 1) och rådets förordning (EG) nr 1103/97 (EGT L 162, 19.6.1997, s. 1).

KOMMISSIONENS DIREKTIV

av den 25 juni 1980 om insyn i de finansiella förbindelserna mellan medlemsstater och offentliga företag samt i vissa företags ekonomiska verksamhet
(80/723/EEG)

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen, särskilt artikel 90.3, och med beaktande av följande:

Offentliga företag spelar en viktig roll i medlemsstaternas ekonomi.

Fördraget omfattar inte regler för ägande i medlemsstaterna. Lika behandling av privat och offentligt företagande måste därför garanteras.

Fördraget ålägger kommissionen att se till att medlemsstaterna inte ger sådant stöd till offentliga eller privata företag som strider mot den gemensamma marknaden.

Emellertid kan de finansiella förbindelserna mellan myndigheter och offentliga företag vara så komplicerade att uppgiften försvåras.

En rättvis och effektiv tillämpning av reglerna i fördraget om stöd till såväl offentliga som privata företag förutsätter möjlighet till insyn i dessa förbindelser.

Genom denna insyn skall det vara möjligt att skilja mellan statens roll som offentlig myndighet och statens roll som ägare.

Artikel 90.1 ålägger medlemsstaterna vissa skyldigheter då det gäller offentliga företag. Artikel 90.3 ålägger vidare kommissionen att se till att dessa skyldigheter respekteras och ger kommissionen de medel som krävs för ändamålet, vilka innefattar rätten att ange villkoren för hur insyn skall uppnås.

Innebörden av begreppen *offentliga myndigheter* och *offentliga företag* måste sålunda klargöras.

Offentliga myndigheter kan utöva ett avgörande inflytande på hur offentliga företag agerar, inte bara som ägare eller majoritetsdelägare, utan också i kraft av det inflytande de utövar i lednings- och tillsynsorgan, som följd antingen av de bestämmelser som styr verksamheten eller av fördelningen av aktiekapital.

Allmänna medel kan tillföras offentliga företag antingen direkt eller indirekt. Möjligheten till insyn får inte bero på vilket sätt medel anslås.

Det torde också vara nödvändigt att redovisa skälen för att tillföra offentliga medel och att redogöra för hur de används.

Prop. 2004/05:140
Bilaga 4

Medlemsstaterna kan ha andra mål än ekonomiska för de offentliga företagen. I vissa fall lämnar staten ersättning för kostnader som företagen därvid tar på sig. Även sådan ersättning måste redovisas öppet.

Vissa företag bör undantas från tillämpningen av detta direktiv, antingen på grund av verksamhetens art eller på grund av omsättnings storlek. Det gäller vissa verksamheter utanför konkurrensområdet eller sådana som redan täcks av speciella gemenskapsregler, vilka garanterar tillräcklig insyn. Vidare avses offentliga företag inom sektorer där speciella bestämmelser råder, och företag som är alltför små för att motivera den administrativa kontrollapparaten.

Detta direktiv inskränker inte andra bestämmelser i fördraget, se särskilt artiklarna 90.2, 93 och 223.

Med hänsyn till att berörda företag är konkurrensutsatta, måste den information som ges vara underkastad sekretess.

Detta direktiv skall tillämpas i nära samarbete med medlemsstaterna och om så krävs revideras enligt vunna erfarenheter.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

1. Medlemsstaterna skall se till att finansiella förbindelser mellan offentliga myndigheter och offentliga företag redovisas öppet enligt föreskrifterna i detta direktiv, så att det klart framgår

- a) vilka allmänna medel som offentliga myndigheter direkt tillfört offentliga företag,
- b) vilka allmänna medel som offentliga myndigheter tillfört offentliga företag indirekt via andra offentliga företag eller finansiella institut,
- c) på vilket sätt dessa allmänna medel använts.

2. Medlemsstaterna skall, utan att det påverkar tillämpningen av de särskilda bestämmelser som fastställs av gemenskapen, säkerställa att den finansiella och organisatoriska strukturen i varje företag som är skyldigt att ha separat redovisning avspeglas korrekt i den separata redovisningen, så att följande anges tydligt:

- a) Kostnader och intäkter som härrör från de olika verksamheterna.
- b) Fullständiga uppgifter om de metoder som tillämpats på konteringen och fördelningen av kostnaderna och intäkterna på de olika verksamheterna.

Artikel 2

1. I detta direktiv används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

a) *offentliga myndigheter*: alla offentliga myndigheter, inbegripet staten och regionala och lokala myndigheter samt alla övriga territoriella myndigheter.

b) *offentliga företag*: varje företag, över vilket de offentliga myndigheterna direkt eller indirekt kan utöva ett dominerande inflytande till följd av ägarskap, finansiell medverkan eller gällande regler.

c) *offentliga företag i tillverkningssektorn*: företag vars huvudsakliga verksamhet, definierad som minst 50 procent av årsomsättningen, är tillverkning. Detta är företag vars verksamhet omfattas av Avdelning D-Tillverkning (underavdelning DA t.o.m. DN i Nace (rev. 1))¹

d) *företag som är skyldigt att ha separat redovisning*: varje företag som har beviljats särskilda eller exklusiva rättigheter av en medlemsstat enligt artikel 86.1 i fördraget, eller som anförtratts att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse enligt artikel 86.2 i fördraget, och som får statligt stöd i någon form, inbegripet subventioner, bidrag och ersättningar, för tillhandahållandet av en sådan tjänst, samtidigt som företaget även bedriver annan verksamhet.

e) *olika verksamheter*: å ena sidan alla varor eller tjänster, för vilka ett företag har beviljats särskilda eller exklusiva rättigheter, eller tjänster av allmänt ekonomiska intresse, som ett företag har anförtratts att tillhandahålla, och å andra sidan, varje annan enskild vara eller tjänst som ingår i företagets verksamhet.

f) *exklusiva rättigheter*: rättigheter som en medlemsstat beviljar ett företag genom lag eller annan författning eller något administrativt instrument som ger detta företag ensamrätt att tillhandahålla en tjänst eller bedriva en verksamhet inom ett bestämt geografiskt område.

g) *särskilda rättigheter*: rättigheter som en medlemsstat beviljar ett begränsat antal företag genom lag eller annan författning eller något administrativt instrument som, inom ett bestämt geografiskt område,

- på annat sätt än utifrån objektiva, proportionerliga och icke-diskriminerande kriterier begränsar antalet företag som har tillstånd att tillhandahålla en viss tjänst eller utföra en viss verksamhet till två eller flera,
- ger flera konkurrerande företag, på annat sätt än enligt dessa kriterier, tillstånd att tillhandahålla en viss tjänst eller utföra en viss verksamhet, eller
- ger ett eller flera företag på annat sätt än enligt dessa kriterier, författningenliga fördelar som i väsentlig grad påverkar andra företags möjligheter att tillhandahålla samma tjänst eller bedriva samma verksamhet på i allt väsentligt likvärdiga villkor.

2. Ett dominerande inflytande skall anses föreligga, när de offentliga myndigheterna direkt eller indirekt

a) äger majoriteten av företagets tecknade egenkapital,

b) kontrollerar majoriteten av röstetalet för bolagets samtliga aktier, eller

c) har rätt att utse fler än hälften av medlemmarna i företagets administrativa eller verkställande ledning eller i dess styrelse.

Artikel 3

¹ EGT L 83, 3.4.1993, s. 1.

Möjligheterna till insyn enligt M3 artikel 1.1 skall i synnerhet gälla för finansiella förbindelser mellan offentliga myndigheter och offentliga företag av följande slag:

- a) Täckande av driftunderskott.
- b) Tillskott av kapital.
- c) Amorteringsfria tillskott eller lån på förmånliga villkor.
- d) Gynnande genom avkall på vinst eller fordringar.
- e) Gynnande genom avkall på normal avkastningar på utnyttjande allmänna medel.
- f) Ersättning för ekonomiska ålägganden från myndigheter.

Artikel 3a

1. För att säkerställa den insyn som avses i artikel 1.2 skall medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att se till att varje företag som är skyldigt att ha separat redovisning

- a) för separat internredovisning för var och en av verksamheterna,
- b) korrekt konterar eller fördelar alla kostnader och intäkter på grundval av konsekvent tillämpade och sakligt motiverade redovisningsprinciper,
- c) klart anger vilka principer för kostnadsredovisning som ligger till grund för den separata redovisningen.

2. Punkt 1 skall endast tillämpas på verksamheter som inte omfattas av särskilda bestämmelser som fastställs av gemenskapen och skall inte påverka sådana skyldigheter för medlemsstater eller företag som härrör från fördraget eller från sådana särskilda bestämmelser.

Artikel 4

1. När det gäller den insyn som avses i artikel 1.1, skall direktivet inte tillämpas på finansiella förbindelser mellan offentliga myndigheter och

- a) offentliga företag vad beträffar tjänster som inte kan påverka handeln mellan medlemsstaterna i nämnvärd omfattning,
- b) centralbanker,
- c) offentliga kreditinstitut, när det gäller myndigheters insättningar av allmänna medel på normala affärsmässiga villkor, och
- d) offentliga företag vars totala nettoomsättning under de två sista räkenskapsåren före det år under vilket de i artikel 1.1 avsedda medlen har tillförts eller använts understiger 40 miljoner euro. För offentliga kreditinstitut skall dock motsvarande tröskelvärde vara en balansomslutning på 800 miljoner euro.

2. När det gäller den insyn som avses i artikel 1.2, skall detta direktiv inte tillämpas i följande fall:

- a) I fråga om företag som tillhandahåller tjänster som inte kan påverka handeln mellan medlemsstaterna i nämnvärd omfattning.
- b) I fråga om företag, vars totala nettoomsättning understiger 40 miljoner euro under de två räkenskapsår som föregår det år då det åtnjuter en särskild eller exklusiv rättighet som beviljats av en medlemsstat enligt artikel 86.1 i fördraget, eller under vilket det anförtrots att tillhandahålla

tjänster av allmänt ekonomiskt intresse enligt artikel 86.2 i fördraget, för offentliga kreditinstitut skall dock motsvarande tröskelvärde vara en balansomslutning på 800 miljoner euro.

Prop. 2004/05:140
Bilaga 4

c) Om det statliga stöd – oavsett om det ges som subvention, bidrag, ersättning eller i någon annan form – som beviljas ett företag, som anförtrotts att tillhandahålla en tjänst av allmänt intresse enligt artikel 86.2 i fördraget, har fastställts för en lämplig tidsperiod enligt ett öppet, genomblickbart och ickediskriminerande förfarande.

Artikel 5

1. Medlemsstaterna skall se till att information om finansiella förbindelser enligt artikel 1.1 hålls tillgänglig för kommissionen under fem år efter utgången av det räkenskapsår, då de allmänna medlen tillfördes det offentliga företaget. Om emellertid medlen används under ett senare räkenskapsår, skall de fem åren räknas från det årets utgång.

2. Medlemsstaterna skall se till att information om den finansiella och organisatoriska strukturen i sådana företag som avses i artikel 1.2 hålls tillgänglig för kommissionen under fem år från och med utgången av det räkenskapsår som informationen avser.

3. Medlemsstaterna skall, om kommissionen finner det nödvändigt, på begäran lämna information enligt punkterna 1 och 2, tillsammans med övrig nödvändig information, särskilt angående ändamålen för verksamheten.

Artikel 5a

1. Medlemsstaterna med tillverkande offentliga företag i tillverkningsindustrin skall lämna kommissionen den finansiella information som anges i punkt 2 årsvis enligt det tidsschema som anges i punkt 4.

2. Den finansiella information som krävs av varje offentligt företag i tillverkningsindustrin i enlighet med punkt 3 är följande:

i) Årsredovisningen och verksamhetsberättelsen enligt definitionerna i rådets direktiv 78/660/EEG². Årsredovisningen och verksamhetsberättelsen omfattar balansräkning och vinst- och förlusträkning, förklarande noter jämte uppgift om redovisningsprinciper, styrelseberättelse och redogörelser för företagets olika avdelningar och verksamheter. Vidare skall meddelanden om bolagsstämma och annan relevant information lämnas.

Följande information skall därutöver hållas tillgänglig i den mån den inte framgår av årsredovisningen:

ii) Tillskott av aktiekapital eller kapital som är av liknande art som aktiekapital, med uppgift om villkoren för tillskottet (dvs. stamaktier, preferensaktier, konvertibler samt räntesatser villkor för rätt till utdelning eller konvertering som är förknippade med dem).

² EGT nr L 222, 14.8.1978, s. 11.

- iii) Bidrag eller bidrag med villkorlig återbetalning.
- iv) Beviljade lån till företaget, däribland överdragningsrätter och förskott på kapitaltillskott, med angivande av räntesatser och lånevillkor och i förekommande fall den säkerhet som företaget ger långivaren.
- v) Garantier som givits av myndigheter till företaget vid lånefinansiering (med angivande av villkor och de avgifter som företaget har betalat för garantiåtagandena).
- vi) Utdelning och balanserade vinstmedel.
- vii) Varje annan form av statligt stöd, i synnerhet efterskänkande av staten tillkommande belopp, däribland sådana som avser återbetalning av lån och bidrag, bolagsskatt eller sociala avgifter och liknande avgifter.

3. De utgifter som krävs enligt punkt 2 skall lämnas för alla offentliga företag med en omsättning av mer än 250 miljoner M3 euro senaste räkenskapsår.

Informationen skall lämnas för varje offentligt företag för sig inklusive sådana som är belägna i medlemsstaterna och skall när så är lämpligt innefatta närmare uppgifter om alla transaktioner mellan offentliga företag inom och mellan företagsgrupper liksom mellan offentliga företag och staten. Det aktiekapital som avses i punkt 2 ii) skall omfatta direkta tillskott av aktiekapital från staten liksom aktiekapital som tillskjutits av offentliga holdingbolag eller andra offentliga företag (inklusive finansinstitut) både inom och utom samma koncern. Relationen mellan finansiär och mottagare skall alltid anges. På motsvarande sätt skall den information som krävs enligt punkt 2 lämnas för varje offentligt företag för sig och därjämte för holdingbolag som är moderbolag till en grupp eller undergrupp av flera offentliga företag vilkens sammanlagda försäljning gör att holdingbolaget klassificeras som tillverkningsindustrieföretag.

Vissa offentliga företag delar upp sin verksamhet på flera juridiskt åtskilda bolag. För sådana företag är kommissionen beredd att godta en koncernredovisning. Sammanställningen skall återge den ekonomiska verkligheten för en grupp företag som verkar i samma bransch eller i några nära samhörande branscher. Koncernredovisning är inte tillräckligt för grupper som endast har ett rent finansiellt samband.

4. Den information som krävs enligt punkt 2 skall lämnas kommissionen årsvis. Information som avser räkenskapsåret 1992 skall sändas till kommissionen inom två månader efter detta direktivs offentliggörande.

Under år 1993 och följande år skall informationen lämnas inom 15 vardagar efter det att det offentliga företaget har offentliggjort sin verksamhetsberättelse. I alla händelser, och speciellt för företag som inte offentliggör någon verksamhetsberättelse, gäller att den begärda informationen skall lämnas inom nio månader efter det att företagets räkenskapsår har gått till ända.

För att kommissionen skall kunna bestämma hur många företag som omfattas av rapporteringssystemet skall medlemsstaterna lämna

kommissionen en förteckning över de bolag som omfattas av denna artikel jämte uppgift om dessas omsättning inom två månader från det att detta direktiv offentliggjorts. Förteckningen skall uppdateras före den 31 mars varje år.

Prop. 2004/05:140
Bilaga 4

5. Denna artikel är tillämplig på bolag som ägs eller förvaltas av Treuhandanstalt först då det speciella rapporteringssystem som skapats för Treuhandanstaltinvesteringar upphör att gälla.

6. Medlemsstaterna skall förse kommissionen med alla ytterligare uppgifter som denna finner nödvändiga för att kunna göra en inträngande utvärdering av den information som lämnats.

Artikel 6

1. Kommissionen skall ej föra vidare sådan inhämtad information enligt artikel 5.3 som omfattas av sekretess.

2. Punkt 1 utgör inget hinder mot publicering av allmän information eller översikter, som inte behandlar enskilda offentliga företag vilka omfattas av detta direktiv.

Artikel 7

Kommissionen skall regelbundet underrätta medlemsstaterna om resultatet av detta direktivs tillämpning.

Artikel 8

Medlemsstaterna skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa detta direktiv från och med den 31 december 1981. De skall underrätta kommissionen om dessa.

Artikel 9

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

KOMMISSIONENS DIREKTIV

av den 25 juni 1980 om insyn i de finansiella förbindelserna mellan medlemsstater och offentliga företag (80/723/EEG)

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen, särskilt artikel 90.3, och med beaktande av följande:

Offentliga företag spelar en viktig roll i medlemsstaternas ekonomi.

Fördraget omfattar inte regler för ägande i medlemsstaterna. Lika behandling av privat och offentligt företagande måste därför garanteras.

Fördraget ålägger kommissionen att se till att medlemsstaterna inte ger sådant stöd till offentliga eller privata företag som strider mot den gemensamma marknaden.

Emellertid kan de finansiella förbindelserna mellan myndigheter och offentliga företag vara så komplicerade att uppgiften försvåras. En rättvis och effektiv tillämpning av reglerna i fördraget om stöd till såväl offentliga som privata företag förutsätter möjlighet till insyn i dessa förbindelser.

Genom denna insyn skall det vara möjligt att skilja mellan statens roll som offentlig myndighet och statens roll som ägare.

Artikel 90.1 ålägger medlemsstaterna vissa skyldigheter då det gäller offentliga företag. Artikel 90.3 ålägger vidare kommissionen att se till att dessa skyldigheter respekteras och ger kommissionen de medel som krävs för ändamålet, vilka innefattar rätten att ange villkoren för hur insyn skall uppnås.

Innebörden av begreppen offentliga myndigheter och offentliga företag måste sålunda klargöras.

Offentliga myndigheter kan utöva ett avgörande inflytande på hur offentliga företag agerar, inte bara som ägare eller majoritetsdelägare, utan också i kraft av det inflytande de utövar i lednings- och tillsynsorgan, som följd antingen av de bestämmelser som styr verksamheten eller av fördelningen av aktiekapitalet.

Allmänna medel kan tillföras offentliga företag antingen direkt eller indirekt. Möjligheten till insyn får inte bero på vilket sätt medel anslås. Det torde också vara nödvändigt att redovisa skälen för att tillföra offentliga medel och att redogöra för hur de används.

Medlemsstaterna kan ha andra mål än ekonomiska för de offentliga företagen. I vissa fall lämnar staten ersättning för kostnader som företagen därvid tar på sig. Även sådan ersättning måste redovisas öppet.

Prop. 2004/05:140
Bilaga 4

Vissa företag bör undantas från tillämpningen av detta direktiv, antingen på grund av verksamhetens art eller på grund av omsättningens storlek. Det gäller vissa verksamheter utanför konkurrensområdet eller sådana som redan täcks av speciella gemenskapsregler, vilka garanterar tillräcklig insyn. Vidare avses offentliga företag inom sektorer där speciella bestämmelser råder, och företag som är alltför små för att motivera den administrativa kontrollapparaten.

Detta direktiv inskränker inte andra bestämmelser i fördraget, se särskilt artiklarna 90.2, 93 och 223.

Med hänsyn till att berörda företag är konkurrensutsatta, måste den information som ges vara underkastad sekretess.

Detta direktiv skall tillämpas i nära samarbete med medlemsstaterna och om så krävs revideras enligt vunna erfarenheter.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Medlemsstaterna skall se till att finansiella förbindelser mellan offentliga myndigheter och offentliga företag redovisas öppet enligt föreskrifterna i detta direktiv, så att det klart framgår

- a) vilka allmänna medel som offentliga myndigheter direkt tillfört offentliga företag,
- b) vilka allmänna medel som offentliga myndigheter tillfört offentliga företag indirekt via andra offentliga företag eller finansiella institutioner,
- c) på vilket sätt dessa allmänna medel använts.

Artikel 2

I detta direktiv avses med

- offentliga myndigheter: staten och regionala eller lokala myndigheter,
- offentliga företag: varje företag, över vilket de offentliga myndigheterna direkt eller indirekt kan utöva ett dominerande inflytande till följd av ägarskap, finansiell medverkan eller gällande regler.

Ett dominerande inflytande skall anses föreligga, när de offentliga myndigheterna direkt eller indirekt

- a) äger majoriteten av företagets tecknade egenkapital,
- b) kontrollerar majoriteten av röstetalet för bolagets samtliga aktier, eller
- c) har rätt att utse fler än hälften av medlemmarna i företagets administrativa eller verkställande ledning eller i dess styrelse.

Artikel 3

Möjligheterna till insyn enligt artikel 1 skall i synnerhet gälla för finansiella förbindelser mellan offentliga myndigheter och offentliga företag av följande slag:

- a) Täckande av driftunderskott.
- b) Tillskott av kapital.
- c) Amorteringsfria tillskott eller lån på förmånliga villkor.
- d) Gynnande genom avkall på vinst eller fordringar.
- e) Gynnande genom avkall på normal avkastning på utnyttjade allmänna medel.
- f) Ersättning för ekonomiska ålägganden från myndigheter.

Artikel 4

Direktivet skall inte tillämpas på finansiella förbindelser mellan offentliga myndigheter och

- a) offentliga företag, i fråga om tjänster utan nämnvärd inverkan på handeln mellan medlemsstaterna,
- b) offentliga företag i fråga om verksamhet inom något av följande områden:

- vatten och energi, varvid beträffande atomenergi innefattas framställning och anrikning av uran, återanvändning av kärnbränsle och beredning av material innehållande plutonium,
- post och telekommunikationer,
- transporter,

c) offentliga kreditinstitut,

d) offentliga företag med omsättning exklusive skatt som ej uppgår till sammanlagt 40 miljoner europeiska beräkningsenheter under de två räkenskapsåren före det år under vilket de medel som avses i artikel 1 tillförts eller använts.

Artikel 5

1. Medlemsstaterna skall se till att information om finansiella förbindelser enligt artikel 1 hålls tillgänglig för kommissionen under fem år efter utgången av det räkenskapsår, då de allmänna medlen tillfördes det offentliga företaget. Om emellertid medlen används under ett senare räkenskapsår, skall de fem åren räknas från det årets utgång.

2. Medlemsstaterna skall när kommissionen finner det nödvändigt på begäran lämna information enligt punkt 1, tillsammans med övrig nödvändig information, särskilt angående ändamålet med verksamheten.

Artikel 6

1. Kommissionen skall ej föra vidare sådan inhämtad information enligt artikel 5.2 som omfattas av sekretess.

2. Punkt 1 utgör inget hinder mot publicering av allmän information eller översikter, som inte behandlar enskilda offentliga företag vilka omfattas av detta direktiv. Prop. 2004/05:140
Bilaga 4

Artikel 7

Kommissionen skall regelbundet underrätta medlemsstaterna om resultatet av detta direktivs tillämpning.

Artikel 8

Medlemsstaterna skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa detta direktiv från och med den 31 december 1981. De skall underrätta kommissionen om dessa.

Artikel 9

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Bryssel den 25 juni 1980.

På kommissionens vägnar
Raymond VOUEL
Ledamot av kommissionen

KOMMISSIONENS DIREKTIV

av den 24 juli 1985 om ändring av direktiv 80/723/EEG om insyn i de finansiella förbindelserna mellan medlemsstater och offentliga företag (85/413/EEG)

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen, särskilt artikel 90.3, och med beaktande av följande:

I artikel 4 b och c i kommissionens direktiv 80/723/EEG³ undantas från direktivets tillämpningsområde offentliga företag inom vatten- och energiförsörjning, post och telekommunikationer, transporter samt offentliga kreditinstitut.

Offentliga företag inom dessa områden spelar en viktig roll i medlemsstaterna. På grund av utvecklingen av de berörda sektorernas konkurrensläge och av den tilltagande ekonomiska integrationen har det visat sig viktigare än förut att ha möjlighet till insyn i de finansiella förbindelserna mellan medlemsstaterna och offentliga företag på vissa områden som tidigare varit undantagna.

Lika behandling av offentliga och privata företag måste gälla även inom dessa områden. Framför allt måste insyn skapas i finansiella förbindelser mellan medlemsstater och offentliga företag i de angivna sektorerna av samma skäl och i samma utsträckning som för företag inom ramen för direktiv 80/723/EEG.

Fördraget ålägger kommissionen att se till att medlemsstaterna inte lämnar stöd som strider mot den gemensamma marknaden vare sig till offentliga eller privata företag i dessa sektorer.

I samband med att direktiv 80/723/EEG anmälades meddelade kommissionen medlemsstaterna att undantaget för dessa sektorer gällde bara tillfälligt.

Enligt artikel 232.1 i Romfördraget skall bestämmelserna i detta ej påverka bestämmelserna i Fördraget om Europeiska kol- och stålgemenskapen. Emellertid innehåller det senare fördraget specialbestämmelser, som anger medlemsstaternas skyldigheter i fråga om offentliga företag och stöd. Därmed skall artikel 90 i Romfördraget inte tillämpas på offentliga företag som avses i Fördraget om Europeiska kol- och stålgemenskapen.

Enligt artikel 232.2 i Romfördraget får dess bestämmelser inte avvika från Fördraget om upprättandet av Europeiska atomenergigemenskapen. I det senare finns dock inga bestämmelser om offentliga företag eller

³ EGT nr L 195, 29.7.1980, s. 35.

stöd, varför Romfördragets artikel 90 är tillämplig på atomenergiområdet.

Prop. 2004/05:140
Bilaga 4

Genom rådets lagstiftning regleras redan i stor utsträckning insynen i medlemsstaternas finansiella förbindelser med offentliga företag inom verksamhetsområdena järnvägar, vägar och transporter på inre vattenvägar. Detta direktiv strider ej mot denna lagstiftning.

Direktiv 80/723/EEG innehåller bestämmelser, särskilt i artiklarna 3 och 5, för att underlätta kommissionens uppgift enligt denna rådslagstiftning, i synnerhet då det gäller att framställa regelbundet återkommande rapporter om berörda offentliga företag.

Tillämpningsområdet för direktiv 80/723/EEG skall sålunda utsträckas till att omfatta hela transportsektorn.

Direktivet täcker även medlemsstaternas finansiella förbindelser med offentliga kreditinstitut. Emellertid omfattar direktivet inte centralbanker med ansvar för penningpolitiken.

Myndigheter deponerar ofta medel kortfristigt i offentliga kreditinstitut på normala, affärsmässiga villkor. Sådana insättningar är inte förknippade med särskilda förmåner för kreditinstituten och skall därför inte omfattas av direktivet.

Ett kreditinstituts ekonomiska betydelse beror inte på omsättningen utan på balansomslutningen. Därför skall gränsvärdet enligt artikel 4 d i direktiv 80/723/EEG när det gäller kreditinstitut avse det senare kriteriet.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Artikel 4 i direktiv 80/723/EEG skall ersättas med följande:

”Artikel 4

Detta direktiv skall inte tillämpas på finansiella förbindelser mellan myndigheter och

- a) offentliga företag vad beträffar tjänster utan nämnvärd inverkan på handeln mellan medlemsstater,
- b) centralbanker och Institut Monétaire Luxembourgeois,
- c) offentliga kreditinstitut, när det gäller myndigheters insättningar av allmänna medel på normala affärsmässiga villkor,
- d) offentliga företag vars totala omsättning före skatt under de två sista räkenskapsåren före det år under vilket de i artikel 1 avsedda medlen har tillförts eller använts understiger 40 miljoner ecu. För offentliga kreditinstitut skall dock motsvarande tröskelvärde vara en balansomslutning på 800 miljoner ecu.”

Artikel 2

Prop. 2004/05:140
Bilaga 4

Medlemsstaterna skall vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa detta direktiv från och med 1 januari 1986. De skall underrätta kommissionen om detta.

Artikel 3

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Bryssel den 24 juli 1985

På kommissionens vägnar
Peter SUTHERLAND
Ledamot av kommissionen

KOMMISSIONENS DIREKTIV 93/84/EEG

av den 30 september 1993 om ändring av direktiv 80/723/EEG om insyn i de finansiella förbindelserna mellan medlemsstater och offentliga företag

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION HAR
ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska ekonomiska gemenskapen, särskilt artikel 90.3 i detta, och med beaktande av följande:

Genom kommissionens direktiv 80/723/EEG¹, ändrat genom direktiv 85/413/EEG², infördes ett system som ålägger medlemsstaterna att säkerställa möjlighet till insyn i de finansiella förbindelserna mellan myndigheter och offentliga företag. I det direktivet krävs också att viss information sparas hos medlemsstaterna och på begäran lämnas till kommissionen.

Direktiv 80/723/EEG innehåller bestämmelser, särskilt i artiklarna 3 och 5, som kan göra det lättare för kommissionen att fullgöra sina åtaganden.

Offentliga företag spelar en viktig roll i medlemsstaternas ekonomiska liv. Behovet av insyn i de finansiella förbindelserna mellan medlemsstaterna och deras offentliga företag har visat sig vara större än tidigare, på grund av förändringar i konkurrensläget på den gemensamma marknaden, i synnerhet som gemenskapen utvecklas mot större ekonomisk integration och social samhörighet.

Medlemsstaterna har antagit Europeiska enhetsakten vilket har lett till skapandet av den inre marknaden med verkan från och med den 1 januari 1993. Detta har ökat konkurrenstrycket och medför att kommissionen måste vaka över att fördelarna med den inre marknaden till fullo uppnås. I och med genomförandet av den inre marknaden blir det alltmera nödvändigt att se till att offentliga och privata företag får samma möjligheter.

Det har konstaterats att en betydande del av de finansiella flödena mellan en stat och dess offentliga företag sker genom en mängd olika slags finansiella överföringar och inte bara i form av kapitaltillskott eller tillskott av liknande art.

Särskilt inom tillverkningsindustrin har kommissionen konstaterat att betydande statligt stöd har getts utan att anmälas i enlighet med artikel 93.3 i fördraget. Första³, andra⁴ och tredje⁵ undersökningarna av statligt

¹ EGT nr L 195, 29.7.1980, s. 35.

² EGT nr L 229, 28.8.1985, s. 20.

³ ISBN 92-825-9536-6.

⁴ ISBN 92-826-0387-3.

⁵ ISBN 92-826-4638-6.

stöd bekräftar att statsstöd alljämt i stor utsträckning ges på ett otillåtet sätt.

Prop. 2004/05:140
Bilaga 4

Ett rapporteringssystem som bygger på kontroll i efterhand av de finansiella flödena mellan myndigheter och offentliga företag kommer att sätta kommissionen i stånd att fullgöra sina åtaganden. Kontrollsystemet måste omfatta detaljerad ekonomisk information. Sådan är inte alltid offentligt tillgänglig, och om så är fallet är den inte alltid tillräckligt detaljerad för att kunna tjäna som underlag för en utvärdering av de finansiella flödena mellan staten och offentliga företag.

Alla uppgifter som begärs kan anses stå i skäligt förhållande till det syfte som skall tillgodoses, om man tar hänsyn till att de redan omfattas av uppgiftsplikten enligt fjärde rådsdirektivet 78/660/EEG⁶ om årsredovisningar i bolag, senast ändrat genom direktiv 90/605/EEG⁷.

För att begränsa den administrativa belastningen på medlemsstaterna bör rapporteringssystemet utnyttja både offentligt tillgängliga uppgifter och uppgifter som är tillgängliga via majoritetsägare. Rapportering på koncernnivå är tillåten. Störst snedvridning av konkurrensen på den gemensamma marknaden orsakas av fördragsstridigt stöd till stora företag i tillverkningsindustrin. Rapporteringssystemet kan därför för närvarande begränsas till företag med en årsomsättning på över 250 miljoner ecu.

När kommissionen år 1980 anmälde direktiv 80/723/EEG var dess ståndpunkt att kapitalöverföringar mellan offentliga företag eller inom en grupp av offentliga företag inte omfattades av de krav som uppställdes i det direktivet, men det finns nu skäl att låta information om sådana överföringar ingå på grund av nya behov i det ekonomiska livet som ofta påverkas av statsingripanden via offentliga företag. Såsom understrukits genom EG-domstolens praxis sedan 1980⁸ har medlemsstaternas överträdelser av bestämmelserna i artikel 93.3 ökat betydligt, vilket har gjort kommissionens övervakning på konkurrensområdet allt svårare. Kommissionens övervakningsbefogenheter måste därför ökas.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Direktiv 80/723/EEG ändras på följande sätt:

1. I artikel 2 skall följande strecksats läggas till:

⁶ EGT nr L 222, 14.8.1978, s. 11.

⁷ EGT nr L 317, 16.11. 1990, s. 60.

⁸ Se t.ex. domarna i målet 290/83 (jordbrukskreditfond) av den 30 januari 1985, Rec. 1985, s. 439, de förenade målen 67, 68 och 70/85 (Van der Kooy) av den 2 februari 1988, Rec. 1988, s. 219, målet C-303/88 (Eni-Lanerossi) av den 21 mars 1991, Rec. 1991, s. I-1433 samt målet C-305/89 (Iri/Finmeccanica/Alfa Romeo) av den 21 mars 1991, Rec. 1991, s. I-1603.

”– offentliga företag i tillverkningsindustrin: företag vars huvudsakliga verksamhet, definierad som minst 50 procent av årsomsättningen, är tillverkning. Detta är företag vars verksamhet omfattas av Avdelning D – Tillverkning (underavdelning DA t.o.m. DN i Nace (Rev. 1))⁹.”

Prop. 2004/05:140
Bilaga 4

2. Följande artikel skall införas:

”Artikel 5a

1. Medlemsstater med tillverkande offentliga företag i tillverkningsindustrin skall lämna kommissionen den finansiella information som anges i punkt 2 årsvis enligt det tidsschema som anges i punkt 4.

2. Den finansiella information som krävs av varje offentligt företag i tillverkningsindustrin i enlighet med punkt 3 är följande:

i) Årsredovisningen och verksamhetsberättelsen enligt definitionerna i rådets direktiv 78/660/EEG¹⁰. Årsredovisningen och verksamhetsberättelsen omfattar balansräkning och vinst- och förlusträkning, förklarande noter jämte uppgift om redovisningsprinciper, styrelseberättelse och redogörelser för företagets olika avdelningar och verksamheter. Vidare skall meddelanden om bolagsstämma och annan relevant information lämnas.

Följande information skall därutöver hållas tillgänglig i den mån den inte framgår av årsredovisningen:

ii) Tillskott av aktiekapital eller kapital som är av liknande art som aktiekapital, med uppgift om villkoren för tillskottet (dvs. stamaktier, preferensaktier, konvertibler samt räntesatser villkor för rätt till utdelning eller konvertering som är förknippade med dem.

iii) Bidrag eller bidrag med villkorlig återbetalning

iv) Beviljade lån till företaget, däribland överdragningsrätter och förskott på kapitaltillskott, med angivande av räntesatser och lånevillkor och i förekommande fall den säkerhet som företaget ger långivaren.

v) Garantier som givits av myndigheter till företaget vid lånefinansiering (med angivande av villkor och de avgifter som företaget har betalat för garantiåtagandena).

vi) Utdelning och balanserade vinstmedel.

vii) Varje annan form av statligt stöd, i synnerhet efterskänkande av staten tillkommande belopp, däribland sådana som avser återbetalning av lån och bidrag, bolagsskatt eller sociala avgifter och liknande avgifter.

3. De uppgifter som krävs enligt punkt 2 skall lämnas för alla offentliga företag med en omsättning av mer än 250 miljoner ecu senaste räkenskapsår.

Informationen skall lämnas för varje offentligt företag för sig inklusive sådana som är belägna i medlemsstaterna och skall när så är lämpligt innefatta närmare uppgifter om alla transaktioner mellan offentliga före-

⁹ EGT nr L 83, 3.4.1993, s. 1.

¹⁰ EGT nr L 222, 14.8.1978, s. 11.

tag inom och mellan olika företagsgrupper liksom mellan offentliga företag och staten. Det aktiekapital som avses i punkt 2 ii) skall omfatta direkta tillskott av aktiekapital från staten liksom aktiekapital som tillskjutits av offentliga holdingbolag eller andra offentliga företag (inklusive finansinstitut) både inom och utom samma koncern. Relationen mellan finansiär och mottagare skall alltid anges. På motsvarande sätt skall den information som krävs enligt punkt 2 lämnas för varje offentligt företag för sig och därjämte för holdingbolag som är moderbolag till en grupp eller undergrupp av flera offentliga företag vilkens sammanlagda försäljning gör att holdingbolaget klassificeras som tillverkningsindustrieföretag.

Vissa offentliga företag delar upp sin verksamhet på flera juridiskt åtskilda bolag. För sådana företag är kommissionen beredd att godta en koncernredovisning. Sammanställningen skall återge den ekonomiska verkligheten för en grupp företag som verkar i samma bransch eller i några nära samhörande branscher. Koncernredovisning är inte tillräckligt för grupper som endast har ett rent finansiellt samband.

4. Den information som krävs enligt punkt 2 skall lämnas kommissionen årsvis. Information som avser räkenskapsåret 1992 skall sändas till kommissionen inom två månader efter detta direktivs offentliggörande.

Under år 1993 och följande år skall informationen lämnas inom 15 vardagar efter det att det offentliga företaget har offentliggjort sin verksamhetsberättelse. I alla händelser, och speciellt för företag som inte offentliggör någon verksamhetsberättelse, gäller att den begärda informationen skall lämnas inom nio månader efter det att företagets räkenskapsår har gått till ända.

För att kommissionen skall kunna bestämma hur många företag som omfattas av rapporteringssystemet skall medlemsstaterna lämna kommissionen en förteckning över de bolag som omfattas av denna artikel jämte uppgift om dessas omsättning inom två månader från det att detta direktiv offentliggjorts. Förteckningen skall uppdateras före den 31 mars varje år.

5. Denna artikel är tillämplig på bolag som ägs eller förvaltas av Treuhandanstalt först då det speciella rapporteringssystem som skapats för Treuhandanstaltinvesteringar upphör att gälla.

6. Medlemsstaterna skall förse kommissionen med alla ytterligare uppgifter som denna finner nödvändiga för att kunna göra en inträngande utvärdering av den information som lämnats.”

Artikel 2

Medlemsstaterna skall senast den 1 november 1993 vidta de åtgärder som är nödvändiga för att följa detta direktiv. De skall omedelbart underrätta kommission om detta.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser skall de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen skall göras skall varje medlemsstat själv utfärda. Prop. 2004/05:140
Bilaga 4

Artikel 3

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Bryssel den 30 september 1993.

På rådets vägnar
Karel VAN MIERT
Vice ordförande

Kommissionens direktiv 2000/52/EG

av den 26 juli 2000 om ändring av direktiv 80/723/EEG om insyn i de finansiella förbindelserna mellan medlemsstater och offentliga företag

EUROPEISKA GEMENSKAPERNAS KOMMISSION HAR ANTAGIT DETTA DIREKTIV

med beaktande av Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen, särskilt artikel 86.3 i detta, och av följande skäl:

(1) Enligt kommissionens direktiv 80/723/EEG¹¹, senast ändrat genom direktiv 93/84/EEG¹², skall medlemsstaterna se till att finansiella förbindelser mellan offentliga myndigheter och offentliga företag redovisas öppet. I direktiv 80/723/EEG anges att medlemsstaterna skall bevara viss information om finansiella förbindelser och på begäran lämna ut denna till kommissionen, medan övrig information skall lämnas i form av årliga rapporter.

(2) Olika ekonomiska sektorer som tidigare kännetecknats av nationella, regionala eller lokala monopol har med tillämpning av fördraget eller av regler som antagits av medlemsstaterna och gemenskapen öppnats, eller håller på att öppnas för konkurrens, helt eller delvis. Under denna process har vikten av att EG:s konkurrensregler tillämpas rättvist och effektivt inom dessa sektorer framstått klart, särskilt när det gäller att se till att det inte förekommer något missbruk av en dominerande ställning enligt artikel 82 i fördraget, och inte heller något statligt stöd enligt artikel 87 i fördraget, om det inte är förenligt med den gemensamma marknaden, vilket dock inte påverkar den eventuella tillämpningen av artikel 86.2 i fördraget.

(3) Medlemsstaterna beviljar ofta särskilda eller exklusiva rättigheter till företag inom dessa sektorer eller betalar ut bidrag eller någon annan form av ersättning till vissa företag som har anförtrotts att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Dessa företag konkurrerar även ofta med andra företag.

(4) Enligt artikel 86.2 och 86.3 i fördraget är det i princip medlemsstaternas sak att, efter eget bestämmande, anförtro vissa företag tillhandahållandet av tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, medan kommissionen har ansvaret för att säkerställa att bestämmelserna i artikel 86 tillämpas korrekt.

(5) Enligt artikel 86.1 i fördraget skall medlemsstaterna beträffande offentliga företag och företag som de beviljar särskilda eller exklusiva rättigheter inte vidta och inte heller bibehålla någon åtgärd som strider mot reglerna i fördraget. Artikel 86.2 i fördraget gäller företag som anförtrotts att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse.

¹¹ EGT L 195, 29.7.1980, s. 35.

¹² EGT L 254, 12.10.1993, s. 16.

Enligt artikel 86.3 i fördraget skall kommissionen säkerställa att bestämmelserna i artikel 86 tillämpas och utfärda lämpliga direktiv eller beslut vad avser medlemsstaterna. Enligt de tolkningsbestämmelser som bifogats fördraget genom protokollet om systemet för radio och TV i allmänhetens tjänst i medlemsstaterna skall bestämmelserna i Fördraget om upprättandet av Europeiska gemenskapen inte påverka medlemsstaternas behörighet att svara för finansiering av radio och TV i allmänhetens tjänst i den utsträckning som denna finansiering beviljas radio- och TV-organisationerna för att de skall utföra det uppdrag att verka i allmänhetens tjänst som har tilldelats dem, utformats och organiserats av varje medlemsstat och i den utsträckning som finansieringen inte påverkar handelsvillkoren och konkurrensen inom gemenskapen i en omfattning som kan strida mot det gemensamma intresset, varvid kraven på att utföra uppdraget att verka i allmänhetens tjänst skall beaktas. För att kommissionen skall kunna säkerställa att bestämmelserna i artikel 86 i fördraget tillämpas måste kommissionen få nödvändig information. Detta innebär att villkoren för hur insyn skall åstadkommas måste preciseras.

(6) Tillämpningen av konkurrensreglerna, och framför allt av artikel 86 i fördraget, skulle kunna försvåras på grund av komplexiteten i de förhållanden som gäller för de olika typer av offentliga eller privata företag som beviljats särskilda eller exklusiva rättigheter eller anförtratts att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, liksom även till följd av det faktum att ett och samma företag kan bedriva ett stort antal olika verksamheter och på grund av att avregleringen av marknaderna nått olika långt i de olika medlemsstaterna. Medlemsstaterna och kommissionen måste därför få detaljerade uppgifter om de berörda företagens interna finansiella och organisatoriska struktur, framför allt separat och tillförlitlig redovisning för olika verksamheter som bedrivs av samma företag. Sådan information är inte alltid tillgänglig eller tillräckligt detaljerad eller tillförlitlig.

(7) I redovisningen bör de olika verksamheterna särskiljas, och den bör innehålla uppgifter om kostnader och intäkter från varje verksamhet samt om metoderna för kontering och fördelning av kostnader och intäkter. Sådan separat redovisning bör hållas tillgänglig dels för varor eller tjänster för vilka medlemsstaten har beviljat särskilda eller exklusiva rättigheter eller för tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som ett företag har anförtratts att tillhandahålla av medlemsstaten, dels för alla andra varor och tjänster som ingår i företagets verksamhet. Skyldigheten att ha separat redovisning bör inte gälla företag som i sin verksamhet bara tillhandahåller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse och som inte bedriver någon verksamhet utöver dessa tjänster av allmänt ekonomiskt intresse. Det förefaller inte nödvändigt att kräva separat redovisning i fråga om tjänster av allmänt ekonomiskt intresse eller när det gäller särskilda eller exklusiva rättigheter i den mån som detta inte behövs för fördelningen av kostnader och intäkter mellan dessa varor och tjänster och sådana varor och tjänster som inte är av allmänt ekonomiskt intresse eller som inte omfattas av särskilda eller exklusiva rättigheter.

(8) Att kräva att medlemsstaterna ser till att de berörda företagen har sådan separat redovisning är det effektivaste sättet att säkerställa en rättvis och effektiv tillämpning av konkurrensreglerna. Kommissionen har i ett meddelande om tjänster i allmänhetens intresse i Europa¹³ betonat den stora betydelse som sådana tjänster har. Det är också nödvändigt att ta hänsyn till betydelsen av de berörda sektorer där tjänster i allmänhetens intresse kan förekomma, den starka marknadsposition de berörda företagen kan ha och sårbarheten i den konkurrens som uppstår när dessa sektorer avregleras. För att uppnå det grundläggande målet att skapa insyn är det nödvändigt och lämpligt i enlighet med proportionalitetsprincipen att fastställa bestämmelser om separat redovisning. Detta direktiv går inte utöver vad som är absolut nödvändigt för att uppnå de eftersträlvade målen i enlighet med artikel 5 tredje stycket i fördraget.

(9) Inom vissa sektorer skall medlemsstaterna och vissa företag föra separat redovisning enligt bestämmelser som antagits av gemenskapen. Det är nödvändigt att se till att all ekonomisk verksamhet inom gemenskapen behandlas lika och att utvidga kravet på separat redovisning till att omfatta alla jämförbara situationer. Detta direktiv bör inte medföra någon ändring av de särskilda bestämmelser som, i samma syfte, fastställs genom annan gemenskapslagstiftning, och det bör därför inte gälla verksamhet som bedrivs av företag som omfattas av dessa bestämmelser.

(10) För företag med en total årlig nettoomsättning som understiger 40 miljoner euro är det för närvarande inte nödvändigt att kräva separat redovisning, eftersom deras verksamhet inte påverkar konkurrensen annat än i begränsad utsträckning och eftersom onödig administrativ belastning bör undvikas. Tillhandahållandet av vissa typer av tjänster som endast i begränsad utsträckning påverkar handeln mellan medlemsstaterna behöver inte heller omfattas av kravet på separat redovisning. Detta direktiv bör inte påverka tillämpningen av andra regler för medlemsstaternas tillhandahållande av information till kommissionen.

(11) Det förefaller för närvarande inte nödvändigt att kräva separat redovisning av företag som under en lämplig tidsperiod mottar en ersättning för att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse som har fastställts genom ett öppet, genomblickbart och ickediskriminerande förfarande.

(12) Enligt artikel 295 i fördraget skall fördraget inte i något hänseende ingripa i medlemsstaternas egendomsordning. Konkurrensreglerna bör inte tillämpas så att offentliga eller privata företag diskrimineras på ett omotiverat sätt. Detta direktiv bör gälla både offentliga och privata företag.

(13) Det finns skillnader i den territoriella förvaltningsstrukturen i medlemsstaterna. Detta direktiv bör omfatta offentliga myndigheter på alla nivåer i varje medlemsstat.

¹³ EGT C 281, 26.9.1996, s. 3.

(14) Direktiv 80/723/EEG bör därför ändras.

HÄRIGENOM FÖRESKRIVS FÖLJANDE.

Artikel 1

Direktiv 80/723/EEG ändras på följande sätt:

1. Rubriken skall ersättas med följande:

”Kommissionens direktiv 80/723/EEG av den 25 juni 1980 om insyn i de finansiella förbindelserna mellan medlemsstater och offentliga företag samt i vissa företags ekonomiska verksamhet”.

2. Artiklarna 1 och 2 skall ersättas med följande:

”Artikel 1

1. Medlemsstaterna skall se till att finansiella förbindelser mellan offentliga myndigheter och offentliga företag redovisas öppet enligt föreskrifterna i detta direktiv, så att det klart framgår a) vilka allmänna medel som offentliga myndigheter direkt tillfört offentliga företag, b) vilka allmänna medel som offentliga myndigheter tillfört offentliga företag indirekt via andra offentliga företag eller finansiella institut, c) på vilket sätt dessa allmänna medel använts.

2. Medlemsstaterna skall, utan att det påverkar tillämpningen av de särskilda bestämmelser som fastställs av gemenskapen, säkerställa att den finansiella och organisatoriska strukturen i varje företag som är skyldigt att ha separat redovisning avspeglas korrekt i den separata redovisningen, så att följande anges tydligt:

- a) Kostnader och intäkter som härrör från de olika verksamheterna.
- b) Fullständiga uppgifter om de metoder som tillämpats på konteringen och fördelningen av kostnaderna och intäkterna på de olika verksamheterna.

Artikel 2

1. I detta direktiv används följande beteckningar med de betydelser som här anges:

- a) offentliga myndigheter: alla offentliga myndigheter, inbegripet staten och regionala och lokala myndigheter samt alla övriga territoriella myndigheter.
- b) offentliga företag: varje företag, över vilket de offentliga myndigheterna direkt eller indirekt kan utöva ett dominerande inflytande till följd av ägarskap, finansiell medverkan eller gällande regler.
- c) offentliga företag i tillverkningssektorn: företag vars huvudsakliga verksamhet, definierad som minst 50 procent av årsomsättningen, är

tillverkning. Detta är företag vars verksamhet omfattas av Avdelning D-Tillverkning (underavdelning DA t.o.m. DN i Nace (rev. 1))¹⁴.

d) företag som är skyldigt att ha separat redovisning: varje företag som har beviljats särskilda eller exklusiva rättigheter av en medlemsstat enligt artikel 86.1 i fördraget, eller som anförtrots att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse enligt artikel 86.2 i fördraget, och som får statligt stöd i någon form, inbegripet subventioner, bidrag och ersättningar, för tillhandahållandet av en sådan tjänst, samtidigt som företaget även bedriver annan verksamhet.

e) olika verksamheter: å ena sidan alla varor eller tjänster, för vilka ett företag har beviljats särskilda eller exklusiva rättigheter, eller tjänster av allmänt ekonomiskt intresse, som ett företag har anförtrots att tillhandahålla, och å andra sidan, varje annan enskild vara eller tjänst som ingår i företagets verksamhet.

f) exklusiva rättigheter: rättigheter som en medlemsstat beviljar ett företag genom lag eller annan författning eller något administrativt instrument som ger detta företag ensamrätt att tillhandahålla en tjänst eller bedriva en verksamhet inom ett bestämt geografiskt område.

g) särskilda rättigheter: rättigheter som en medlemsstat beviljar ett begränsat antal företag genom lag eller annan författning eller något administrativt instrument som, inom ett bestämt geografiskt område,

- på annat sätt än utifrån objektiva, proportionerliga och ickediskriminerande kriterier begränsar antalet företag som har tillstånd att tillhandahålla en viss tjänst eller utföra en viss verksamhet till två eller flera,
- ger flera konkurrerande företag, på annat sätt än enligt dessa kriterier, tillstånd att tillhandahålla en viss tjänst eller utföra en viss verksamhet, eller
- ger ett eller flera företag, på annat sätt än enligt dessa kriterier, författningens enliga fördelar som i väsentlig grad påverkar andra företags möjligheter att tillhandahålla samma tjänst eller bedriva samma verksamhet på i allt väsentligt likvärdiga villkor.

2. Ett dominerande inflytande skall anses föreligga, när de offentliga myndigheterna direkt eller indirekt

a) äger majoriteten av företagets tecknade egenkapital,

b) kontrollerar majoriteten av röstetalet för bolagets samtliga aktier, eller

c) har rätt att utse fler än hälften av medlemmarna i företagets administrativa eller verkställande ledning eller i dess styrelse.”

3. I artikel 3, skall ”artikel 1” ersättas med ”artikel 1.1”.

4. Följande artikel 3a skall införas:

”Artikel 3a

1. För att säkerställa den insyn som avses i artikel 1.2 skall medlemsstaterna vidta nödvändiga åtgärder för att se till att varje företag som är skyldigt att ha separat redovisning

¹⁴ EGT L 83, 3.4.1993, s. 1.

- a) för separat internredovisning för var och en av verksamheterna,
- b) korrekt konterar eller fördelar alla kostnader och intäkter på grundval av konsekvent tillämpade och sakligt motiverade redovisningsprinciper,
- c) klart anger vilka principer för kostnadsredovisning som ligger till grund för den separata redovisningen.

2. Punkt 1 skall endast tillämpas på verksamheter som inte omfattas av särskilda bestämmelser som fastställs av gemenskapen och skall inte påverka sådana skyldigheter för medlemsstater eller företag som härrör från fördraget eller från sådana särskilda bestämmelser.”

5. Artiklarna 4 och 5 skall ersättas med följande:

”Artikel 4

1. När det gäller den insyn som avses i artikel 1.1, skall direktivet inte tillämpas på finansiella förbindelser mellan offentliga myndigheter och

- a) offentliga företag vad beträffar tjänster som inte kan påverka handeln mellan medlemsstaterna i nämnvärd omfattning,
- b) centralbanker,
- c) offentliga kreditinstitut, när det gäller myndigheters insättningar av allmänna medel på normala affärsmässiga villkor, och
- d) offentliga företag vars totala nettoomsättning under de två sista räkenskapsåren före det år under vilket de i artikel 1.1 avsedda medlen har tillförts eller använts understiger 40 miljoner euro. För offentliga kreditinstitut skall dock motsvarande tröskelvärde vara en balansomslutning på 800 miljoner euro.

2. När det gäller den insyn som avses i artikel 1.2, skall detta direktiv inte tillämpas i följande fall:

- a) I fråga om företag som tillhandahåller tjänster som inte kan påverka handeln mellan medlemsstaterna i nämnvärd omfattning.
- b) I fråga om företag, vars totala nettoomsättning understiger 40 miljoner euro under de två räkenskapsår som föregår det år då det åtnjuter en särskild eller exklusiv rättighet som beviljats av en medlemsstat enligt artikel 86.1 i fördraget, eller under vilket det anförtrotts att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse enligt artikel 86.2 i fördraget, för offentliga kreditinstitut skall dock motsvarande tröskelvärde vara en balansomslutning på 800 miljoner euro.
- c) Om det statliga stöd – oavsett om det ges som subvention, bidrag, ersättning eller i någon annan form – som beviljas ett företag, som anförtrotts att tillhandahålla en tjänst av allmänt intresse enligt artikel 86.2 i fördraget, har fastställts för en lämplig tidsperiod enligt ett öppet, genomblickbart och ickediskriminerande förfarande.

Artikel 5

1. Medlemsstaterna skall se till att information om finansiella förbindelser enligt artikel 1.1 hålls tillgänglig för kommissionen under fem år efter utgången av det räkenskapsår, då de allmänna medlen tillfördes det

offentliga företaget. Om emellertid medlen används under ett senare räkenskapsår, skall de fem åren räknas från det årets utgång.

Prop. 2004/05:140
Bilaga 4

2. Medlemsstaterna skall se till att information om den finansiella och organisatoriska strukturen i sådana företag som avses i artikel 1.2 hålls tillgänglig för kommissionen under fem år från och med utgången av det räkenskapsår som informationen avser.

3. Medlemsstaterna skall, om kommissionen finner det nödvändigt, på begäran lämna information enligt punkterna 1 och 2, tillsammans med övrig nödvändig information, särskilt angående ändamålen för verksamheten.”

6. I artikel 5a.3 skall ”ecu” ersättas med ”euro”.

7. I artikel 6.1 skall ”artikel 5.2” ersättas med ”artikel 5.3”.

Artikel 2

Medlemsstaterna skall sätta i kraft de lagar och andra författningar som är nödvändiga för att följa detta direktiv senast den 31 juli 2001. De skall genast underrätta kommissionen om detta.

Artikel 1.2 i direktiv 80/723/EEG, i dess lydelse enligt detta direktiv, skall tillämpas senast från och med den 1 januari 2002.

När en medlemsstat antar dessa bestämmelser skall de innehålla en hänvisning till detta direktiv eller åtföljas av en sådan hänvisning när de offentliggörs. Närmare föreskrifter om hur hänvisningen skall göras skall varje medlemsstat själv utfärda.

Artikel 3

Detta direktiv träder i kraft den tjugonde dagen efter det att det har offentliggjorts i Europeiska gemenskapernas officiella tidning.

Artikel 4

Detta direktiv riktar sig till medlemsstaterna.

Utfärdat i Bryssel den 26 juli 2000.

På kommissionens vägnar
Mario Monti
Ledamot av kommissionen

Utdrag från bilaga till rådets förordning (EEG) nr 3037/90 av den 9 oktober 1990 om statistisk näringsgrensindelning i Europeiska gemenskapen

AVDELNING D: TILLVERKNING

UNDERAVDELNING DA: LIVSMEDELS-, DRYCKESVARU- OCH TOBAKSVARUFRAMSTÄLLNING

15 LIVSMEDELS- OCH DRYCKESVARUFRAMSTÄLLNING

15.1 Slakt, beredning och hållbarhetsbehandling av kött och köttvaror
151 ¢

15.11 Kreatursslakt, beredning och hållbarhetsbehandling av kreaturskött
1511 ¢

15.12 Fjäderfäslakt, beredning och hållbarhetsbehandling av fjäderfäkött
1511 ¢

15.13 Charkuteri- och annan köttvarutillverkning 1511 ¢

15.2 Beredning och hållbarhetsbehandling av fisk och fiskprodukter 151
¢

15.20 Beredning och hållbarhetsbehandling av fisk och fiskprodukter
1512

15.3 Beredning och hållbarhetsbehandling av frukt, bär och grönsaker
151 ¢

15.31 Beredning och hållbarhetsbehandling av potatis 1513 ¢

15.32 Juice- och safttillverkning 1513 ¢

15.33 Annan beredning och hållbarhetsbehandling av frukt, bär och
grönsaker 1513 ¢

15.4 Framställning av vegetabiliska och animaliska oljor och fetter 151 ¢

15.41 Utvinning av råa vegetabiliska och animaliska oljor och fetter 1514
¢

15.42 Framställning av raffinerade vegetabiliska och animaliska oljor
och fetter 1514 ¢

761/93

3037/90 --- I

9

Huvudgrupp

Nyckel ISIC

Rev. 3 Benämning

Undergrupp

Grupp

- 15.43 Matfettstillverkning 1514 ¢
- 15.5 Mejerivaru- och glasstillverkning 152 ¢
- 15.51 Mejerivarutillverkning 1520 ¢
- 15.52 Glasstillverkning 1520 ¢
- 15.6 Tillverkning av kvarnprodukter och stärkelse 153 ¢
- 15.61 Tillverkning av kvarnprodukter 1531 ¢
- 15.62 Stärkelsetillverkning 1532 ¢
- 15.7 Framställning av beredda djurfoder 153 ¢
- 15.71 Framställning av beredda fodermedel 1533 ¢
- 15.72 Framställning av mat till sällskapsdjur 1533 ¢
- 15.8 Övrig livsmedelsframställning 154 ¢
- 15.81 Tillverkning av mjukt matbröd och färska bakverk 1541 ¢
- 15.82 Tillverkning av knäckebröd, kex och konserverade bakverk 1541 ¢
- 15.83 Sockertillverkning 1542 ¢
- 15.84 Tillverkning av choklad, choklad- och sockerkonfektyrer 1543 ¢
- 15.85 Tillverkning av pastaprodukter 1544 ¢
- 15.86 Framställning av te och kaffe 1549 ¢
- 15.87 Tillverkning av senap, ketchup, kryddor och andra smaksättningsmedel 1549 ¢
- 15.88 Tillverkning av homogeniserade livsmedelspreparat inkl. dietmat 1549 ¢
- 15.89 Framställning av andra livsmedel 1549 ¢
- 15.9 Framställning av drycker 155 ¢
- 15.91 Framställning av destillerade, alkoholhaltiga drycker 1551 ¢
- 15.92 Framställning av råsprit ur jästa råvaror 1551 ¢
- 15.93 Framställning av vin 1552 ¢
- 15.94 Framställning av cider och andra fruktviner 1552 ¢
- 15.95 Framställning av andra icke-destillerade jästa drycker 1552 ¢
- 15.96 Framställning av öl 1553 ¢
- 15.97 Framställning av malt 1553 ¢
- 15.98 Framställning av mineralvatten och läskedrycker 1554 ¢

16 TOBAKSVARUTILLVERKNING

- 16.0 Tobaksvarutillverkning 160 ¢
- 16.00 Tobaksvarutillverkning 1600 ¢
- 761/93
- 3037/90 --- I
- 10
- Huvudgrupp
- Nyckel ISIC
- Rev. 3 Benämning
- Undergrupp
- Grupp

UNDERAVDELNING DB: TEXTIL- OCH BEKLÄDNADSVARUTILLVERKNING

- 17 TEXTILVARUTILLVERKNING
- 17.1 Garntillverkning 171 ¢

17.11 Tillverkning av garn av bomullstyp 1711 ¢
17.12 Tillverkning av garn av kardgarnstyp 1711 ¢
17.13 Tillverkning av garn av kamgarnstyp 1711 ¢
17.14 Tillverkning av garn av lingarnstyp 1711 ¢
17.15 Tillverkning av garn av silketyp 1711 ¢
17.16 Sytrådstillverkning 1711 ¢
17.17 Annan garntillverkning 1711 ¢
17.2 Vävnadstillverkning 171 ¢
17.21 Tillverkning av bomullsvävnader o.d. 1711 ¢
17.22 Tillverkning av kardgarnsvävnader o.d. 1711 ¢
17.23 Tillverkning av kamgarnsvävnader o.d. 1711 ¢
17.24 Tillverkning av sidenvävnader o.d. 1711 ¢
17.25 Annan vävnadstillverkning 1711 ¢
17.3 Blekning, färgning och annan textilberedning 171 ¢
17.30 Blekning, färgning och annan textilberedning 1712 ¢
17.4 Tillverkning av sydda textilvaror utom beklädnadsvaror 172 ¢
17.40 Tillverkning av sydda textilvaror utom beklädnadsvaror 1721 ¢
17.5 Annan textilieltillverkning 172 ¢
17.51 Tillverkning av mattor 1722 ¢
17.52 Tågvirkes- och bindgarnstillverkning 1723 ¢
17.53 Tillverkning av bondad duk 1729 ¢
17.54 Övrig textilieltillverkning 1729 ¢
17.6 Tillverkning av trikåväv 173 ¢
17.60 Tillverkning av trikåväv 1730 ¢
17.7 Tillverkning av trikåvaror 173 ¢
17.71 Tillverkning av strumpor 1730 ¢
17.72 Tillverkning av tröjor, kofter o.d. 1730 ¢ 761/93
3037/90 --- I
11
Huvudgrupp
Nyckel ISIC
Rev. 3 Benämning
Undergrupp
Grupp

18 TILLVERKNING AV KLÄDER; PÄLSBEREDNING

18.1 Tillverkning av läderkläder 181 ¢
18.10 Tillverkning av läderkläder 1810 ¢
18.2 Tillverkning av andra kläder och tillbehör 181 ¢
18.21 Tillverkning av arbets-, skydds- och överdragskläder 1810 ¢
18.22 Tillverkning av andra gång- och ytterkläder 1810 ¢
18.23 Tillverkning av underkläder, skjortor och blusar 1810 ¢
18.24 Tillverkning av andra beklädnadsvaror och tillbehör 1810 ¢
18.3 Pälsberedning; tillverkning av pälsvaror 182 ¢
18.30 Pälsberedning; tillverkning av pälsvaror 1820 ¢

UNDERAVDELNING DC: TILLVERKNING AV LÄDER OCH LÄDERVAROR

Prop. 2004/05:140
Bilaga 5

19 GARVNING OCH ANNAN LÄDERBEREDNING; TILLVERKNING AV RESEEFFEKTER, HANDVÄSKOR, SKODON O.D.

19.1 Garvning och annan läderberedning 191 ¢

19.10 Garvning och annan läderberedning 1911 ¢

19.2 Tillverkning av reseffekter, handväskor, sadeltyg m.m. 191 ¢

19.20 Tillverkning av reseffekter, handväskor, sadeltyg m.m. 1912 ¢

19.3 Tillverkning av skodon 192 ¢

19.30 Tillverkning av skodon 1920 ¢

UNDERAVDELNING DD: TRÄVARUTILLVERKNING

20 TILLVERKNING AV TRÄ OCH VAROR AV TRÄ, KORK, ROTTING O.D. UTOM MÖBLER

20.1 Sågning och hyvling av trä; träimpregnering 201 ¢

20.10 Sågning och hyvling av trä; träimpregnering 2010 ¢

20.2 Tillverkning av fanér och träbaserade skivor 202 ¢

20.20 Tillverkning av fanér och träbaserade skivor 2021 ¢

20.3 Trähus- och byggnadssnickeritillverkning 202 ¢

20.30 Trähus- och byggnadssnickeritillverkning 2022 ¢

761/93

3037/90 --- I

12

Huvudgrupp

Nyckel ISIC

Rev. 3 Benämning

Undergrupp

Grupp

20.4 Träförpackningstillverkning 202 ¢

20.40 Träförpackningstillverkning 2023 ¢

20.5 Övrig trävarutillverkning samt tillverkning av varor av kork, halm, rotting o.d. 202 ¢

20.51 Övrig trävarutillverkning 2029 ¢

20.52 Tillverkning av varor av kork, halm, rotting o.d. 2029 ¢

UNDERAVDELNING DE: MASSA-, PAPPERS- OCH PAPPERSVARUTILLVERKNING; FÖRLAGSVERKSAMHET OCH GRAFISK PRODUKTION

21 MASSA-, PAPPERS- OCH PAPPERSVARUTILLVERKNING

21.1 Massa-, pappers- och papptillverkning 210 ¢

21.11 Massatillverkning 2101 ¢

21.12 Pappers- och papptillverkning 2101 ¢

21.2 Tillverkning av pappers- och pappvaror 210 ¢

21.21 Tillverkning av wellpapp och pappers- och pappförpackningar 2102 ¢

21.22 Tillverkning av hushålls- och hygienartiklar av papper 2109 ¢

21.23 Tillverkning av skrivpapper, kuvert o.d. 2109 ¢

21.24 Tapetttillverkning 2109 ¢
21.25 Tillverkning av andra pappers- och pappvaror 2109 ¢

Prop. 2004/05:140
Bilaga 5

22 FÖRLAGSVERKSAMHET; GRAFISK PRODUKTION OCH REPRODUKTION AV INSPELNINGAR

22.1 Förlagsverksamhet 221 ¢
22.11 Bokutgivning 2211 ¢
22.12 Tidningsutgivning 2212 ¢
22.13 Utgivning av tidskrifter 2212 ¢
22.14 Fonogramutgivning 2213 ¢
22.15 Annan förlagsverksamhet 2219 ¢
22.2 Grafisk produktion 222 ¢
22.21 Tryckning av dagstidningar 2221 ¢
22.22 Annan tryckning 2221 ¢
22.23 Bokbindning och trycksaksbehandling 2222 ¢
22.24 Sättning och annan framställning av tryckoriginal 2222 ¢
22.25 Annan grafisk produktion 2222 ¢
22.3 Reproduktion av inspelningar 223 ¢
22.31 Reproduktion av ljudinspelningar 2230 ¢
761/93
3037/90 --- I
13
Huvudgrupp
Nyckel ISIC
Rev. 3 Benämning
Undergrupp
Grupp
22.32 Reproduktion av videoinspelningar 2230 ¢
22.33 Reproduktion av data och datorprogram 2230 ¢

UNDERAVDELNING DF: TILLVERKNING AV STENKOLS-PRODUKTER, RAFFINERADE PETROLEUMPRODUKTER OCH KÄRNBRÄNSLE

23 TILLVERKNING AV STENKOLSPRODUKTER, RAFFINERADE PETROLEUMPRODUKTER OCH KÄRNBRÄNSLE
23.1 Tillverkning av stenkolsprodukter 231 ¢
23.10 Tillverkning av stenkolsprodukter 2310 ¢
23.2 Petroleumraffinering 232 ¢
23.20 Petroleumraffinering 2320 ¢
23.3 Tillverkning av kärnbränsle 233 ¢
23.30 Tillverkning av kärnbränsle 2330 ¢

UNDERAVDELNING DG: TILLVERKNING AV KEMIKALIER OCH KEMISKA PRODUKTER

24 TILLVERKNING AV KEMIKALIER OCH KEMISKA PRODUKTER
24.1 Tillverkning av baskemikalier 241 ¢

- 24.11 Industrigasframställning 2411 ¢
- 24.12 Tillverkning av färgämnen 2411 ¢
- 24.13 Tillverkning av andra oorganiska baskemikalier 2411 ¢
- 24.14 Tillverkning av andra organiska baskemikalier 2411 ¢
- 24.15 Tillverkning av gödselmedel och kväveprodukter 2412 ¢
- 24.16 Basplastframställning 2413 ¢
- 24.17 Tillverkning av syntetiskt basgummi 2413 ¢
- 24.2 Tillverkning av bekämpningsmedel och andra lantbrukskemiska produkter 242 ¢
- 24.20 Tillverkning av bekämpningsmedel och andra lantbrukskemiska produkter 2421 ¢
- 24.3 Tillverkning av färg, lack, tryckfärg m.m. 242 ¢
- 24.30 Tillverkning av färg, lack, tryckfärg m.m. 2422 ¢
- 24.4 Tillverkning av läkemedel, läkemedelskemikalier och botaniska produkter 242 ¢
- 24.41 Tillverkning av farmaceutiska basprodukter 2423 ¢
- 24.42 Tillverkning av läkemedel 2423 ¢
- 24.5 Tillverkning av rengöringsmedel och toalettartiklar 242 ¢
- 24.51 Tillverkning av tvål, såpa, tvättmedel och polermedel 2424 ¢
- 761/93
- 3037/90 --- I
- 14
- Huvudgrupp
- Nyckel ISIC
- Rev. 3 Benämning
- Undergrupp
- Grupp
- 24.52 Tillverkning av parfymer och toalettartiklar 2424 ¢
- 24.6 Tillverkning av övriga kemiska produkter 242 ¢
- 24.61 Sprängämnestillverkning 2429 ¢
- 24.62 Tillverkning av lim och gelatin 2429 ¢
- 24.63 Tillverkning av eteriska oljor 2429 ¢
- 24.64 Tillverkning av fotokemiska produkter 2429 ¢
- 24.65 Tillverkning av inspelningsmedier 2429 ¢
- 24.66 Tillverkning av andra kemiska produkter utom konstfibrer 2429 ¢
- 24.7 Konstfibertillverkning 243 ¢
- 24.70 Konstfibertillverkning 2430 ¢

UNDERAVDELNING DH: TILLVERKNING AV GUMMI OCH PLASTVAROR

25 TILLVERKNING AV GUMMI- OCH PLASTVAROR

- 25.1 Tillverkning av gummivaror 251 ¢
- 25.11 Tillverkning av däck och slangar 2511 ¢
- 25.12 Regummering 2511 ¢
- 25.13 Annan gummivarutillverkning 2519 ¢
- 25.2 Plastvarutillverkning 252 ¢
- 25.21 Tillverkning av plasthalvfabrikat 2520 ¢
- 25.22 Plastförpackningstillverkning 2520 ¢
- 25.23 Byggplastvarutillverkning 2520 ¢
- 25.24 Annan plastvarutillverkning 2520 ¢

26 TILLVERKNING AV ICKE-METALLISKA MINERALISKA PRODUKTER

26.1 Glas- och glasvarutillverkning 261 ¢

26.11 Framställning av planglas 2610 ¢

26.12 Bearbetning av planglas 2610 ¢

26.13 Tillverkning av buteljer, glasförpackningar och hushållsvaror av glas 2610 ¢

26.14 Tillverkning av glasfiber 2610 ¢

26.15 Tillverkning av andra glasvaror inkl. tekniska glasvaror 2610 ¢

761/93

3037/90 --- I

15

Huvudgrupp

Nyckel ISIC

Rev. 3 Benämning

Undergrupp

Grupp

26.2 Tillverkning av keramiska produkter, utom icke eldfasta för byggändamål 269 ¢

26.21 Tillverkning av keramiska hushålls- och prydnadsartiklar 2191 ¢

26.22 Tillverkning av keramiska sanitetsartiklar 2191 ¢

26.23 Tillverkning av keramiska isolatorer o.d. 2691 ¢

26.24 Tillverkning av andra tekniska keramiska produkter 2691 ¢

26.25 Tillverkning av andra icke eldfasta keramiska produkter utom för byggändamål 2691 ¢

26.26 Tillverkning av eldfasta keramiska produkter 2692 ¢

26.3 Tillverkning av keramiska golv- och väggplattor 269 ¢

26.30 Tillverkning av keramiska golv- och väggplattor 2693 ¢

26.4 Tillverkning av murtegel, takpannor och andra byggvaror av tegel 269 ¢

26.40 Tillverkning av murtegel, takpannor och andra byggvaror av tegel 2693 ¢

26.5 Tillverkning av cement, kalk och gips 269 ¢

26.51 Tillverkning av cement 2694 ¢

26.52 Tillverkning av kalk 2694 ¢

26.53 Tillverkning av gips 2694 ¢

26.6 Tillverkning av varor av betong, cement och gips 269 ¢

26.61 Tillverkning av betongvaror för byggändamål 2695 ¢

26.62 Tillverkning av gipsvaror för byggändamål 2695 ¢

26.63 Tillverkning av fabriksblandad betong 2695 ¢

26.64 Tillverkning av murbruk 2695 ¢

26.65 Tillverkning av fibercementvaror 2695 ¢

26.66 Tillverkning av andra varor av betong, cement och gips 2695 ¢

26.7 Stenvarutillverkning 269 ¢

26.70 Stenvarutillverkning 2696

26.8 Tillverkning av andra icke-metalliska mineraliska produkter 269 ¢

26.81 Slipmedelstillverkning 2699 ¢

UNDERAVDELNING DJ: METALLFRAMSTÄLLNING OCH METALLVARUTILLVERKNING

27 STÅL- OCH METALLFRAMSTÄLLNING

27.1 Framställning av järn och stål samt ferrolegeringar (EKSG (1)
-produkter) 271 ¢

27.10 Framställning av järn och stål samt ferrolegeringar (EKSG
(1) -produkter) 2710 ¢

(1) Europeiska kol- och stålgemenskapen.

761/93

3037/90 --- I

16

Huvudgrupp

Nyckel ISIC

Rev. 3 Benämning

Undergrupp

Grupp

27.2 Tillverkning av järn- och stålrör 271 ¢

27.21 Tillverkning av gjutjärnsrör 2710 ¢

27.22 Tillverkning av stålrör 2710 ¢

27.3 Annan primärbearbetning av järn och stål samt framställning av
ferrolegeringar (ej EKSG (1) -produkter) 271 ¢

27.31 Tillverkning av kalldragen stålstång 2710 ¢

27.32 Tillverkning av kallvalsade stålband 2710 ¢

27.33 Tillverkning av andra kallformade produkter av stål 2710 ¢

27.34 Tillverkning av dragen ståltråd 2710 ¢

27.35 Övrig primärbearbetning av järn och stål; framställning av ferro-
legeringar (ej EKSG (1) -produkter) 2710 ¢

27.4 Framställning av andra metaller än järn 272 ¢

27.41 Framställning av ädla metaller 2720 ¢

27.42 Framställning av aluminium 2720 ¢

27.43 Framställning av bly, zink och tenn 2720 ¢

27.44 Framställning av koppar 2720 ¢

27.45 Framställning av andra metaller 2720 ¢

27.5 Gjutning av järn och metall 273 ¢

27.51 Gjutning av järn 2731 ¢

27.52 Gjutning av stål 2731 ¢

27.53 Gjutning av lättmetall 2732 ¢

27.54 Gjutning av andra metaller 2732 ¢

28 TILLVERKNING AV METALLVAROR UTOM MASKINER OCH APPARATER

28.1 Byggnadsmetallvarutillverkning 281 ¢

28.11 Tillverkning av metallstommar och delar därav 2811 ¢

28.12 Tillverkning av byggnadselement av metall 2811 ¢

28.2 Tillverkning av cisterner, tankar, kar och andra behållare av metall; tillverkning av radiatorer och pannor för centraluppvärmning 281 ¢
28.21 Tillverkning av cisterner, tankar, kar och andra behållare av metall 2812 ¢
28.22 Tillverkning av radiatorer och pannor för centraluppvärmning 2812 ¢
28.3 Tillverkning av ånggeneratorer utom varmvattenpannor för centraluppvärmning 281 ¢
28.30 Tillverkning av ånggeneratorer utom varmvattenpannor för centraluppvärmning 2813 ¢
28.4 Smidning, pressning, prägling och valsning av metall; pulvermetallurgi 289 ¢
28.40 Smidning, pressning, prägling och valsning av metall; pulvermetallurgi 2891 ¢
(1) Europeiska kol- och stålgemenskapen.
761/93
3037/90 --- I
17
Huvudgrupp
Nyckel ISIC
Rev. 3 Benämning
Undergrupp
Grupp
28.5 Beläggning och överdragning av metall; metallegoarbeten 289 ¢
28.51 Beläggning och överdragning av metall 2892 ¢
28.52 Metallegoarbeten 2892 ¢
28.6 Tillverkning av bestick, verktyg och andra järnhandelsvaror 289 ¢
28.61 Tillverkning av bestick 2893 ¢
28.62 Tillverkning av verktyg och redskap 2893 ¢
28.63 Tillverkning av lås och gångjärn 2893 ¢
28.7 Annan metallvarutillverkning 289 ¢
28.71 Tillverkning av stålfat o.d. behållare 2899 ¢
28.72 Tillverkning av lättmetallförpackningar 2899 ¢
28.73 Tillverkning av metalltrådvaror 2899 ¢
28.74 Tillverkning av nitar, skruvar, kedjor och fjädrar 2899 ¢
28.75 Övrig metallvarutillverkning 2899 ¢

UNDERAVDELNING DK: TILLVERKNING AV MASKINER SOM EJ INGÅR I ANNAN UNDERAVDELNING

29 TILLVERKNING AV MASKINER SOM EJ INGÅR I ANNAN UNDERAVDELNING

29.1 Tillverkning av maskiner för alstrande och användning av mekanisk kraft utom motorer för luftfartyg och fordon 291 ¢
29.11 Tillverkning av motorer och turbiner utom för luftfartyg och fordon 2911 ¢
29.12 Tillverkning av pumpar och kompressorer 2912 ¢
29.13 Tillverkning av kranar och ventiler 2912 ¢

29.14 Tillverkning av lager, kugghjul och andra delar för kraftöverföring 2913 ¢

29.2 Tillverkning av andra maskiner för allmänt ändamål 291 ¢

29.21 Tillverkning av ugnar och brännare 2914 ¢

29.22 Tillverkning av lyft- och godshanteringsanordningar 2915 ¢

29.23 Tillverkning av maskiner och apparater för kyla och ventilation utom för hushåll 2919 ¢

29.24 Övrig tillverkning av maskiner för allmänt ändamål 2919 ¢

29.3 Tillverkning av jord- och skogsbruksmaskiner 292 ¢

29.31 Tillverkning av traktorer 2921 ¢

29.32 Tillverkning av andra jord- och skogsbruksmaskiner 2921 ¢

29.4 Tillverkning av verktygsmaskiner 292 ¢

29.40 Tillverkning av verktygsmaskiner 2922

29.5 Tillverkning av andra specialmaskiner 292 ¢

29.51 Tillverkning av maskiner för metallurgi 2923

761/93

3037/90 --- I

18

Huvudgrupp

Nyckel ISIC

Rev. 3 Benämning

Undergrupp

Grupp

29.52 Tillverkning av gruv-, bergbrytnings- och byggmaskiner 2924 ¢

29.53 Tillverkning av maskiner för framställning av livsmedel, drycker och tobaksvaror 2925 ¢

29.54 Tillverkning av maskiner för produktion av textil-, beklädnads- och lädervaror 2926 ¢

29.55 Tillverkning av maskiner för produktion av massa, papper och papp 2929 ¢

29.56 Tillverkning av övriga specialmaskiner 2929 ¢

29.6 Tillverkning av vapen och ammunition 292 ¢

29.60 Tillverkning av vapen och ammunition 2927 ¢

29.7 Tillverkning av hushållsmaskiner och hushållsapparater som ej ingår i annan huvudgrupp 293 ¢

29.71 Tillverkning av elektriska hushållsmaskiner och hushållsapparater 2930 ¢

29.72 Tillverkning av icke-elektriska hushållsmaskiner och hushållsapparater 2930 ¢

Prop. 2004/05:140
Bilaga 5

UNDERAVDELNING DL: TILLVERKNING AV EL- OCH OPTIK-PRODUKTER

30 TILLVERKNING AV KONTORSMASKINER OCH DATORER

30.0 Tillverkning av kontorsmaskiner och datorer 300 ¢

30.01 Tillverkning av kontorsmaskiner 3000 ¢

30.02 Tillverkning av datorer och annan informationsbehandlingsutrustning 3000 ¢

31 TILLVERKNING AV ANDRA ELEKTRISKA MASKINER OCH ARTIKLAR

Prop. 2004/05:140
Bilaga 5

- 31.1 Tillverkning av elmotorer, generatorer och transformatorer 311 ¢
- 31.10 Tillverkning av elmotorer, generatorer och transformatorer 3110 ¢
- 31.2 Tillverkning av eldistributions- och elkontrollapparater 312 ¢
- 31.20 Tillverkning av eldistributions- och elkontrollapparater 3120 ¢
- 31.3 Tillverkning av elektrisk tråd och kabel 313 ¢
- 31.30 Tillverkning av elektrisk tråd och kabel 3130 ¢
- 31.4 Batteri- och ackumulatortillverkning 314 ¢
- 31.40 Batteri- och ackumulatortillverkning 3140 ¢
- 31.5 Tillverkning av belysningsarmatur, glödlampor och lysrör 315 ¢
- 31.50 Tillverkning av belysningsarmatur, glödlampor och lysrör 3150 ¢
- 761/93
- 3037/90 --- I
- 19
- Huvudgrupp
- Nyckel ISIC
- Rev. 3 Benämning
- Undergrupp
- Grupp
- 31.6 Övrig tillverkning av elapparatur 319 ¢
- 31.61 Tillverkning av övrig elapparatur för motorer och fordon 3190 ¢
- 31.62 Diverse övrig tillverkning av elapparatur 3190 ¢

32 TILLVERKNING AV TELEPRODUKTER

- 32.1 Tillverkning av elektroniska komponenter 321 ¢
- 32.10 Tillverkning av elektroniska komponenter 3210 ¢
- 32.2 Tillverkning av radio- och TV-sändare samt apparater för trådtelefoni och trådtelegrafi 322 ¢
- 32.20 Tillverkning av radio- och TV-sändare samt apparater för trådtelefoni och trådtelegrafi 3220 ¢
- 32.3 Tillverkning av radio- och TV-mottagare samt apparater för upptagning och återgivning av ljud och videosignaler 323 ¢
- 32.30 Tillverkning av radio- och TV-mottagare samt apparater för upptagning och återgivning av ljud och videosignaler 3230 ¢

33 TILLVERKNING AV PRECISIONSINSTRUMENT, MEDICINSKA OCH OPTISKA INSTRUMENT SAMT UR

- 33.1 Tillverkning av medicinsk, kirurgisk och ortopedisk utrustning 331 ¢
- 33.10 Tillverkning av medicinsk, kirurgisk och ortopedisk utrustning 3310 ¢
- 33.2 Tillverkning av instrument och apparater för mätning, kontroll, provning, navigering och andra ändamål utom industriell processtyrning 332 ¢

33.20 Tillverkning av instrument och apparater för mätning, kontroll, provning, navigering och andra ändamål utom industriell processtyrning 3312 ¢ Prop. 2004/05:140 Bilaga 5
33.3 Tillverkning av instrument för styrning av industriella processer 331 ¢
33.30 Tillverkning av instrument för styrning av industriella processer 3313 ¢
33.4 Tillverkning av optiska instrument och fotoutrustning 332 ¢
33.40 Tillverkning av optiska instrument och fotoutrustning 3320 ¢
33.5 Urtillverkning 333 ¢
33.50 Urtillverkning 3330 ¢
761/93
3037/90 --- I
20
Huvudgrupp
Nyckel ISIC
Rev. 3 Benämning
Undergrupp
Grupp

UNDERAVDELNING DM: TILLVERKNING AV TRANSPORTMEDEL

34 TILLVERKNING AV MOTORFORDON, SLÄPFORDON OCH PÅHÄNGSVAGNAR

34.1 Motorfordonstillverkning 341 ¢
34.10 Motorfordonstillverkning 3410 ¢
34.2 Tillverkning av karosserier för motorfordon; tillverkning av släpfordon och påhängsvagnar 342 ¢
34.20 Tillverkning av karosserier för motorfordon; tillverkning av släpfordon och påhängsvagnar 3420 ¢
34.3 Tillverkning av delar och tillbehör till motorfordon och motorer 343 ¢
34.30 Tillverkning av delar och tillbehör till motorfordon och motorer 3430 ¢

35 TILLVERKNING AV ANDRA TRANSPORTMEDEL

35.1 Byggande och reparation av fartyg och båtar 351 ¢
35.11 Byggande och reparation av fartyg 3511 ¢
35.12 Byggande och reparation av fritidsbåtar 3512 ¢
35.2 Tillverkning av rälsfordon 352 ¢
35.20 Tillverkning av rälsfordon 3520 ¢
35.3 Tillverkning av luftfartyg och rymdfarkoster 353 ¢
35.30 Tillverkning av luftfartyg och rymdfarkoster 3530 ¢
35.4 Tillverkning av motorcyklar och cyklar 359 ¢
35.41 Tillverkning av motorcyklar 3591 ¢
35.42 Tillverkning av cyklar 3592 ¢

35.43 Tillverkning av invalidfordon 3592 ¢
35.5 Övrig transportmedeltillverkning 359 ¢
35.50 Övrig transportmedeltillverkning 3599 ¢

Prop. 2004/05:140
Bilaga 5

UNDERAVDELNING DN: ÖVRIG TILLVERKNING

36 TILLVERKNING AV MÖBLER; ANNAN TILLVERKNING

36.1 Tillverkning av möbler 361 ¢
36.11 Tillverkning av sittmöbler och säten 3610 ¢
36.12 Tillverkning av andra kontors- och butiksmöbler 3610 ¢
36.13 Tillverkning av andra köksmöbler 3610 ¢
36.14 Tillverkning av andra möbler 3610 ¢
761/93
3037/90 --- I
21
Huvudgrupp
Nyckel ISIC
Rev. 3 Benämning
Undergrupp
Grupp
36.15 Tillverkning av madrasser 3610 ¢
36.2 Tillverkning av smycken, guld- och silversmedsvaror 369 ¢
36.21 Prägling av mynt och medaljer 3691 ¢
36.22 Tillverkning av smycken och andra guld- och silversmedsvaror
3691 ¢
36.3 Tillverkning av musikinstrument 369 ¢
36.30 Tillverkning av musikinstrument 3692 ¢
36.4 Tillverkning av sportartiklar 369 ¢
36.40 Tillverkning av sportartiklar 3693
36.5 Tillverkning av spel och leksaker 369 ¢
36.50 Tillverkning av spel och leksaker 3694 ¢
36.6 Diverse övrig tillverkning 369 ¢
36.61 Tillverkning av bijouterivaror 3699 ¢
36.62 Tillverkning av borstbinderiarbeten 3699 ¢
36.63 Diverse annan tillverkning 3699 ¢

37 ÅTERVINNING

37.1 Återvinning av skrot och avfall av metall 371 ¢
37.10 Återvinning av skrot och avfall av metall 3710 ¢
37.2 Återvinning av skrot och avfall av icke-metall 372 ¢
37.20 Återvinning av skrot och avfall av icke-metall 3720 ¢

Förslag till lag om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m.

Härigenom föreskrivs¹ följande.

Lagens innehåll

1 § I denna lag finns bestämmelser som syftar till att ge Europeiska gemenskapernas kommission insyn i de finansiella förbindelserna mellan det allmänna och offentliga företag samt i vissa företags ekonomiska verksamhet.

Definitioner

2 § I denna lag betyder:

1. *Offentligt företag* – ett företag som det allmänna direkt eller indirekt har ett dominerande inflytande över på grund av ägarskap, finansiell medverkan eller de regler som gäller för företaget. Om inte annat följer av omständigheterna skall ett dominerande inflytande anses finnas om det allmänna direkt eller indirekt innehar mer än hälften av rösterna eller kapitalet i företaget eller har rätt att utse mer än hälften av personerna i företagets administrativa eller verkställande ledning eller i dess styrelse.

2. *Offentligt företag inom tillverkningsindustrin* – ett offentligt företag med en nettoomsättning som till minst hälften hänför sig till verksamhet som anges i Avdelning D: Tillverkning, i bilagan till rådets förordning (EEG) nr 3037/90 av den 9 oktober 1990 om statistisk näringsgrensindelning i Europeiska gemenskapen (Nace, rev. 1)².

3. *Exklusiva rättigheter* – rättigheter som det allmänna genom lag eller annan författning eller något administrativt instrument beviljar ett företag och som ger företaget ensamrätt att bedriva viss verksamhet inom ett geografiskt område.

4. *Särskilda rättigheter* – rättigheter som det allmänna genom lag eller annan författning eller något administrativt instrument beviljar ett begränsat antal företag och som inom ett geografiskt område

a) begränsar antalet företag som har rätt att bedriva viss verksamhet till två eller flera,

b) beviljar flera konkurrerande företag tillstånd att bedriva viss verksamhet, eller

¹ Jfr kommissionens direktiv 80/723/EEG av den 25 juni 1980 om insyn i de finansiella förbindelserna mellan medlemsstater och offentliga företag samt i vissa företags ekonomiska verksamhet (EGT L 195, 29.7.1980, s. 35, Celex 31980L0723), senast ändrat genom kommissionens direktiv 2000/52/EG av den 26 juli 2000 (EGT L 193, 29.7.2000, s. 75, Celex 32000L0052).

² EGT L 83, 3.4.1993, s. 1.

c) ger ett eller flera företag författningsmässiga fördelar som i betydande mån påverkar andra företags möjligheter att bedriva samma verksamhet på i allt väsentligt likvärdiga villkor. Prop. 2004/05:140
Bilaga 6

Som särskilda rättigheter enligt första stycket 4 anses inte sådana rättigheter som beviljats enligt objektiva, proportionerliga och icke-diskriminerande kriterier.

Öppen redovisning av finansiella förbindelser

3 § Ett offentligt företag skall redovisa sina finansiella förbindelser med det allmänna så att det tydligt framgår vilka offentliga medel som företaget fått direkt eller indirekt, via andra offentliga företag eller finansiella institut, och hur medlen har använts (öppen redovisning).

Av den öppna redovisningen skall särskilt framgå finansiella förbindelser som avser kapitaltillskott, förlustbidrag, amorteringsfria eller på annat sätt förmånliga lån, gynnande genom avstående från vinst, fordran eller normal avkastning på offentliga medel samt ersättningar för ekonomiska ålägganden från det allmänna.

Redovisningsskyldigheten enligt första stycket omfattar inte det allmännas förbindelser med

1. företag som tillhandahåller tjänster som inte i nämnvärd omfattning kan påverka handeln med andra EES-länder,
2. företag som är kreditinstitut, när det gäller insättningar på normala affärsmässiga villkor, eller
3. företag med en nettoomsättning som för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren har understigit 40 miljoner euro eller, om företaget är ett kreditinstitut, en balansomslutning som vid vart och ett av de två senaste räkenskapsårens utgång har understigit 800 miljoner euro.

Separat redovisning av olika verksamheter

4 § En särskild ekonomisk redovisning (separat redovisning) skall för varje räkenskapsår upprättas för ett företag som har

1. beviljats exklusiva eller särskilda rättigheter, eller
2. anförtrots att tillhandahålla tjänster av allmänt ekonomiskt intresse enligt artikel 86.2 i EG-fördraget och som fått offentligt stöd i någon form för detta,
allt under förutsättning att företaget även bedriver annan ekonomisk verksamhet.

Redovisningsskyldigheten enligt första stycket gäller inte för

- a) företag som tillhandahåller tjänster som inte i nämnvärd omfattning kan påverka handeln med andra EES-länder,
- b) företag med en nettoomsättning som för vart och ett av de två senaste räkenskapsåren har understigit 40 miljoner euro eller, om företaget är ett kreditinstitut, en balansomslutning som vid vart och ett av de två senaste räkenskapsårens utgång har understigit 800 miljoner euro,
- c) företag enligt första stycket 2 som fått det offentliga stödet för en skäligen tidsperiod genom ett öppet, genomblickbart och icke-diskriminerande förfarande, eller

d) verksamheter som omfattas av särskilda bestämmelser om separat redovisning av motsvarande slag med EG-rättslig grund.

Prop. 2004/05:140
Bilaga 6

5 § I den separata redovisningen skall

1. organisationen och finansieringen av olika verksamheter beskrivas,
2. intäkter och kostnader i företagets verksamheter enligt 4 § första stycket 1 och 2 redovisas skilt från intäkter och kostnader i annan verksamhet, vilket skall göras på ett korrekt och konsekvent sätt enligt sakligt motiverade redovisningsprinciper, och
3. principerna och metoderna för beräkningen och fördelningen av intäkter och kostnader för olika verksamheter anges på ett tydligt och fullständigt sätt.

Händelser av ekonomisk art skall redovisas uppdelat på de olika verksamheter som skall redovisas åtskilda enligt första stycket 2.

Arkivering m.m.

6 § En öppen redovisning och en separat redovisning enligt 3 och 4 §§ som avser verksamhet som bedrivs inom en kommun eller ett landsting och som inte utgör räkenskapsinformation enligt lagen (1997:614) om kommunal redovisning skall arkiveras i enlighet med bestämmelserna om bevarande och arkivering m.m. i 2 kap. 10–13 §§ den lagen. Det samma gäller uppgifter av betydelse för redovisningarna.

Sådana redovisningar och uppgifter som sägs i första stycket och som avser verksamhet som bedrivs av en fysisk eller juridisk person vilken omfattas av bokföringslagen (1999:1078) skall arkiveras i enlighet med bestämmelserna om arkivering m.m. i 7 kap. den lagen även om informationen inte utgör räkenskapsinformation i bokföringslagens mening.

I arkivlagen (1990:782) finns ytterligare bestämmelser om arkivering.

Revision

7 § Företagets revisor skall för varje räkenskapsår granska om en öppen redovisning och en separat redovisning för ett företag har fullgjorts i enlighet med bestämmelserna i denna lag och i föreskrifter som meddelats med stöd av lagen.

Revisorn skall utfärda ett särskilt intyg över granskningen. Intyget skall lämnas till stämman och styrelsen eller motsvarande lednings- och förvaltningsorgan på samma sätt och inom samma tid som föreskrivs för revisionsberättelsen enligt tillämplig revisionsförfattning för företaget.

Årlig rapportering för vissa offentliga tillverkningsföretag och holdingföretag

8 § Ett offentligt företag inom tillverkningsindustrin skall för varje räkenskapsår som nettoomsättningen överstiger 250 miljoner euro ge in bestyrkta kopior av följande handlingar till Konkurrensverket:

1. årsredovisningen,

2. varje koncernredovisning eller motsvarande sammanställd redovisning som företaget omfattas av,
3. revisionsberättelser som avser redovisningar enligt 1 och 2,
4. kallelse till och protokoll från stämma eller motsvarande sammanträde där redovisningar enligt 1 och 2 har behandlats, och
5. om det inte framgår av årsredovisningen, en särskild handling med upplysningar om
 - a) mottagna kapitaltillskott och alla väsentliga villkor för tillskotten,
 - b) lån och andra krediter som beviljats av det allmänna samt alla väsentliga villkor för krediterna,
 - c) garantier och andra säkerheter som ställts av det allmänna samt alla väsentliga villkor för säkerheterna,
 - d) utdelning och annan disposition av vinstmedel, samt
 - e) mottagna bidrag, befrielse från skulder och alla andra former av offentligt stöd.

Handlingarna skall ges in så snart det kan ske och senast inom sex månader efter det att företagets räkenskapsår avslutades.

Vad som föreskrivs i första och andra styckena gäller även ett holdingföretag som har ett eller flera offentliga företag inom tillverkningsindustrin som dotterföretag, om sådana dotterföretags sammanlagda nettoomsättning överstiger 250 miljoner euro.

Normgivningsbemyndigande

9 § Regeringen eller den myndighet som regeringen bestämmer får meddela föreskrifter om

1. den öppna redovisningens och den separata redovisningens utformning och innehåll i olika företag, och
2. revisionen av den öppna redovisningen och den separata redovisningen enligt 7 §.

Regeringen får vidare meddela föreskrifter om att information från en öppen redovisning och en separat redovisning samt intyg enligt 7 § andra stycket skall ges in till en eller flera myndigheter.

Tillsyn m.m.

10 § Tillsynen över företags efterlevnad av denna lag och av föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen utövas av Konkurrensverket.

11 § Om det behövs för att Konkurrensverket skall kunna överlämna information till Europeiska gemenskapernas kommission eller i övrigt fullgöra sina uppgifter enligt denna lag, får verket ålägga

1. ett företag eller någon annan att tillhandahålla uppgifter, handlingar eller annat,
2. ett företag att efterleva vad som föreskrivs i 3–8 §§ eller i föreskrifter som har meddelats med stöd av lagen.

12 § Ett åläggande enligt 11 § gäller omedelbart, om något annat inte bestäms.

13 § Åtgärder enligt 11 § får inte avse en skriftlig handling

Prop. 2004/05:140

1. vars innehåll kan antas vara sådant att en advokat eller hans biträde inte får höras som vittne därom, och

Bilaga 6

2. som innehas av honom eller av den till förmån för vilken tystnadsplikten gäller.

14 § Vid ett åläggande enligt 11 § finns det inte någon skyldighet att röja företagshemligheter av teknisk natur.

15 § Ett åläggande enligt 11 § får förenas med vite. Talan om utdömande av vite som förelagts med stöd av denna lag förs vid tingsrätt av Konkurrensverket. Stockholms tingsrätt är alltid behörig att pröva en sådan talan.

16 § Beslut av Konkurrensverket om åläggande enligt 11 § får överklagas hos Marknadsdomstolen. Vid handläggningen i Marknadsdomstolen tillämpas lagen (1996:242) om domstolsärenden, dock skall i fråga om rättegångskostnader gälla vad som föreskrivs i 31 kap. rättegångsbalken.

1. Denna lag träder i kraft den 1 juli 2005.

2. Bestämmelserna i 3–8 §§ tillämpas första gången av företag för det räkenskapsår som inleds närmast efter den 30 juni 2005.

Förslag till lag om ändring i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.

Härigenom föreskrivs att 1 § lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m. skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

1 §¹

Marknadsdomstolen handlägger mål och ärenden enligt

1. konkurrenslagen (1993:20),
2. marknadsföringslagen (1995:450),
3. lagen (1994:1512) om avtalsvillkor i konsumentförhållanden,
4. lagen (1984:292) om avtalsvillkor mellan näringsidkare,
5. lagen (1994:615) om ingripande mot otillbörligt beteende avseende offentlig upphandling,

6. lagen (2000:1175) om talerätt för vissa utländska konsumentmyndigheter och konsumentorganisationer.

6. lagen (2000:1175) om talerätt för vissa utländska konsumentmyndigheter och konsumentorganisationer,

7. *lagen (2005:000) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m.*

Bestämmelserna i 14, 15 och 16–22 §§ tillämpas inte i mål eller ärenden enligt konkurrenslagen *eller* marknadsföringslagen. I mål enligt marknadsföringslagen tillämpas inte heller 13 a §. I stället gäller vad som föreskrivs i dessa lagar.

Bestämmelserna i 14, 15 och 16–22 §§ tillämpas inte i mål eller ärenden enligt konkurrenslagen, marknadsföringslagen *eller lagen om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m.* I mål enligt marknadsföringslagen tillämpas inte heller 13 a §. I stället gäller vad som föreskrivs i dessa lagar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2005.

¹ Senaste lydelse 2004:452.

Förslag till lag om ändring i lagen (1997:614) om kommunal redovisning

Härigenom föreskrivs¹ att 2 kap. 13 § lagen (1997:614) om kommunal redovisning skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

2 kap. 13 §²

Om det finns särskilda skäl, får Skatteverket för visst fall tillåta att dokument, mikroskrift och maskinläsbara medier som används för att bevara räkenskapsinformation förstörs före utgången av den tid som anges i 11 §.

Även om ett tillstånd enligt första stycket har meddelats, får dokument, mikroskrift och maskinläsbara medier som används för att bevara information som omfattas av lagen (2005:000) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. inte förstöras förrän tidigast fem år efter utgången av det kalenderår då räkenskapsåret avslutades.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2005.

¹ Jfr kommissionens direktiv 80/723/EEG av den 25 juni 1980 om insyn i de finansiella förbindelserna mellan medlemsstater och offentliga företag samt i vissa företags ekonomiska verksamhet (EGT L 195, 29.7.1980, s. 35, Celex 31980L0723), senast ändrat genom kommissionens direktiv 2000/52/EG av den 26 juli 2000 (EGT L 193, 29.7.2000, s. 75, Celex 32000L0052).

² Senaste lydelse 2003:720.

Förslag till lag om ändring i bokföringslagen (1999:1078)

Häriigenom föreskrivs¹ att 7 kap. 7 § bokföringslagen (1999:1078) skall ha följande lydelse.

Nuvarande lydelse

Föreslagen lydelse

7 kap.
7 §²

Om det finns särskilda skäl, får Skatteverket för visst fall tillåta att dokument, mikroskrift och maskinläsbara medier som används för att bevara räkenskapsinformation förstörs före utgången av den tid som anges i 2 §.

Tillstånd enligt första stycket ges av Finansinspektionen när det gäller företag som står under inspektionens tillsyn.

Även om ett tillstånd enligt första stycket har meddelats, får dokument, mikroskrift och maskinläsbara medier som används för att bevara information som omfattas av lagen (2005:000) om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m. inte förstöras förrän tidigast fem år efter utgången av det kalenderår då räkenskapsåret avslutades.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 2005.

¹ Jfr kommissionens direktiv 80/723/EEG av den 25 juni 1980 om insyn i de finansiella förbindelserna mellan medlemsstater och offentliga företag samt i vissa företags ekonomiska verksamhet (EGT L 195, 29.7.1980, s. 35, Celex 31980L0723), senast ändrat genom kommissionens direktiv 2000/52/EG av den 26 juli 2000 (EGT L 193, 29.7.2000, s. 75, Celex 32000L0052).

² Senaste lydelse 2003:727.

Lagrådets yttrande

Prop. 2004/05:140
Bilaga 7

Utdrag ur protokoll vid sammanträde 2005-03-09

Närvarande: f.d. regeringsrådet Karl-Ingvar Rundqvist, justitierådet Torgny Håstad och regeringsrådet Göran Schäder.

Enligt en lagrådsremiss den 17 februari 2005 (Näringsdepartementet) har regeringen beslutat inhämta Lagrådets yttrande över förslag till

1. lag om insyn i vissa finansiella förbindelser m.m.,
2. lag om ändring i lagen (1970:417) om marknadsdomstol m.m.,
3. lag om ändring i lagen (1997:614) om kommunal redovisning,
4. lag om ändring i bokföringslagen (1999:1078).

Förslagen har inför Lagrådet föredragits av kanslirådet Jan Stockhaus.

Lagrådet lämnar förslagen utan erinran.

Utdrag ur protokoll vid regeringssammanträde den 23 mars 2005

Närvarande: Statsrådet Sahlin, ordförande, statsråden Pagrotsky, Östros, Messing, Y. Johansson, Bodström, Sommestad, Karlsson, Nykvist, M. Johansson, Hallengren, Björklund, Holmberg, Österberg, Orback, Baylan

Föredragande: statsrådet Östros

Regeringen beslutar proposition 2004/05:140 Genomförande av transparensdirektivet.